

Rapport
2021:4

NHOs kompetansebarometer 2020

En kartlegging av NHOs medlemsbedrifters og øvrige norske bedrifters kompetansebehov i 2020

Kristoffer Rørstad, Pål Børing og Espen Solberg

NIFU

Rapport
2021:4

NHOs kompetansebarometer 2020

En kartlegging av NHOs medlemsbedrifters og øvrige norske bedrifters kompetansebehov i 2020

Kristoffer Rørstad, Pål Børing og Espen Solberg

Rapport 2021:4

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 201191

Oppdragsgiver Næringslivets hovedorganisasjon
Adresse Postboks 5250 Majorstuen, 0303 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0501-6
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Denne rapporten presenterer resultater fra NHOs kompetansebarometer for 2020. I tillegg inngår noen hovedresultater fra en tilleggskartlegging av et utvalg av norske foretak med det formål og kunne sammenligne NHO-fellesskapets kompetansebehov med det øvrige næringslivet i Norge. NHOs kompetansebarometer er gjennomført årlig siden 2014, og den foreliggende rapporten er dermed den syvende i rekken. Prosjektet er gjennomført av NIFU på oppdrag for Næringslivets hovedorganisasjon (NHO).

Rapporten viser bedriftenes kompetansebehov etter dimensjonene fagområder og utdanningsnivåer, samt deres behov for typer av yrkesfag, fagskoleutdanninger og ingeniørtyper. Nye temaer i årets undersøkelse er IKT-kompetanse, grønn omstilling og dimensjonering av kompetansebehov. I rapporten presenteres resultatene hovedsakelig etter landsforening og regioner, og i enkelte tilfeller bedriftsstørrelse og næringer.

Rapporten er skrevet av prosjektgruppen som har bestått av Pål Børing, Espen Solberg og Kristoffer Rørstad, med sistnevnte som prosjektleder. Vi vil rette en stor takk til de 5 547 NHO-bedriftene og 4 372 øvrige foretakene som har besvart årets barometer.

Oslo, februar 2021

Vibeke Opheim
direktør

Michael Spjelkavik Mark
forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning.....	11
1.1 Koronapandemiens betydning.....	11
1.2 Forskjeller mellom bransjer og bedriftsstørrelse.....	11
1.3 Nye temaer.....	12
1.4 Tilleggskartlegging av næringslivet generelt.....	12
1.5 Datainnsamlinger.....	14
1.6 Tidligere publikasjoner fra NHOs kompetansebarometer.....	17
2 NHO-bedriftenes kompetansebehov	19
2.1 Grad av udekket kompetansebehov.....	19
2.2 Konsekvenser av å ha udekket kompetansebehov.....	25
2.3 Strategier for å dekke kompetansebehov.....	27
3 NHO-bedriftenes og det øvrige næringslivets kompetansebehov.....	30
3.1 Bedriftenes behov for kompetansetyper	30
3.2 Bedriftenes kompetansebehov etter utdanningsnivåer.....	36
3.3 Bedriftenes behov for yrkesfaglig utdanning	43
3.4 Bedriftenes behov for fagskoleutdannede	44
3.5 Bedriftenes behov etter ingeniørutdanninger	45
4 Bedriftenes behov for IKT-kompetanse.....	49
5 Kompetansebehov og grønn omstilling	59
5.1 NHO-bedriftenes holdning til grønn omstilling.....	59
5.2 Kompetansebehov som følge av grønn omstilling.....	62
6 Dimensjonering og rekruttering	66
6.1 Personalsituasjonen nå sammenlignet med fjoråret og forventinger kommende år.....	66
6.2 Rekruttering.....	70

7	Forskjeller mellom NHO-fellesskapet og øvrig næringsliv	81
	Vedlegg - spørreskjema til NHOs medlemsbedrifter	83
	Vedlegg - spørreskjema til norske foretak	89
	Tabelloversikt.....	93
	Figuroversikt.....	94

Sammendrag

NHOs kompetansebarometer er en undersøkelse av NHOs medlemsbedrifters kompetansebehov, og er gjennomført årlig siden 2014. Den foreliggende rapporten er den syvende i rekken. I alt inngår svar fra 5 547 NHO-bedrifter tilsvarende en svarprosent på 28. Årets undersøkelse er også utvidet med en generell kartlegging av kompetansebehov i norske foretak uavhengig av tilknytning til NHO. Dette utvalget omfattet 5 039 foretak (inkludert 667 NHO-bedrifter) tilsvarende en svarandel på 12 prosent. Den siste gruppen representerer norsk næringsliv i hele sin bredde.

Til forskjell fra tidligere år da kompetansebehovet er vurdert fra et femårsperspektiv, gjelder årets undersøkelse bedriftenes kompetansebehov i dag. Resultatet fra årets barometer vil dermed avspeile bedriftenes nåværende kompetansebehov i større grad enn forventet behov. I sammendraget er noen av hovedfunnene fra undersøkelsene oppsummert.

Stor etterspørsel etter kompetanse blant NHOs medlemsbedrifter

I 2020 oppgir 58 prosent av NHO-bedriftene at de i dag har et udekket kompetansebehov, for åtte prosent er dette i stor grad. Grovt sett er dette på nivå med de tidligere år, og andelen med et udekket kompetansebehov har dermed holdt seg stabil på rundt 6 av 10 bedrifter i samtlige år barometeret er gjennomført. For næringslivet generelt oppgir noen færre, 5 av 10 bedrifter at de har et udekket kompetansebehov. At bedriftene melder om en etterspørsel etter kompetanse på omtrent samme nivå i år som tidligere år, kan virke noe overraskende da samfunnet i perioder har vært mer eller mindre nedstengt som følge av koronapandemien. Dette har særlig rammet bedrifter innenfor reiseliv, servering, transport, handel og kultur, mens bransjer som bygg- og anlegg, industri, olje og gass og deler av varehandelen, i mindre grad er blitt berørt. Pandemien har med andre ord rammet ulike bransjer ulikt. Samtidig har enkelte bransjer også meldt om vanskelige tider med nedbemanning og permitteringer. En mulig forklaring på at flere bedrifter har udekket kompetanse også i nedgangstider kan være at store omstillinger krever høyere eller annen kompetanse i bedriften. Det er også verdt å merke seg at en

stor andel av bedriftene ser for seg å heve kompetansen blant det eksisterende personalet. Behov for kompetanse er derfor ikke nødvendigvis ensbetydende med behov for flere ansatte.

Størst udekket kompetansebehov finner vi blant medlemsbedriftene til Abelia, Mediebedriftenes landsforening, NHO Sjøfart og Byggenærings landsforening. Flere av disse landsforeningene, har sammen med blant annet Norsk industri hatt et høyt udekket kompetansebehov over tid. Og bedriftene i Nord-Norge og på Nord-Vestlandet har det største kompetansegapet, noe som gjelder både for NHO-bedriftene og i næringslivet generelt.

Selv om det er de største bedriftene som har det største kompetansegapet, er konsekvensene for å ikke ha tilstrekkelig kompetanse, større for de minste bedriftene. Det er høyest andel små bedrifter som melder om både å ha tapt kunder og markedsandeler, skrinlagt utvidelser og fått redusert virksomheten. Landsforeningene som melder om betydelige konsekvenser av å ikke ha tilstrekkelig kompetanse er NHO Reiseliv, Mediebedriftenes landsforening og Service og handel.

Å heve kompetanse til egne ansatte er altså den foretrukne metoden bedriftene oppgir for å tette kompetangapet sitt. Deretter kommer det å ansette nye personer fra det norske arbeidsmarkedet. Dette oppgis av henholdsvis ca. 80 og 75 prosent. Med andre ord er det mange som både vil ansette nye og heve kompetansen hos dagens ansatte. Å leie inn personale for en kortere periode er aktuelt for litt færre enn halvparten av bedriftene.

Håndverks- og ingeniør- og tekniske fag har vært de to mest etterspurte kompetansene i hele barometerperioden, og er i år ønsket av henholdsvis nesten halvparten og rundt 40 prosent av bedriftene. Om lag en tredjedel av bedriftene oppgir også et behov for samfunnsfaglig kompetanse. Etterspørselen etter disse gjenspeiles i stor grad også hos bedriftene fra næringslivet for øvrig, men her er styrkeforholdet litt annerledes, med 35 prosent som etterspør ingeniører og teknisk fag, mens 31 prosent oppgir behov for håndverksfag.

Når det kommer til utdanningsnivåer er det størst etterspørsel etter videregående nivå, yrkesfag og fagskole foran høyere utdanning blant NHO-bedriftene. Mens nesten 60 og 50 prosent av NHO-bedriftene har behov for henholdsvis yrkesfaglig utdanning på videregående nivå og fagskoleutdanning, er andelen som ønsker personer med bachelor- og mastergrad mellom 30 og 40 prosent. Imidlertid øker etterspørselen etter høyere utdanning med bedriftsstørrelse, og rundt tre fjerdedeler av de aller største bedrifter har behov for både bachelor- og mastergradskompetanse.

De yrkesfagene som er mest etterspurte er også i år teknologi og industrifag, bygg- og anleggsteknikk, samt elektro- og datateknologi. Dette avspeiles også i ingeniørtypene som flest har behov for, som er elektro-, maskin-, og byggingeniører.

Endrede arbeidsformer krever mer IKT-kompetanse

Rundt en fjerdedel av NHOs medlemsbedrifter oppgir at de har utilstrekkelig IKT-kompetanse. Samtidig oppgir om lag halvparten at IKT-kompetansen bare i noen grad er tilstrekkelig, mens kun 15 prosent oppgir at den i stor grad er tilstrekkelig. NHO Reiseliv, Byggenæringens landsforening, Sjømat Norge og NHO Luftfart er landsforeningene som melder om høyst andel med utilstrekkelig IKT-kompetanse. I motsatt ende finner vi Abelia, Mediebedriftenes landsforening og Energi Norge, hvor bedriftene i større grad har tilstrekkelig IKT-kompetanse. Kompetansebehovet er i hovedsak knyttet til behovet for å kommunisere og samarbeide på digitale plattformer, nye digitale løsninger, samt endrede arbeidsoppgaver og -former som følge av nye digitale løsninger. Når flertallet av bedriftene melder om et stort behov for IKT-kompetanse innen kommunikasjon og samarbeid, er det nærliggende å anta at behovet har oppstått som følge av et utstrakt bruk av hjemmekontor og bruk av nye digitale plattformer i forbindelse med den pågående koronapandemien.

Kompetansebehov som følge av grønn omstilling

Nesten tre fjerdedeler av bedriftene sier seg enig i at deres bedrifter i dag blir berørt av klima- og miljøkrav, og nesten like mange oppgir at de har planer om eller allerede har foretatt endringer som følge av forventninger om en grønn omstilling. Flertallet av bedriftene oppgir også at de utvikler eller tilpasser sine produkter og tjenester i en grønn retning og ca. halvparten tror at deres varer og tjenester vil bli mer etterspurt som følge av en grønn omstilling. Bedriftenes tilbakemelding på dette temaet tyder på at mange både er bevisst og forberedt på en grønn omstilling. Samtidig oppgir også flere enn halvparten at de vil ha mer behov for kunnskap for å tilpasse seg til og imøtekomme klima- og miljøkrav.

NHO-bedriftene er optimistiske og forventer vekst

NHO-bedriftenes forventninger til bemanningssituasjonen inneværende år (2021), er ganske positiv. Rundt en tredjedel forventer en vekst, mens om lag 6 av 10 tror at de vil ha omtrent like mange ansatte som de hadde i fjor (2020). Sammenlignet med året før (2019) oppgav også i overkant av halvparten at bemanningssituasjonen var uendret mens rundt en femtedel hver, oppgav at de enten var færre eller flere i 2020 enn i 2019. Det er Abelia, Sjømat Norge og Norsk olje og gass sine medlemsbedrifter som uttrykker størst optimisme og hvor høyest andel forventer flere ansatte i 2021 enn de hadde i 2020. I motsatt ende finner vi NHO Transport, NHO Luftfart, Mediebedriftens landsforening og NHO Reiseliv, som forventer færre ansatte enn i dag. I grove trekk synes bedriftene å øyne en viss

optimisme og flertallet av bedriftene forventer enten vekst eller en stabil bemanningssituasjon inneværende år (2021) sammenlignet med fjoråret (2020). Dette kan muligens tilskrives den pågående pandemisituasjonen hvor de mest optimistiske i mindre grad er påvirket av koronatiltak, og er mindre berørt av langtidseffekter av pandemien. Samtidig ser vi at bedrifter innenfor transport og reiseliv i mindre grad deler den samme optimismen, da disse bransjene i større grad er negativt påvirket av langtidseffekter av den pågående pandemien.

Når det kommer til rekruttering, oppgir hver tredje bedrift at de har forsøk å rekruttere personer uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året. Størst problem med å få rekruttert riktig kompetanse oppgir medlemsbedriftene til Byggenærings landsforening, NHO Sjøfart og Norsk bilbransjeforbund. Ser vi på regionale forskjeller er det bedrifter i Møre og Romsdal og i Vestfold og Telemark som i størst grad oppgir rekrutteringsproblemer. Bedriftene som ikke har klart å rekruttere noen, har tallfestet hvor mange personer de ønsker etter fagområder og utdanningsnivå. Basert på dette er det estimert et behov for i overkant av 22 000 nye personer. Flesteparten av disse er innen håndverksfag og ingeniør og tekniske fag og er i hovedsak ønsket av bransjene service og handel, bygg og industri.

1 Innledning

Siden 2014 har kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter blitt kartlagt. Den foreliggende rapporten fra årets kompetansekartlegging er dermed den syvende i rekken. Årets kartlegging dekker i alt 5 547 bedrifter eller 28,2 prosent av medlemsbedriftene i NHO.

1.1 Koronapandemiens betydning

Årets barometer har en noe lavere svarprosent enn tidligere år, da den har ligget på drøyt 30 prosent og senest 37 prosent i 2019. Dette må ses i sammenheng med koronapandemien og den krevende situasjonen mange bedrifter har vært i det siste året. På grunn av koronasituasjonen har vi heller ikke ønsket å belaste medlemsbedriftene med flere henvendelser enn strengt tatt nødvendig. Kartleggingen av kompetansebehov ble gjennomført i løpet av oktober og november 2020. Dette var en periode hvor vi hadde en stigende smittetrend og deler av norsk næringsliv var nedstengt. Flere bransjer har helt siden mars 2020 opplevd en krevende situasjon, med redusert virksomhet, permitteringer og usikre markeder. Selv om spørsmålene i barometeret gjelder kompetansebehov generelt, er det nærliggende å anta at bedriftenes svar er preget av den spesielle situasjonen de har vært og er inne i.

1.2 Forskjeller mellom bransjer og bedriftsstørrelse

Tidligere barometre har vist at kompetansebehov kan variere mye mellom ulike bransjer og ikke minst mellom store og små bedrifter. I år vil også bransjeforskjeller ha særlig betydning ettersom koronasituasjonen har slått ulikt ut for ulike deler av næringslivet. I den foreliggende rapporten er resultatene presentert hovedsakelig etter landsforeninger og NHO-regioner, og i enkelte tilfeller etter bedriftsstørrelser. For de øvrige norske foretakene, er resultatene presentert per næring og fylker. Tallene er presentert som andeler og er uvektet. Dette innebærer at ett svar representerer en bedrift uavhengig av bedriftens størrelse. I de tilfellene hvor

bedriftsstørrelse er av en viss betydning, er tallene også presentert etter bedriftsstørrelse (årsverksintervaller) slik at forskjeller mellom små, mellomstore og større bedrifter fremkommer.

1.3 Nye temaer

I år er behovet for IKT-kompetanse og grønn omstilling to spesialtema som inngår i årets kompetansebarometer. I tillegg har vi inkludert spørsmål om dimensjonering og rekrutteringsbehov og -problemer, etter mal fra NAVs bedriftsundersøkelse. Dette for å kunne gi et mer tallfestet anslag på antall personer bedriftene har behov for og ikke bare andel bedrifter med behov for de ulike kompetansetyper. Spørsmål om IKT-kompetanse bestod av tre spørsmål og hvorvidt bedriftene har tilstrekkelig IKT-kompetanse, hvilke typer av IKT-kompetanse de har behov for og til hvilke formål kompetansebehovene er knyttet til. Spørsmål om grønn omstilling omhandler påstander om temaet og hvordan bedriftene stiller seg til disse og hvordan grønn omstilling påvirker deres kompetansebehov.

I delen om rekrutteringsbehov og dimensjonering, ble det stilt spørsmål om antall ansatte i dag sammenlignet med i fjor, og hva de forventet å ha neste år. Deretter fikk bedriftene spørsmål om de hadde utlyst ledig stillinger i løpet av året uten å få ansatt noen med ønsket kompetanse og hvem de eventuelt ansatte i stedet for. Til slutt ble bedriftene som ikke fikk ansatt noen, bedt om å oppgi antall personer de ønsket etter fagområder og utdanningsnivåer. Dette gir rom for å gi noen tallfestede anslag for kompetansebehovene, men vi presiserer at dette er grove anslag som må leses med forbehold.

1.4 Tilleggskartlegging av næringslivet generelt

Selv om NHOs medlemsmasse dekker store deler av norsk næringsliv, er flere bransjer mindre representert blant NHO-bedriftene. I årets kompetansebarometer har vi derfor også inkludert en tilleggskartlegging av øvrige norske foretak. Denne er sendt til et utvalg av norske foretak, med henblikk på å sammenligne resultatene fra NHOs medlemsmasse med norsk næringsliv generelt. Norsk næringsliv består av i overkant av 100 000 norske aksjeselskaper¹ og ca. 13 prosent av disse er også medlemmer i NHO-fellesskapet.

¹ Enhetsregisteret (Brønnøysundregistrene) inneholder om lag 125 000 foretak. Av disse er om lag 100 000 norske aksjeselskap som AS eller ASA med adresse i Norge med minst en ansatt. De resterende er foretak med øvrige organisasjonsformer (organisasjoner, foreninger, borettslag/sameier etc.). Offentlig sektor som stats- og kommuneforvaltning og underliggende etater er også holdt utenfor, samt ukjente næringer og foretak under avvikling.

Vår populasjon for tilleggskartlegging besto av foretak vi hadde epost-adresser til, dette utgjorde i alt 43 184 bedrifter (inklusive 13 360 av NHOs medlemsbedrifter). NHO-bedriftene fikk tilsendt sitt vanlige spørreskjema, mens de andre norske foretakene utenom NHO, fikk tilsendt en egen henvendelse om å delta i denne ekstra kartleggingen. Opplysninger om disse foretakene var hentet fra Enhetsregisteret (Brønnøysundregistrene) og enheten i dataene var foretak (hovedenhet). Dataene fra Enhetsregisteret omfattet alle foretak i Norge som var registrert med minst en ansatt.

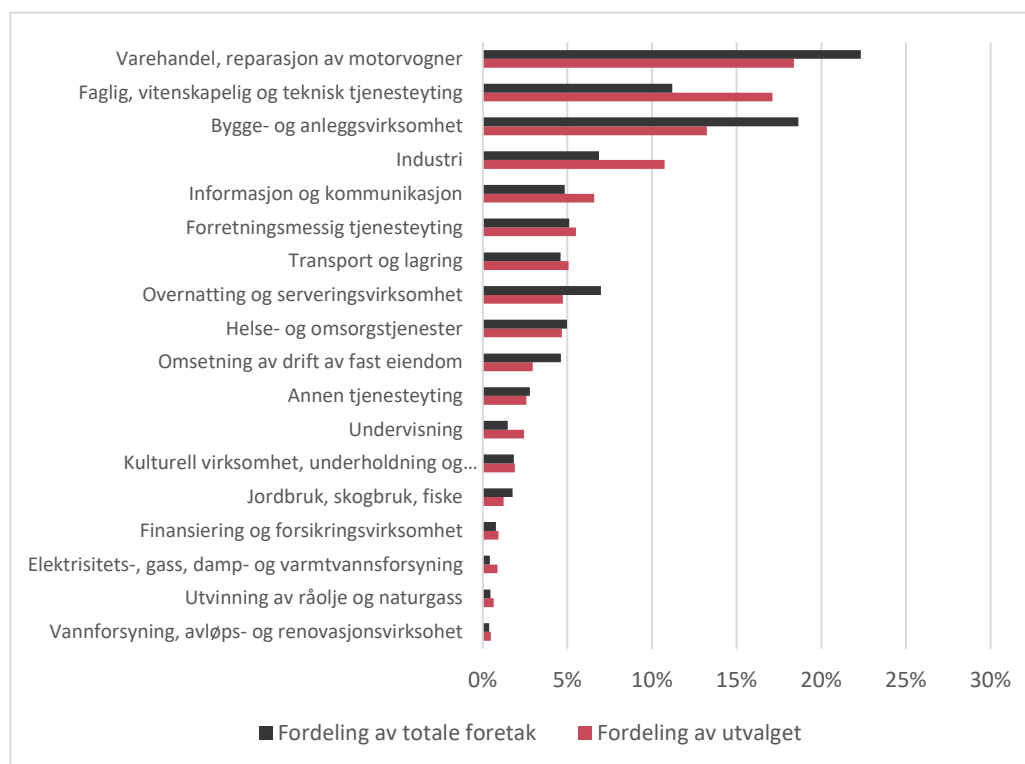
Utvalget av norske foretak (100 928) ble matchet mot NHOs medlemsregister. NHO-bedriftene som matchet (13 360 foretak) ble så tatt ut av utvalget. De resterende 87 568 foretakene ble så sendt til SSB for å få koblet på epostadresser. Siden SSB kun hadde eposter til ca. en tredjedel av utvalget, fikk vi tilbake en liste bestående av 30 017 foretak med kontaktinformasjon (gyldige eposter). Disse 30 017 fikk tilsendt en henvendelse om å besvare en forenklet utgave av kompetansebarometerets spørreskjema. Siden NHO-bedriftene utgjør 13,2 prosent av sammenligningsgrunnet (100 928 foretak), ble tilsvarende andel NHO-bedrifter valgt ut tilfeldig slik at andelen de utgjorde i nettoutvalget ble tilsvarende. Antall foretak som besvarte tilleggskartleggingen utgjorde 4372, og antall NHO-bedrifter som ble tilfeldig utvalgt av de besvarte, utgjorde 667 bedrifter ($(13360/87568) * 4372$) som tilsvarende 13,2 prosent av 5039 foretak. Vårt utvalg på 5039 foretak utgjør dermed om lag fem prosent av norsk næringsliv.

Bruttoutvalget i tilleggsmodule utgjorde i utgangspunktet 43 377 foretak (inkl. NHO-bedriftene som også inngikk her), men som ble redusert til 43 184 pga. at vi fjernet de bedriftene som aktivt gav beskjed om at de ikke ønsket å være med i undersøkelsen.

Totalt ble altså 43 184 foretak kontaktet og fikk tilsendt en henvendelse om å besvare en forenklet utgave av kompetansebarometerets spørreskjema. Hensikten med å kartlegge øvrige norske foretak er for å kunne sammenligne NHO-medlemsbedrifter med næringslivets for øvrig. Tabell 1.2 og 1.3 i neste delkapittel viser en oversikt over antall bedrifter som inngår etter næringer, svarandeler, fordeling av utvalget og fordeling av totalt antall foretak i Norge etter næringer.

Figur 1.1 viser fordeling av foretakene som inngår i kartleggingen vår sammenlignet med totale norske foretak etter hvor stor andel de utgjør per næringer. De røde søylene representerer vårt utvalg, mens de svarte er for næringslivet totalt. For at vårt utvalg skulle ha vært 100 prosent representativt for det norske næringslivet, burde de røde søylene være like store som de svarte. I tilfeller der røde søyler er større enn svarte, er disse næringene i vårt utvalg overrepresentert, og i motsatt tilfelle underrepresentert. I vårt utvalg er eksempelvis foretak innenfor faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting og innenfor industri, noe overrepresentert. Tilsvarende er utvalget noe underrepresentert innenfor bransjene

varehandel, reparasjon av motorvogner, bygg- og anleggsvirksomhet og innenfor overnatting og serveringsvirksomheter. Til tross for at utvalget har enkelte skjevheter i forhold til det totale næringslivet, anser vi at det ikke er avgjørende for vårt formål, som er en sammenligning mot NHO-bedriftenes kompetansebehov på overordnet nivå.

Figur 1.1 Fordeling av andel foretak etter næringer for utvalget (N=5039) og totalt i Norge (N=100928).

1.5 Datainnsamlinger

Spørreskjemaene som er benyttet i datainnsamlingene, er utformet av NIFU i samarbeid med oppdragsgiver (NHO). Spørreskjemaene var webbasert og ble utformet slik at en person med god kjennskap til bedriftens kompetansebehov, eksempelvis direktør, daglig leder, HR-leder eller lignende kunne besvare på vegne av bedriften. Spørreskjemaet til NHO-bedriftene bestod av en fast del om kompetansebehov. Denne delen inneholder samme spørsmål som tidligere for å kunne sammenligne over tid. I tillegg ble det i år inkludert tre nye batterier om IKT-kompetanse, grønn omstilling og dimensjonering. Valg av tema og formulering av spørsmål er gjort i samråd med NHO. Til tilleggsutvalget ble det sendt en kortversjon av skjemaet som NHO-bedriftene fikk. Der inngikk kun hovedspørsmål om kompetansebehov samt spørsmål om IKT og dimensjonering. Spørreskjemaene i sin helhet, er å finne i vedlegg bakerst i rapporten.

Spørreskjemaet til NHO-bedriftene ble sendt til samtlige 19 648 bedrifter² og foregikk i perioden 28. oktober til 29. november. I alt tre påminnelser ble sendt ut, den 2., 6. og 11. november. Ved endte datainnsamling stod vi igjen med 5 547 godkjente svar som inngår i dataanalysen. Dette utgjør en svarprosent på 28,2 prosent.

Tabell 1.1 viser en oversikt over antall NHO-bedrifter som inngår i datagrunnlaget, svarprosent, samt antall årsverk de utgjør, etter landsforening. Svarfordelinger for øvrige foretak (inkludert NHO-bedriftene som inngikk i dette utvalget), er vist i tabellene 1.2 og 1.3.

Tabell 1.1 Antall bedrifter, årsverk, svarandeler per landsforening som inngår i NHOs kompetansebarometer 2020

Landsforening	Antall bedrifter som inngår	Antall bedrifter i bruttoutvalg	Svarprosent	Antall årsverk som inngår (NHO oppgitt)	Andel som årsverkene utgjør
Abelia	497	1 823	27,3 %	20 744	10 %
BNL	972	3 397	28,6 %	28 748	14 %
Energi Norge	124	417	29,7 %	4458	2 %
MBL	77	343	22,4 %	2 636	1 %
NBF	291	1 278	22,8 %	6 070	3 %
Nelfo	415	1 551	26,8 %	10 208	5 %
NHO Logistikk og Transport	98	320	30,6 %	3 672	2 %
NHO Luftfart	15	77	19,5 %	927	0 %
NHO Mat og Drikke	328	1 121	29,3 %	13 785	7 %
NHO Reiseliv	873	3 151	27,7 %	12 704	6 %
NHO Service og Handel	834	3 202	26,0 %	25 456	12 %
NHO Sjøfart	14	39	35,9 %	1 611	1 %
NHO Transport	51	125	40,8 %	6 105	3 %
Norsk Industri	750	2 183	34,4 %	55 706	27 %
Norsk olje og gass	59	147	40,1 %	7 457	4 %
Sjømat Norge	149	474	31,4 %	5 608	3 %
Totalt	5 547	19 648	28,2 %	205 895	100 %

² NHO oppgir på sin nettside at de organiserer 28000 bedrifter. I denne kartleggingen er henvendelsen sendt til unike bedrifter med gyldige epostadresser. Bedrifter og avdelinger som har samme kontaktperson har kun fått én henvendelse, og teller i denne sammenheng som én bedrift og én besvarelse. Bedrifter som har reservert seg fra deltagelse, er ikke med i undersøkelsen. Dette er årsaken til at bruttoantallet vårt avviker med NHOs offisielle medlemstall. Bedrifter med flere avdelinger, kan oppgi om besvarelsen gjelder hele bedriften og ikke den enkelte avdelingen. Denne undersøkelsen er en totalundersøkelse, og er ment å dekke hele NHO-fellesskapet

Spørreskjemaet til de øvrige norske foretakene, i alt 29 824 foretak ble sent ut 5. november og avsluttet 29. november. I alt tre påminnelser ble sendt til disse, den 10., 17. og 23. november. Ved innsamlingens slutt, hadde vi 4372 svar. Dette gav en svarprosent på 14,7 prosent. Som beskrevet i kapittel 1.4, inngår besvarelser fra i alt 667 NHO-bedrifter i dette tilleggsutvalget og er med i den endelige beregningen av svarprosenten (11,7 prosent) som fremkommer i de påfølgende tabell 1.2 og 1.3.

Tabell 1.2 Antall bedrifter, årsverk, svarandeler per landsforening som inngår i tilleggsutvalget av norske foretak 2020 etter næringer

Næringer	Netto	Brutto	Svarprosent	Fordeling av utvalget (netto)	Total populasjon av foretak i Norge	Fordeling av totale foretak i Norge
Jordbruk, skogbruk, fiske	62	564	11,0%	1,2 %	1 773	1,8 %
Utvinning av råolje og naturgass	32	262	12,2%	0,6 %	455	0,5 %
Industri	541	3 949	13,7%	10,7 %	6 928	6,9 %
Elektrisitets-, gass, damp- og varmtvannsforsyning	44	299	14,7%	0,9 %	411	0,4 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	24	193	12,4%	0,5 %	384	0,4 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	667	7 860	8,5%	13,2 %	18 818	18,6 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	926	8 581	10,8%	18,4 %	22 533	22,3 %
Transport og lagring	255	1 805	14,1%	5,1 %	4 633	4,6 %
Overnatting og serveringsvirksomhet	238	3 142	7,6%	4,7 %	7 034	7,0 %
Informasjon og kommunikasjon	332	2 510	13,2%	6,6 %	4 892	4,8 %
Finansiering og forsikringsvirksomhet	47	313	15,0%	0,9 %	789	0,8 %
Omsetning av drift av fast eiendom	149	1 501	9,9%	3,0 %	4 655	4,6 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	862	5 331	16,2%	17,1 %	11 303	11,2 %
Forretningsmessig tjenesteyting	277	2 298	12,1%	5,5 %	5 156	5,1 %
Undervisning	123	701	17,5%	2,4 %	1 484	1,5 %
Helse- og omsorgstjenester	235	1 776	13,2%	4,7 %	5 014	5,0 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	95	764	12,4%	1,9 %	1 859	1,8 %
Annen tjenesteyting	130	1 335	9,7%	2,6 %	2 807	2,8 %
Total	5 039	43 184	11,7%	100,0 %	100 928	100,0 %

Tilsvarende tabell over de samme foretak er vist per fylker i tabell 1.3.

Tabell 1.3 Antall bedrifter, årsverk, svarandeler per fylker som inngår i tilleggsutvalget av norske foretak 2020

Region	Antall bedrifter som inngår	Antall bedrifter i bruttoutvalget	Svarprosent
Oslo	797	7 011	11 %
Rogaland	429	3 499	12 %
Møre og Romsdal	277	2 174	13 %
Nordland	258	2 095	12 %
Svalbard	8	53	15 %
Viken	1 038	9 030	11 %
Innlandet	351	2 806	13 %
Vestfold og Telemark	357	3 422	10 %
Agder	260	2 237	12 %
Vestland	549	4 932	11 %
Trøndelag	447	3 514	13 %
Troms og Finnmark	268	2 411	11 %
Total	5 039	43 184	12 %

1.6 Tidligere publikasjoner fra NHOs kompetansebarometer

Kompetansebarometeret er gjennomført årlig siden 2014, og det er publisert egne rapporter for hvert år. I tillegg er det gjort andre mindre studier med utgangspunkt i NHOs kompetansebarometer. Nedenfor vises en samlet oversikt over tidligere årganger publikasjonene til NHOs kompetansebarometer, samt øvrige publikasjoner med utgangspunkt i NHOs kompetansebarometer.

Hovedrapporter:

NIFU-Rapport 16/2019: NHOs kompetansebarometer 2019 – Resultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2019

NIFU-Rapport 23/2018 NHOs kompetansebarometer 2018. Resultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2018.

NIFU Arbeidsnotat 7/2017 NHOs kompetansebarometer 2017. Hovedresultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2017

NIFU-Arbeidsnotat 1/2016: NHOs kompetansebarometer 2016. Hovedresultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2016

NIFU-Arbeidsnotat 5/2015: Hovedresultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2015

NIFU-Arbeidsnotat 7/2014: Kompetansebarometer for NHO-bedriftene. Hovedrapport med hovedtall og tabellvedlegg for 2014-undersøkelsen.

Temanotater og spesialrapporter:

NIFU-Arbeidsnotat 4/2019: Digitalisering og fremtidige kompetansebehov i kraftnæringen: En tilleggsstudie basert på NHOs kompetansebarometer

NIFU-Temanotat 6/2015: Stort behov for fagarbeidere blant NHOs medlemsbedrifter

NIFU-Temanotat 7/2015: NHO-bedrifter stor tro på samarbeid med høyere utdanning

NIFU-Temanotat 8/2015: NHO-bedrifter i alle landsdeler trenger yrkesfaglig kompetanse

NIFU-Rapport 7/2015: Kompetansebehov i kraftnæringen. Tilleggsstudie basert på NHOs kompetansebarometer 2014.

NIFU-Arbeidsnotat 6/2015: Kompetansebehov i Norsk Industri. Tilleggsstudie basert på NHOs kompetansebarometer 2014.

NIFU-Temanotat 1/2014: Stort behov for fagskoleutdannede i næringslivet.

NIFU-Temanotat 2/2014: Ingeniører høyt på NHO-bedriftenes ønskeliste.

NIFU-Temanotat 3/2014: Tysk språkkompetanse rangeres høyt.

NIFU-Temanotat 4/2014: Behov for klarere prioriteringer i samarbeid skole-næringsliv.

NIFU-Temanotat 5/2014: Samarbeidsevne vektlegges høyest ved ansettelse.

Materialet er i tillegg presentert og drøftet gjennom en rekke eksterne presentasjoner, avisartikler og nettnyheter. NIFU arbeider også med vitenskapelige publikasjoner basert på analyser av materialet.

Alle publikasjoner er tilgjengelige, både hos NIFU og NHO:

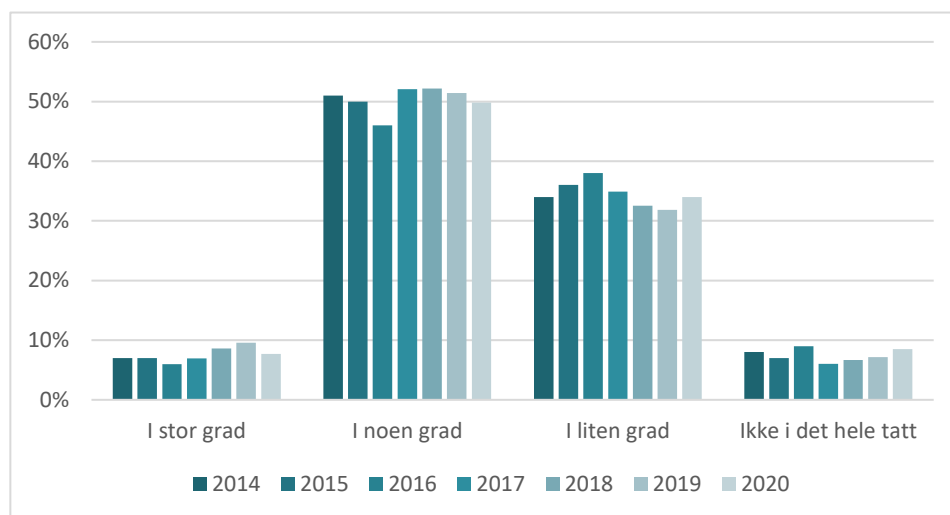
- <https://www.nifu.no/publikasjoner/>
- <https://www.nho.no/Politikk-og-analyse/kompetansebarometer/>

2 NHO-bedriftenes kompetansebehov

I dette kapittelet presenteres NHOs medlemsbedrifters kompetansebehov for 2020, samt utviklingen og endringene medlemsbedriftene har hatt i løpet av syv-årsperioden kompetansebarometeret har eksistert. I tillegg presenterer vi resultater fra de øvrige norske foretakene som er representative for norsk næringsliv. Dette for å sammenligne NHO-bedriftene med næringslivet i Norge for øvrig.

2.1 Grad av udekket kompetansebehov

I 2020 oppgir nesten 6 av 10 bedrifter (58 prosent) at de har et udekket kompetansebehov. For åtte prosent av bedriftene er dette oppgitt å være i stor grad, mens 50 prosent oppgir dette i noen grad. Graden av udekket kompetansebehov er på nivå med de tidligere årene, men marginalt lavere enn de to foregående årene. Grovt sett har dermed etterspørselen etter kompetanse vært stabil over lengre tid. Det er likevel noen små nyanser å spore om vi ser nærmere på de ulike graderingene av spørsmålet om udekket kompetansebehov siden 2014.

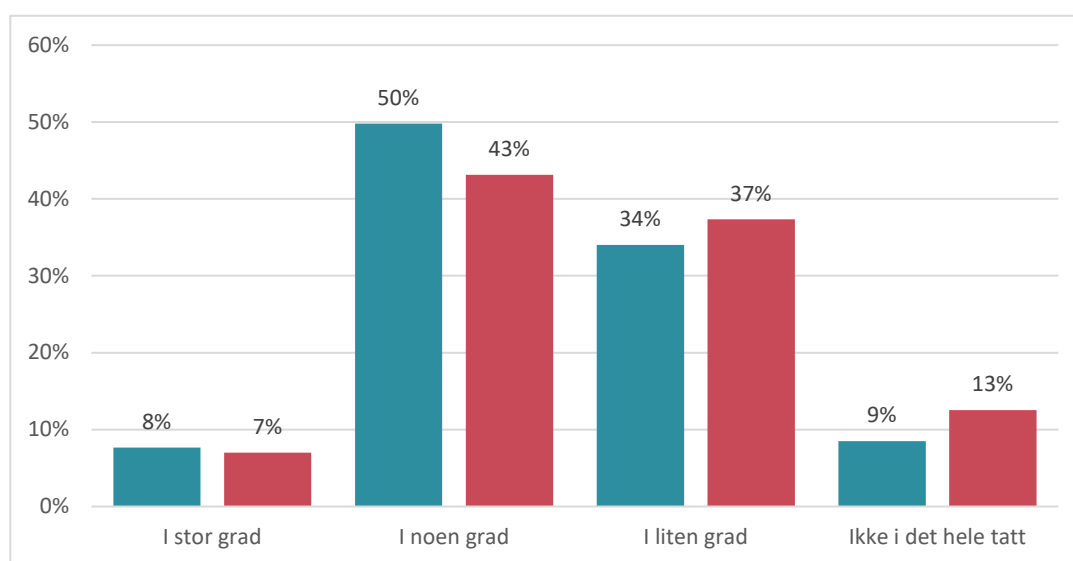

Figur 2.1 NHO-bedriftenes vurdering av i hvilken grad de har et udekket kompetansebehov, årene 2014-2020.

Note: Tidsserien vises for de årene spørsmålet har vært stilt bedriftene: 2014 (N=5302), 2015 (N=5685), 2016 (N=5183), 2017 (N=5557), 2018 (N=6409), 2019 (N=6996) og 2020 (N=5547).

Figur 2.1 viser at andel bedrifter som oppgav i stor grad har økt fra 6 prosent i 2016 til 10 prosent i 2019. Samtidig har andel bedrifter som svarer i liten grad vært synkende.

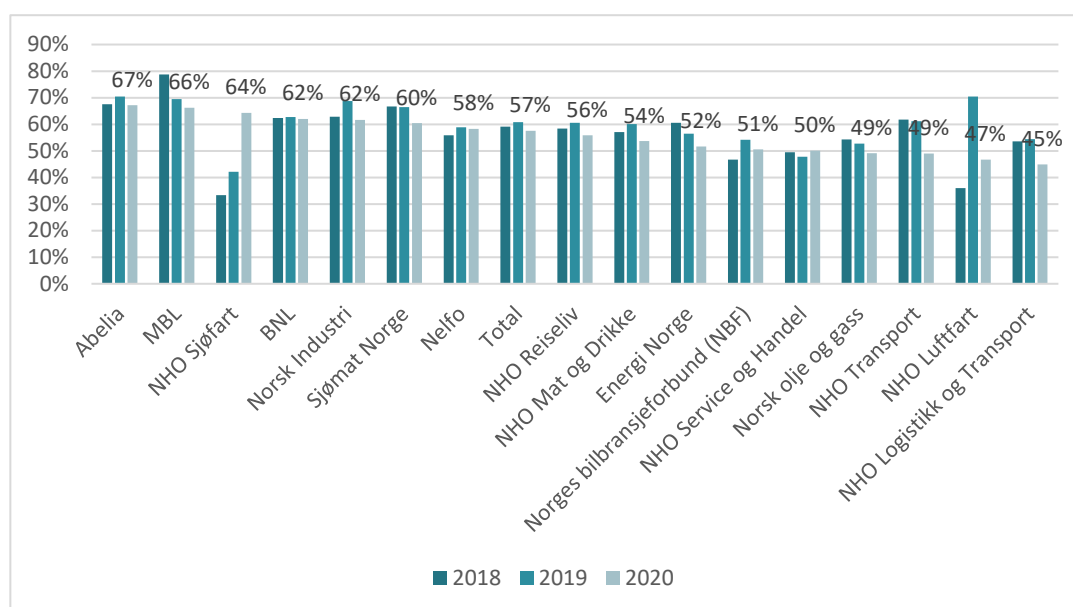
Blant næringslivets bedrifter for øvrig (vist i røde søyler i figur 2.2), oppgir halvparten (50 prosent) at de har et udekket kompetansebehov. Blant disse oppgir 7 prosent at de i stor grad har et udekket kompetansebehov, mens 43 prosent oppgir dette i noen grad. NHO-bedriftene har dermed et noe større udekket kompetansebehov enn det totale næringslivet i Norge.

Figur 2.2 Grad av udekket kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter og næringslivets for øvrig. Grønne søyler er NHO-bedrifter (N=5547) og røde er næringslivet for øvrig (N=5039).

At bedriftene melder om en etterspørsel etter kompetanse på omtrent på samme nivå i år som tidligere år, kan virke noe overraskende da samfunnet i perioder har vært mer eller mindre nedstengt som følge av koronapandemien. Dette har særlig rammet bedrifter innenfor reiseliv, servering, transport, handel og kultur, mens bransjer som bygg- og anlegg, industri, olje og gass og deler av handelsstanden, i mindre grad blitt berørt. Samtidig har enkelte bransjer også meldt om vanskelige tider med nedbemanning og permitteringer. Pandemien har med andre ord rammet ulike bransjer ulikt. En mulig forklaring på at flere bedrifter har udekket kompetanse også i nedgangstider kan være at store omstillinger krever høyere eller annen kompetanse i bedriften. Det er også verdt å merke seg at en stor andel av bedriftene ser for seg å heve kompetansen blant det eksisterende personalet. Behov for kompetanse er derfor ikke nødvendigvis ensbetydende med behov for flere ansatte.

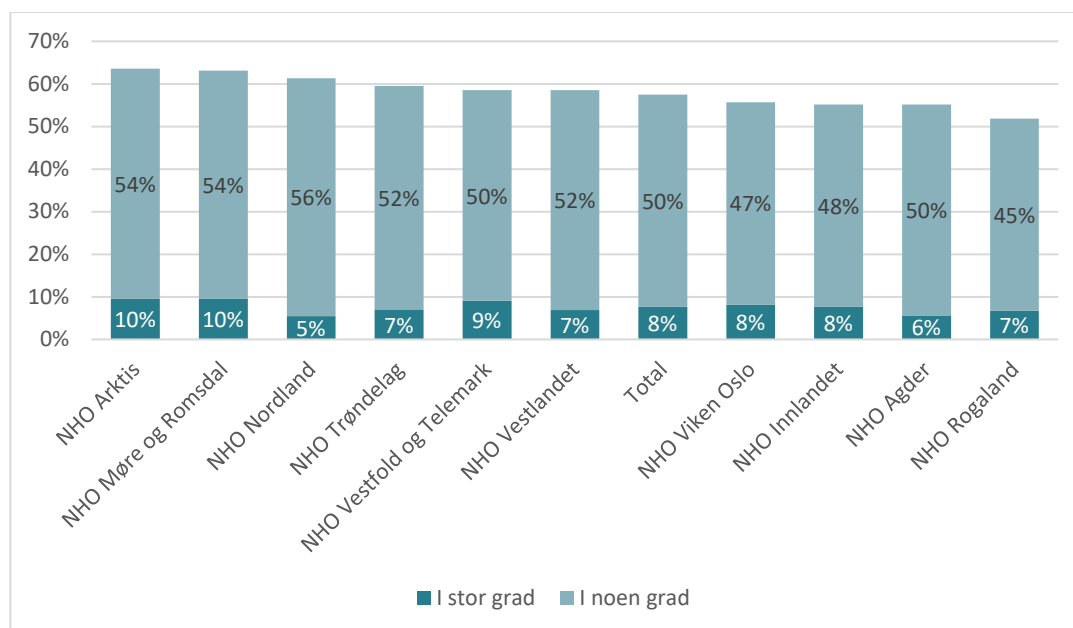
Om vi ser på kompetansebehovet per landsforening for de siste tre årene, fremkommer det forskjeller mellom landsforeningene og at det har vært endringer i deres behov. Blant Abelias og MBLs medlemsbedrifter oppgir om lag to tredjedeler at de har et udekket kompetansebehov. Andelen av Abelias medlemsbedrifter som oppgir å ha udekket kompetansebehov har i hele perioden ligget på et høyt nivå med en andel på i underkant av 70 prosent. Mediebedriftens landsforening (MBL) har også ligget på et høyt nivå, men andelen med udekket kompetansebehov har vært synkende. I motsatt ende finner vi de andre transportrelaterte landsforeningene NHO luftfart og NHO Logistikk hvor andel bedrifter med udekket kompetansebehov utgjør om lag 45 prosent. I fjorårets barometer oppgav for øvrig 70 prosent av NHO Luftfarts bedrifter å ha et udekket kompetansebehov. Det må imidlertid tas i betraktning at de sistnevnte landsforeningene har få medlemsbedrifter og fortolkninger må ta dette i betraktning.

Figur 2.3 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov etter landsforening i 2018, 2019 og 2020.

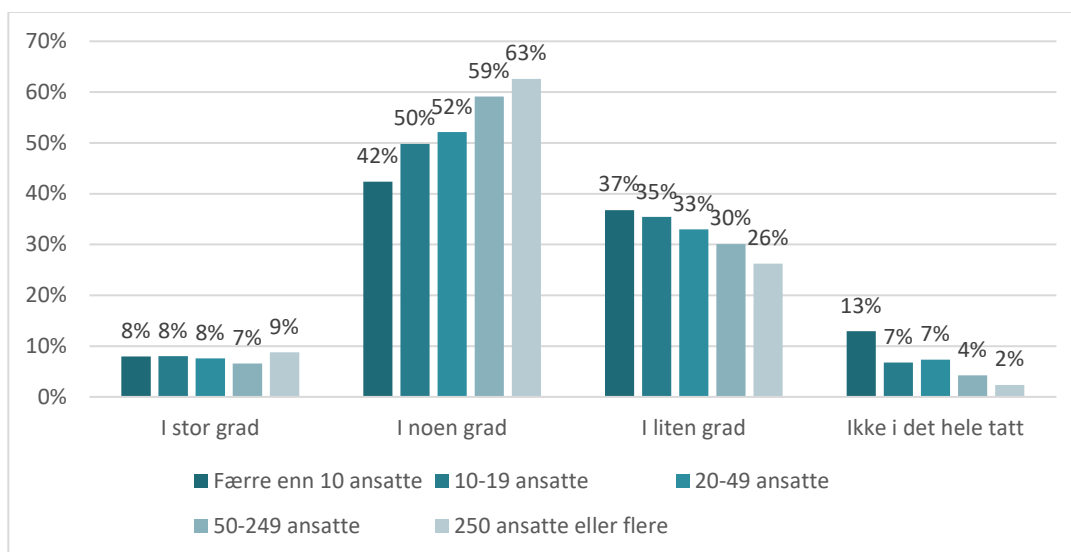
Note: Tidsserien vises for de tre siste årene spørsmålet har vært stilt bedriftene: 2018 (N=6409), 2019 (N=6996) og 2020 (N=5547).

Ved å se nærmere på regioner, ser det ut til at forskjellene er mindre enn blant landsforeningene, noe som tyder på at kompetansebehovet er mer bestemt av bedriftenes bransjetilhørighet enn hvor i landet de befinner seg. Det er likevel noen forskjeller, og bedriftene fra Vestlandet, Trøndelag og hele Nord-Norge, ser ut til å ha et større udekket kompetansebehov enn det sentrale Østlandet, Agder og Rogaland. Regionene med størst andel bedrifter med udekket kompetansebehov er Arktis, Møre og Romsdal, Nordland og Trøndelag.

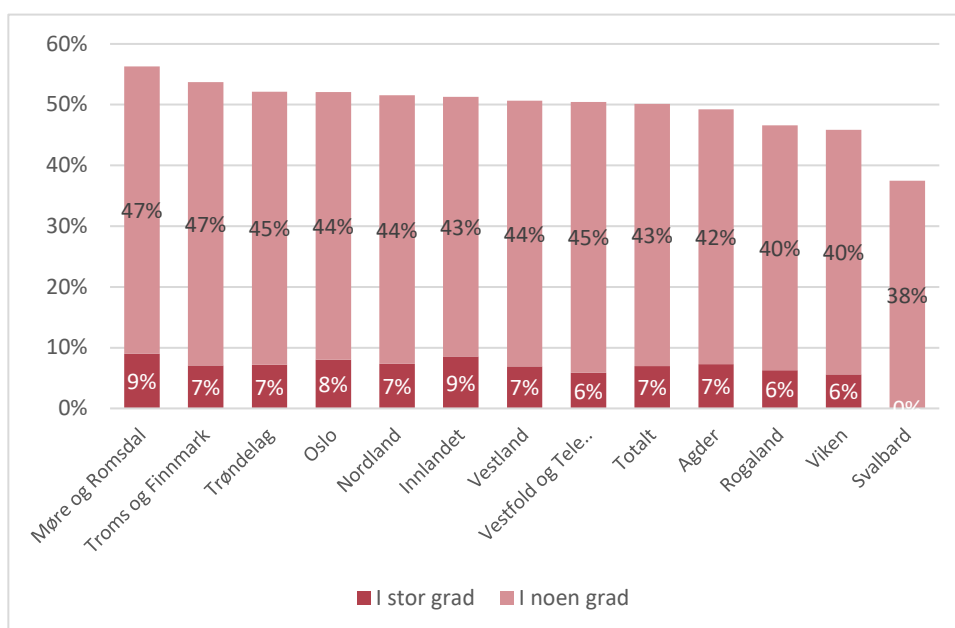
Figur 2.4 Andel NHO-bedrifter som i stor og noen grad har udekket kompetansebehov etter NHO-region i 2020 (N=5547).

Figur 2.5 viser at bedriftsstørrelse er av betydning for bedriftenes kompetansebehov. Andelen som oppgir at de i stor grad har et udekket kompetansebehov, holder seg mer eller mindre konstant på rundt åtte prosent, mens de bedriftene som oppgir at de i noen grad har et udekket kompetansebehov stiger med bedriftsstørrelsen. Mens rundt 40 prosent av de aller minste bedriftene med færre enn 10 ansatte i noen grad har et udekket kompetansebehov, oppgir i overkant av 60 prosent av de aller største bedriftene det samme. Blant de mindre bedriftene med opptil 50 ansatte, oppgir rundt halvparten at de i noen grad har et udekket kompetansebehov. At en større andel av de største bedriftene oppgir at de i noen grad har behov for kompetansepåfyll enn de mindre bedriftene, er som forventet. De større bedriftene vil som regel ha mer behov for tilleggskompetanse, de har flere funksjoner som til enhver tid skal dekkes og flere ressurser enn små bedrifter til kompetanseheving. I tillegg vil større bedrifter generelt sett ha mer gjennomtrekk av personale, uavhengig av bedriftens kompetansebehov, enn de mindre bedriftene har.

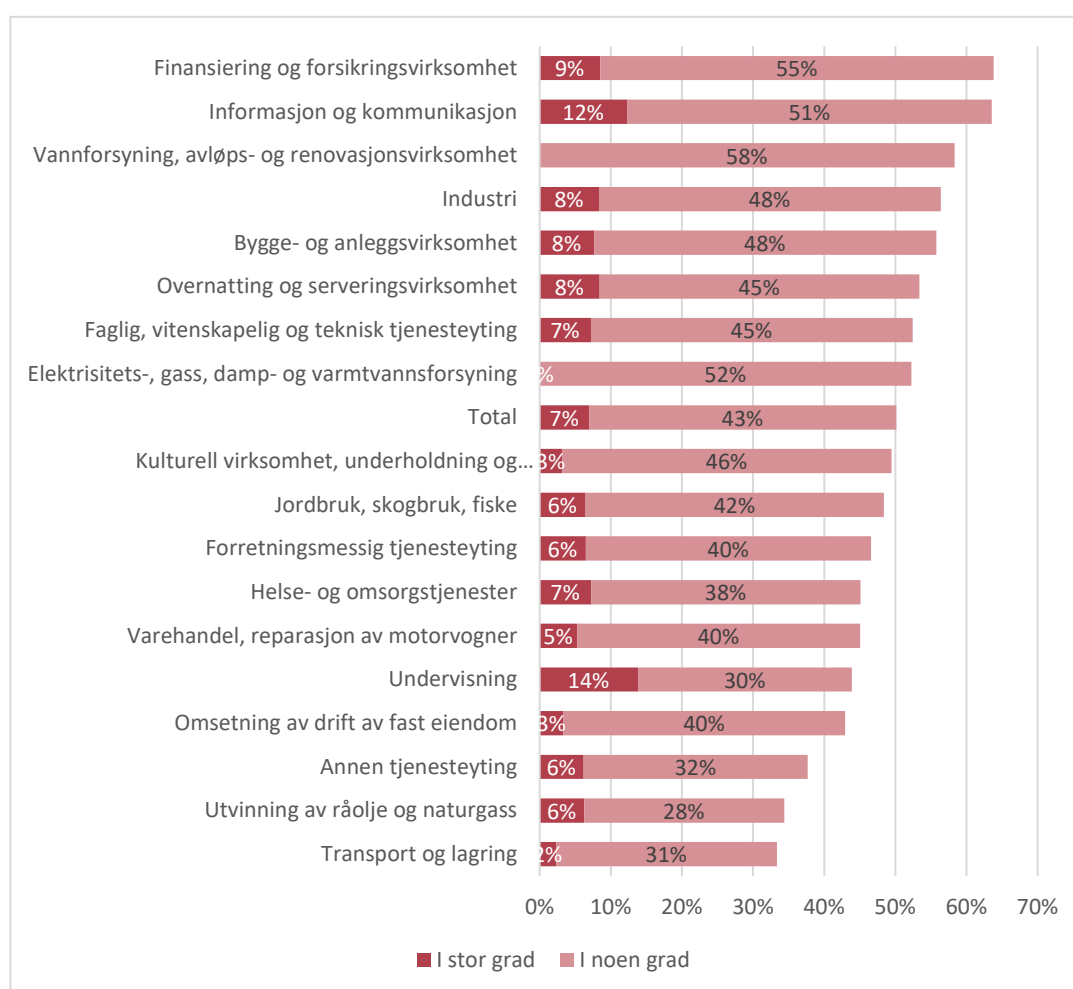
Figur 2.5 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har udekket kompetansebehov etter bedriftsstørrelse i 2020 (N=5547).

Kompetansebehov for næringslivet for øvrig er vist etter henholdsvis fylker og næringer i de to påfølgende figurene. Graden av udekket kompetansebehov blant de øvrige norske foretak etter fylker, gir omtrent det samme bildet som blant NHO-bedriftene. Vi finner størst andel med udekket kompetansebehov blant foretakene i Møre og Romsdal og Troms og Finnmark. Samtidig har regionen Viken og Rogaland lavest andel udekket kompetansebehov. Ellers er det mindre forskjeller mellom fylkene enn det er mellom næringene med hensyn til graden av udekket kompetansebehov blant foretakene.

Figur 2.6 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har udekket kompetansebehov etter fylker i 2020 (N=5039).

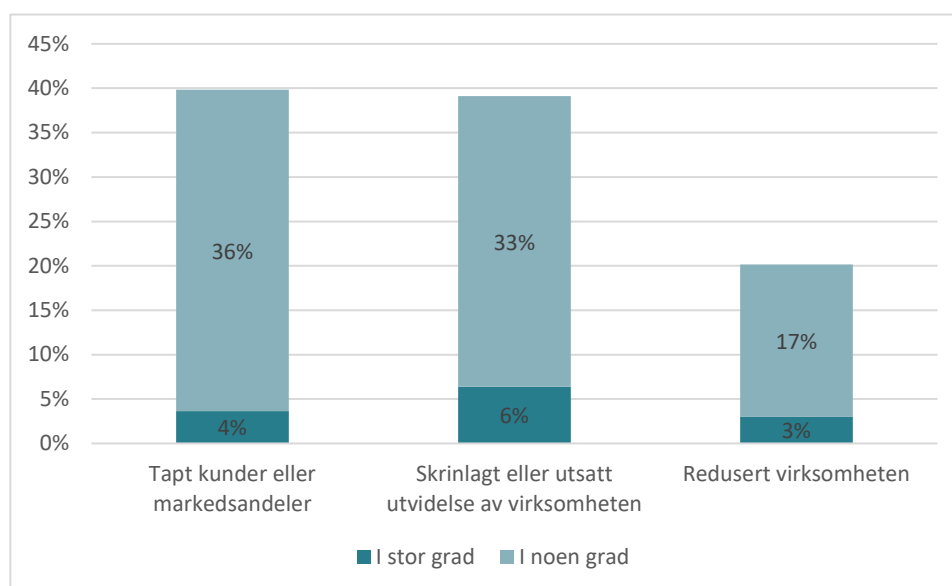
Blant norske foretak oppgir om lag 65 prosent innenfor finansiering og forsikringsbransjen og informasjon og kommunikasjonsbransje at de har et udekket kompetansebehov. Deretter følger foretak innenfor vannforsyning, avløp og renovasjonsvirksomhet, industri og bygg- og anleggsvirksomhet. Næringene med lavest andel med udekket kompetansebehov finner vi innenfor transport og lagring, utvinning av råolje og naturgass og annen tjenesteyting. I disse bransjene oppgir mellom 33 og 40 prosent av foretakene udekkede kompetansebehov. Generelt sett har de norske foretakene en lavere grad av udekket kompetansebehov enn NHO-bedriftene har.

Figur 2.7 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har udekket kompetansebehov etter næring i 2020 (N=5039).

2.2 Konsekvenser av å ha udekket kompetansebehov

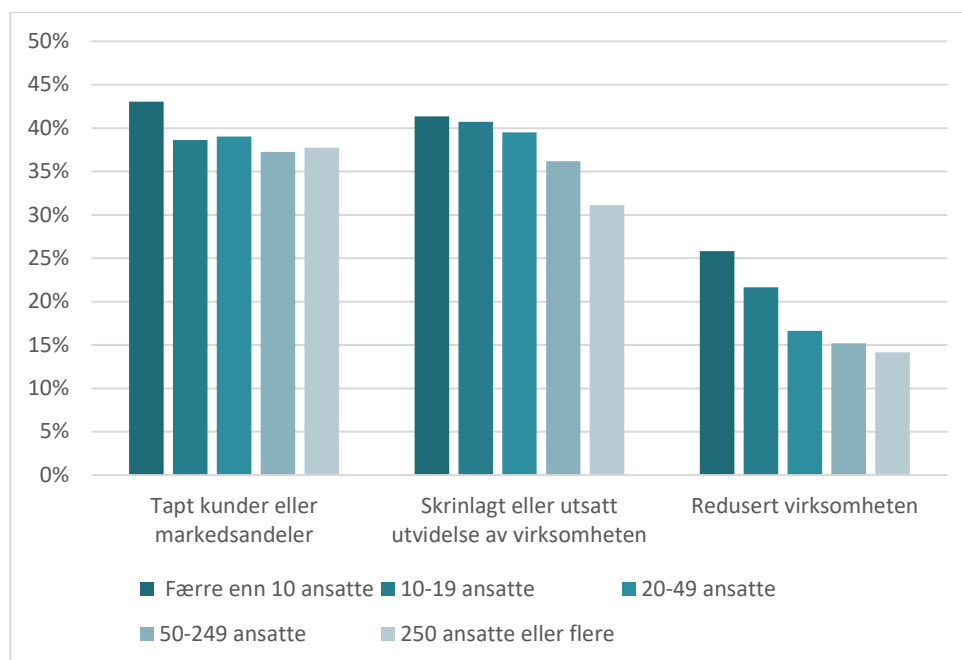
De bedriftene, til sammen 3 189 eller ca 58 prosent, som hadde et udekket kompetansebehov, fikk spørsmål om hvilke konsekvenser dette har hatt for dem. Her oppga rundt 40 prosent av bedriftene at de hadde tapt kunder, hvorav 36 av dette gjaldt i noen grad. Omtrent like stor andel, rett i underkant av 40 prosent oppgir at de har måttet skrinlegge eller utsette utvidelse av virksomheten som følge av manglende kompetanse. En del færre, 20 prosent, oppgir at de har måttet redusere virksomheten sin som følge av manglende kompetanse. At manglende kompetanse får konsekvenser for bedrifter og hemmer vekst og utvikling, og endog fører til reduksjon av virksomheter, er negativt for mange bransjer og den enkelte bedrift. Imidlertid, oppgir flesteparten av bedriftene at disse konsekvensene gjelder i noen grad, mens det kun for et mindretall gjelder i stor grad.

Figur 2.8 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og hvilke konsekvenser dette har, i stor eller noen grad, i 2020. (N=3189)

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov.

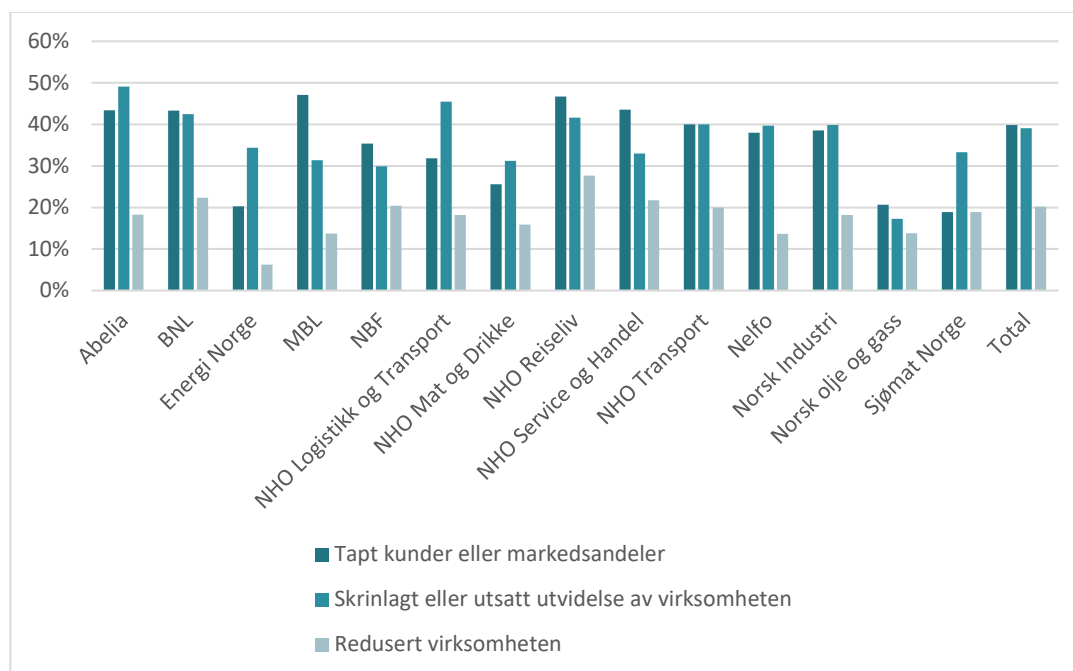
Når vi ser nærmere på dette spørsmålet etter bedriftsstørrelse, ser det ut til at mindre bedrifter er mer sårbare for manglende kompetanse enn de større. Dette gjelder særlig for de som har måttet redusere sin virksomhet. For de minste bedriftene oppgir hver fjerde at de har redusert virksomheten, mens kun 15 prosent av bedriftene med flere enn 50 ansatte har måttet gjøre det samme, som følge av manglende kompetanse. Også når det gjelder muligheten for å utvide virksomheten, har manglede kompetanse satt en stopper for en større andel av de minste enn blant de største bedriftene. Men når det gjelder å tape kunder og markedsandeler, er konsekvensene ganske like for både de små, mellomstor og de største bedriftene.

Figur 2.9 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og hvilke konsekvenser dette har, i stor eller noen grad, etter bedriftsstørrelser i 2020 (N=3189).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov.

Går vi nærmere inn på disse konsekvensene og ser på hvordan dette har slått ut på de enkelte landsforeningene, er det en del forskjeller mellom dem. Å tape kunder eller markedsandeler, har fått størst konsekvenser for flest bedrifter blant Reiseliv, MBL, Service og handel og Abelias medlemsbedrifter, mens medlemsbedriftene til Norsk olje og gass og Energi Norge, har i mindre grad tapt kunder eller markedsandeler som følge av dette. NHO Reiseliv er den landsforeningen hvor manglende kompetanse har fått de største konsekvensene. Medlemsbedriftene her oppgir høyest andeler for alle de tre nevnte konsekvensene. Generelt sett kan man si at service- og handelsbransjer har blitt hardere rammet av manglende kompetanse enn de råvarebaserte bransjene.

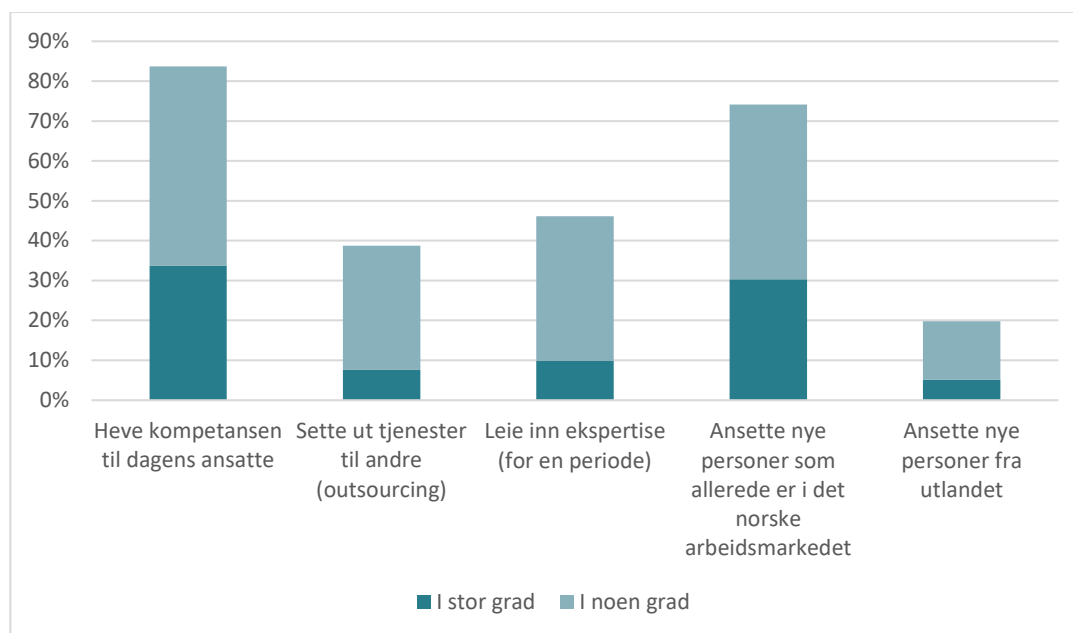

Figur 2.10 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og hvilke konsekvenser dette har, i stor eller noen grad, etter landsforening i 2020 (N=3189).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov.

2.3 Strategier for å dekke kompetansebehov

Bedriftene som oppgir å ha et udekket kompetansebehov, har også svart på hvilke strategier de har for å dekke inn kompetansegapet. Resultatet på aggregert nivå er vist i figur 2.11. Som for de tidligere årene dette spørsmålet er stilt, oppgir bedriftene også i år at den foretrukne måten å dekke inn kompetansegapet er ved å heve kompetansen til dagens ansatte. Hele 84 prosent av NHOs medlemsbedrifter oppgir dette. Dernest oppgir rundt 75 prosent at de vil ansette nye personer fra det norske arbeidsmarkedet. Å leie inn ekspertise for en periode er aktuelt for rundt 35 prosent av bedriftene. Outsourcing av tjenester er noe mindre aktuelt, men oppgis av rundt 40 prosent av bedriftene. Det minst aktuelle er å ansette personer fra utlandet, det oppgir kun 20 prosent av bedriftene. På overordnet nivå er svarene på dette spørsmålet ganske like sammenliknet med de tidligere år spørsmålet er stilt.

Figur 2.11 NHO-bedriftenes strategier for å dekke udekket kompetansebehov, etter ulike strategier i 2020. (N=3189).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov.

Hvordan de ulike landsforeningene vil dekke inn sine kompetansebehov er vist skjematisk i tabell 2.1. Her fremkommer bransjevariasjoner og forskjeller mellom landsforeningene. Likevel ser det ut til at bedriftene velger flere strategier for å dekke inne sine kompetansegap, og det ene utelukker ikke det andre. For eksempel oppgir flesteparten av Energi Norges medlemsbedrifter at de benytter seg av flere strategier for å dekke inn kompetansen, bortsett fra det å ansette nye personer fra utlandet. Kompetanseheving av egne ansatte er mest aktuelt for bedriftene i Mediebedriftenes landsforening, NHO Logistikk og Transport, Energi Norge, Nelfo, og oppgis av flere enn 9 av 10 av disse bedriftene. Å ansette nye personer fra det norske arbeidsmarkedet er aktuelt for de fleste landsforeningene. Høyest andel bedrifter som oppgir dette er blant medlemmene til Energi Norge, Sjømat Norge, Norsk industri og Norsk olje og gass, hvor rundt 85 prosent oppgir dette.

Tabell 2.1 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og deres strategier for å dekke dette, etter landsforening og strategi i 2020. (N=3189).

Landsforening	Heve kompetansen til dagens ansatte	Sette ut tjenester til andre (outsourcing)	Leie inn ekspertise (for en periode)	Ansette nye personer som allerede er i det norske arbeidsmarkedet	Ansette nye personer fra utlandet
Abelia	85 %	49 %	56 %	78 %	29 %
BNL	85 %	39 %	44 %	79 %	12 %
Energi Norge	92 %	61 %	81 %	83 %	9 %
MBL	94 %	33 %	27 %	75 %	4 %
NBF	84 %	14 %	24 %	76 %	20 %
NHO Logistikk og Transport	93 %	45 %	41 %	73 %	25 %
NHO Luftfart*	71 %	57 %	86 %	57 %	29 %
NHO Mat og Drikke	85 %	36 %	42 %	74 %	25 %
NHO Reiseliv	77 %	36 %	45 %	59 %	27 %
NHO Service og Handel	75 %	24 %	31 %	65 %	15 %
NHO Sjøfart*	89 %	44 %	67 %	78 %	33 %
NHO Transport	80 %	44 %	44 %	76 %	16 %
Nelfo	90 %	32 %	43 %	78 %	10 %
Norsk Industri	89 %	51 %	58 %	83 %	25 %
Norsk olje og gass	86 %	62 %	72 %	83 %	24 %
Sjømat Norge	88 %	54 %	64 %	84 %	20 %
Totalt	84 %	39 %	46 %	74 %	20 %

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov.

**) få besvarelser ligger til grunn.*

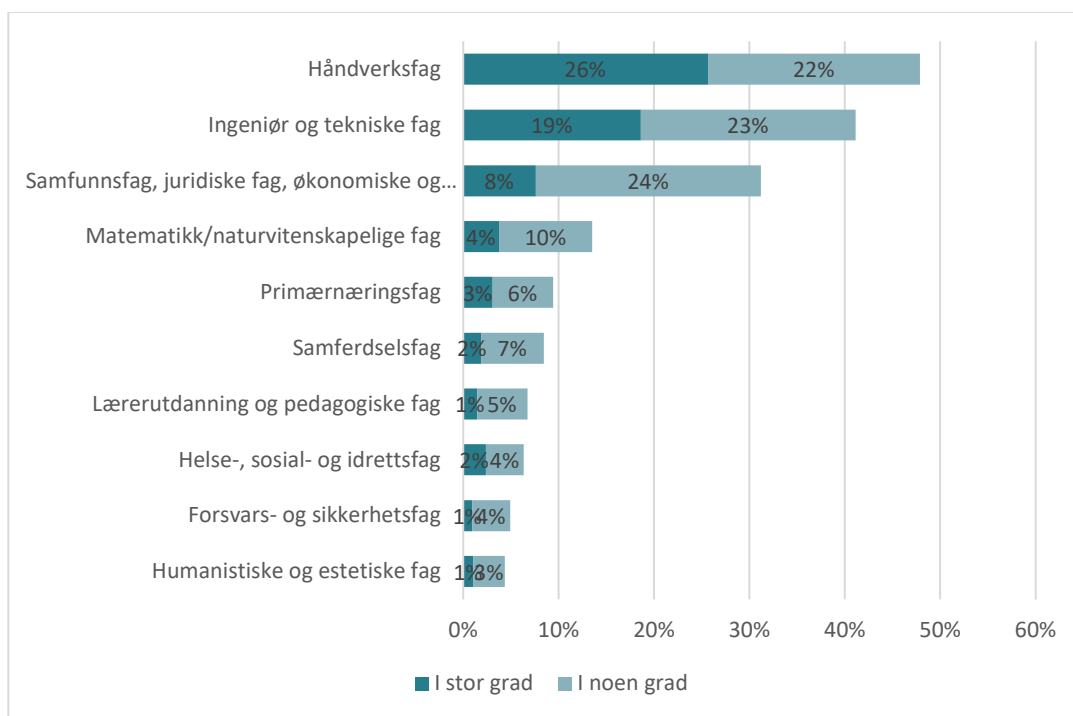
3 NHO-bedriftenes og det øvrige næringslivets kompetansebehov

I dette kapitlet gir vi en oversikt over NHO-bedriftenes behov for ulike kompetanser, herunder behov for personale med ulike fagkompetanser, utdanningsnivåer, type yrkesfag, fagskoleutdanning og ingeniørtyper. De fleste spørsmålene er stilt i samtlige år barometeret har eksistert, og vi kan således vise resultatene i tidsserier. Der enkelte spørsmåls- og svarkategorier er endret, vises spørsmålet for de årene de har vært brukt.

Resultatene for næringslivet for øvrig vil også bli presentert på overordnet nivå med hensyn til kompetansebehov etter fagområder og utdanningsnivåer.

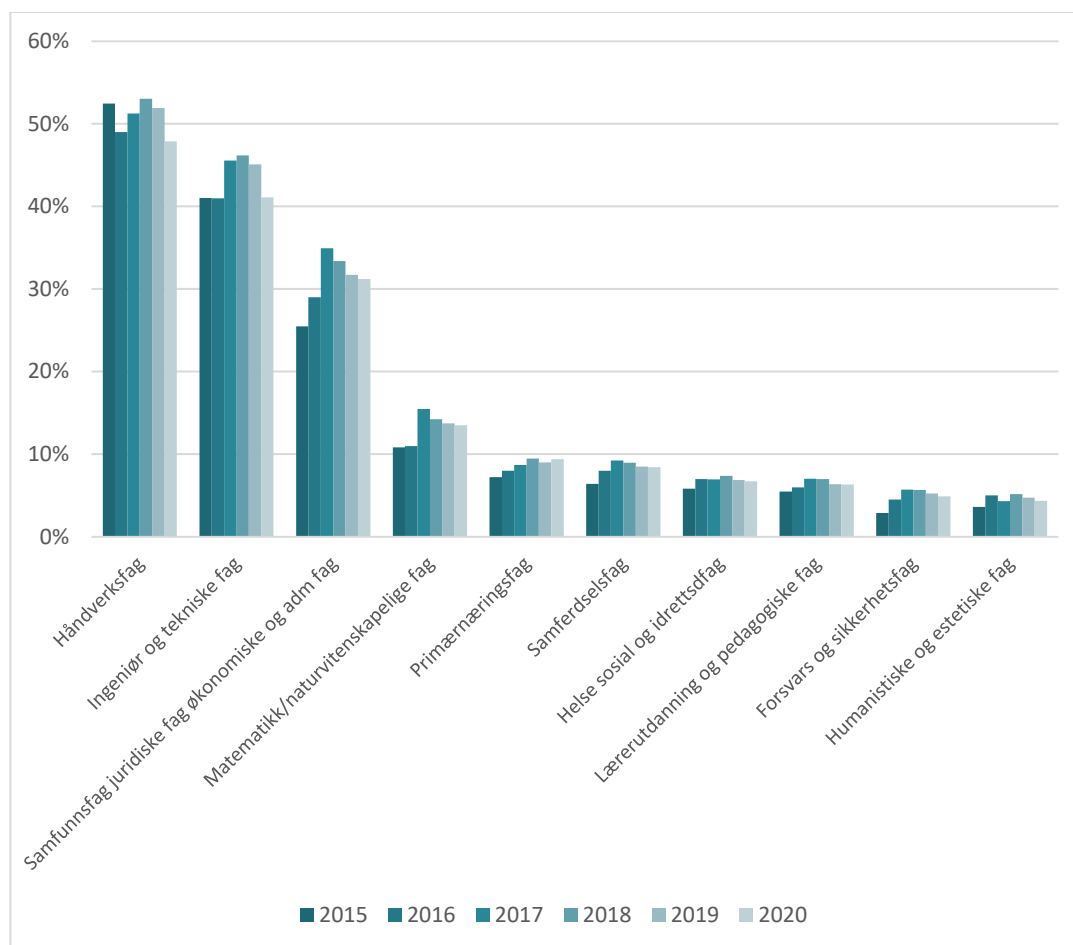
3.1 Bedriftenes behov for kompetansetyper

Figur 3.1 viser hvilke kompetansebehov NHO-bedriftene har oppgitt at de har i dag etter fagområder. Håndverksfag er den fagretningen som størst andel bedrifter etterspør, og oppgis av nesten halvparten (48 prosent) av medlemsbedriftene. Deretter følger behovet for teknisk og ingeniørkompetanse, som oppgis av i overkant av 40 prosent av bedriftene. Dernest oppgir om lag en tredjedel av bedriftene at de har behov for kompetanse innenfor samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative fag. Etterspørselen etter de øvrige fagene er det betydelige færre bedrifter som etterspør, og primærnæringsfag og samferdselsfag etterspørres av i underkant av 10 prosent av bedriftene.

Figur 3.1 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for ulike typer fagkompetanse i 2020 (N=5547).

I alle årene vi har kartlagt kompetansebehovene til medlemsbedriftene, har etterspørselen etter type fagkompetanse vært ganske så stabil. Håndverksfag og tekniske og ingeniørfag er de to fagområdene som flest bedrifter etterspør. Men etterspørsel etter disse fagområdene har vært svakt synkende, om vi ser perioden under ett. De ulike samfunnsfagene er det tredje største fagområdet som bedriftene etterspør, og til tross for en synkende etterspørsel de siste fire årene, har andelen som etterspør samfunnsfagene økt mest siden 2014, fra ca. 25 prosent til ca. 31 prosent i dag. Samtidig ser vi også at etterspørselen etter flere av de mindre fagområdene har vært økende. Selv om det er små andeler, har for eksempel etterspørselen etter både primærnæringsfag, samferdselsfag og forsvars- og sikkerhetsfag økt med ett par prosentpoeng.

Figur 3.2 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende fagkompetanse i 2020, etter ulike fagkompetanser (N=5547).

Etterspørselen etter kompetanse etter fagområder er vist per landsforening i tabell 3.1. Denne viser andel bedrifter som i stor eller noen grad har behov for de ulike fagområdene innenfor hver landsforening. Tabellen kan leses både på kryss og tvers og forteller hvilke fagområder den enkelte landsforening har behov for, eller hvilke landsforeninger som har behov for et spesifikt fagområde. Et flertall av landsforeningene har bransjespesifikke medlemsbedrifter og har dermed behov for kun enkelte fagkompetanser, mens andre landsforeninger dekker flere ulike bedrifter innenfor flere bransjer og har dermed et brede kompetansebehov, med hensyn til fagområder. Eksempel på sistnevnte kategori er Abelia, NHO Luftfart og NHO Service og Handel som har et bredt spekter av behov innenfor de fleste fagområder.

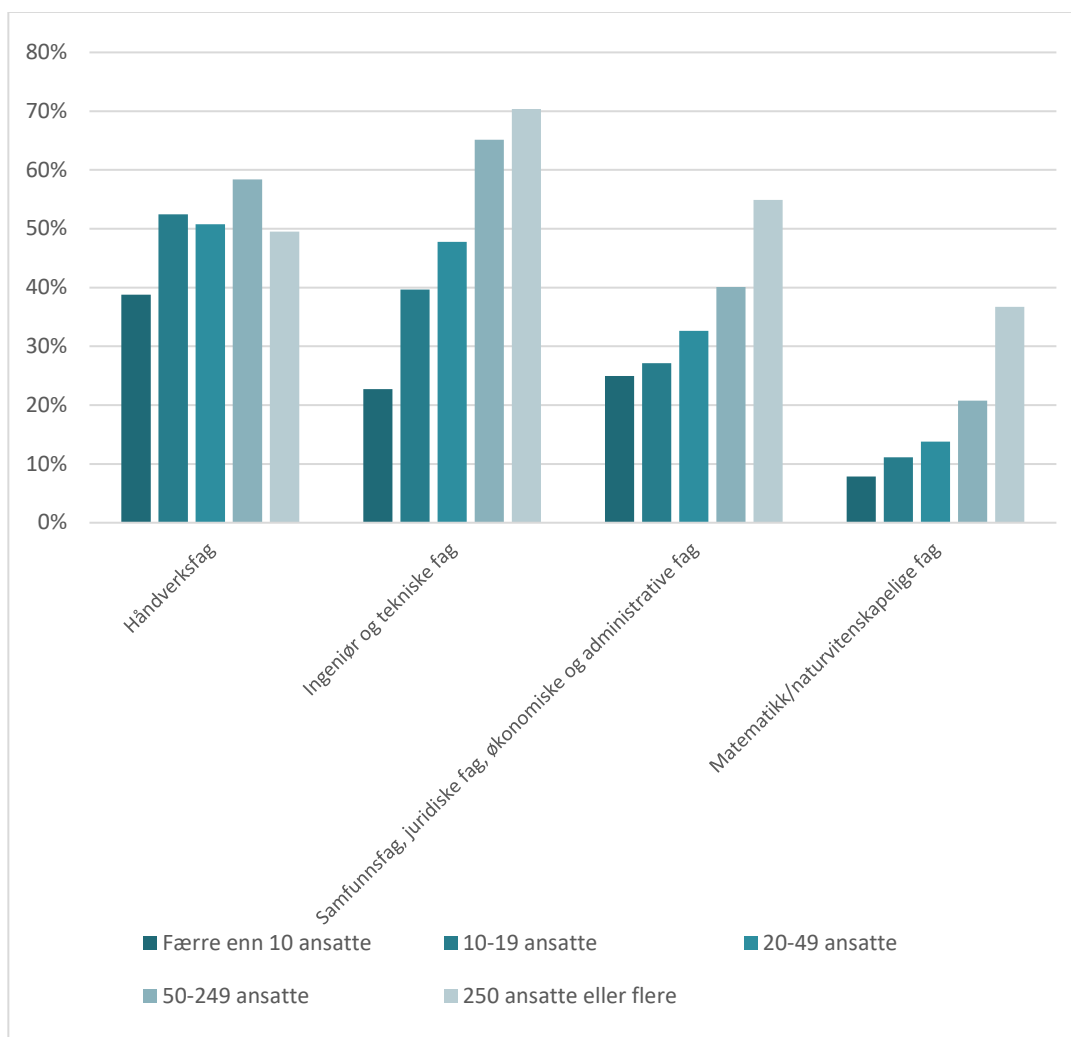
Tabell 3.1 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende fagkompetanse etter landsforening i 2020. (N=5547).

Landsforening	Forsvars- og sikkerhetsfag	Helse-, sosial- og idrettsfag	Humanistiske og estetiske fag	Lærerutdanning og pedagogiske fag	Matematikk/naturvitenskapelige fag	Ingeniør og tekniske fag	Håndverksfag	Primærnæringsfag	Samferdselsfag	Samfunnsfag, juridiske fag,
Abelia	11 %	19 %	14 %	19 %	28 %	44 %	8 %	5 %	5 %	51 %
BNL	2 %	1 %	1 %	2 %	8 %	56 %	79 %	5 %	6 %	22 %
Energi Norge	10 %	1 %	5 %	1 %	43 %	81 %	49 %	2 %	6 %	46 %
MBL	0 %	1 %	18 %	9 %	10 %	17 %	6 %	3 %	14 %	49 %
NBF	1 %	0 %	0 %	2 %	3 %	34 %	65 %	4 %	8 %	19 %
NHO Logistikk og Transport	7 %	3 %	4 %	5 %	10 %	18 %	10 %	8 %	55 %	46 %
NHO Luftfart*	40 %	13 %	7 %	13 %	20 %	60 %	33 %	0 %	33 %	47 %
NHO Mat og Drikke	2 %	5 %	2 %	4 %	16 %	28 %	39 %	33 %	7 %	34 %
NHO Reiseliv	4 %	4 %	4 %	6 %	5 %	8 %	30 %	12 %	8 %	30 %
NHO Service og Handel	4 %	20 %	9 %	16 %	6 %	15 %	45 %	9 %	6 %	28 %
NHO Sjøfart*	7 %	0 %	0 %	0 %	21 %	64 %	21 %	21 %	57 %	29 %
NHO Transport	8 %	0 %	2 %	10 %	12 %	27 %	16 %	2 %	53 %	49 %
Nelfo	5 %	1 %	1 %	1 %	10 %	68 %	77 %	4 %	5 %	22 %
Norsk Industri	7 %	2 %	2 %	3 %	25 %	73 %	54 %	5 %	8 %	32 %
Norsk olje og gass	12 %	3 %	3 %	3 %	54 %	81 %	29 %	3 %	3 %	47 %
Sjømat Norge	3 %	1 %	1 %	5 %	33 %	57 %	42 %	52 %	9 %	42 %
Total	5 %	6 %	4 %	7 %	14 %	41 %	48 %	9 %	8 %	31 %

Andeler høyere enn 40 prosent er skravert med blått og med mørkere farge, jo høyere andel

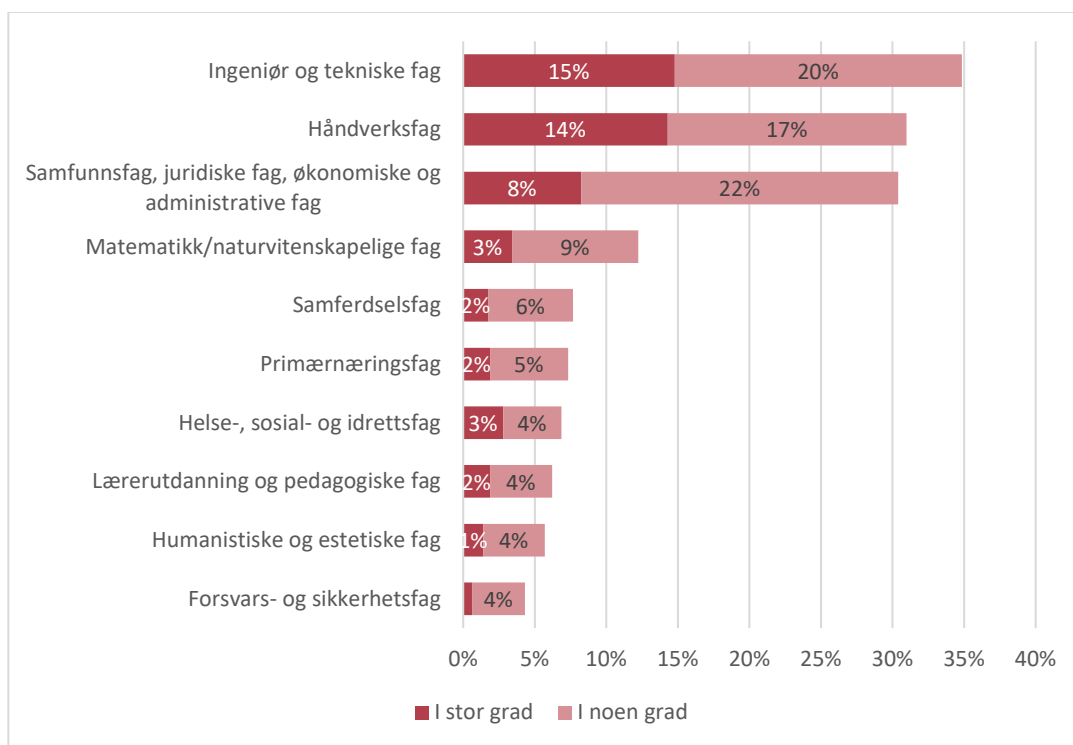
*) få besvarelser ligger til grunn.

Bedriftsstørrelse er til en viss grad av betydning for bedriftenes kompetansebehov etter fagområder. Påfølgende figur viser bedriftenes behov for håndverksfag, ingeniør- og teknisk kompetanse, naturvitenskapelige fag og samfunnsvitenskapelige fag etter bedriftsstørrelse som årsverksintervaller. Mens håndverksfagene er etterspurt av både de små og store bedriftene, øker etterspørsel etter ingeniør- og teknisk kompetanse med bedriftsstørrelsen. Når det gjelder etterspørsel etter samfunnsfaglig og naturvitenskapelige kompetanse, er det særlig de største bedriftene som skiller seg ut, hvor de har et større behov for disse kompetansetype enn de mindre bedriftene har.

Figur 3.3 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende fagkompetanse i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=5547).

Når det gjelder næringslivet for øvrig er kompetansebehovet etter fagområder vist i figur 3.4. Her fremkommer det at ingeniører og tekniske fag er det fagområdet som næringslivet etterspør mest, og 35 prosent av bedriftene har behov for denne kompetansen. Deretter følger håndverksfag, som 31 prosent av bedriftene etterspør. Som det tredje viktigste følger samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske fag og administrative fag, som 30 prosent etterspør. Sammenliknet med næringslivet for øvrig, har altså NHO-bedriftene et større behov for kompetanse innenfor håndverksfag. Det henger blant annet sammen med at NHO organiserer relativt mange bedrifter innenfor bygg og anlegg. Men hovedmønsteret i kompetansebehovene er likevel ganske sammenfallende, med stort behov for håndverks- og ingeniørfag og med samfunnsfaglig kompetanse som nummer tre.

Figur 3.4 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har behov for ulike typer fagkompetanse i 2020 (N=5039)

Det brede næringslivets behov for kompetanse etter fagområder og næringer er vist i tabellen under og viser andel bedrifter som i stor eller noen grad har behov for kompetanse etter fagområder og næringer.

Tabell 3.2 Andel foretak som i stor eller noen grad har behov for kompetanse etter fagområder per næring i 2020. N=5039. Prosentandeler

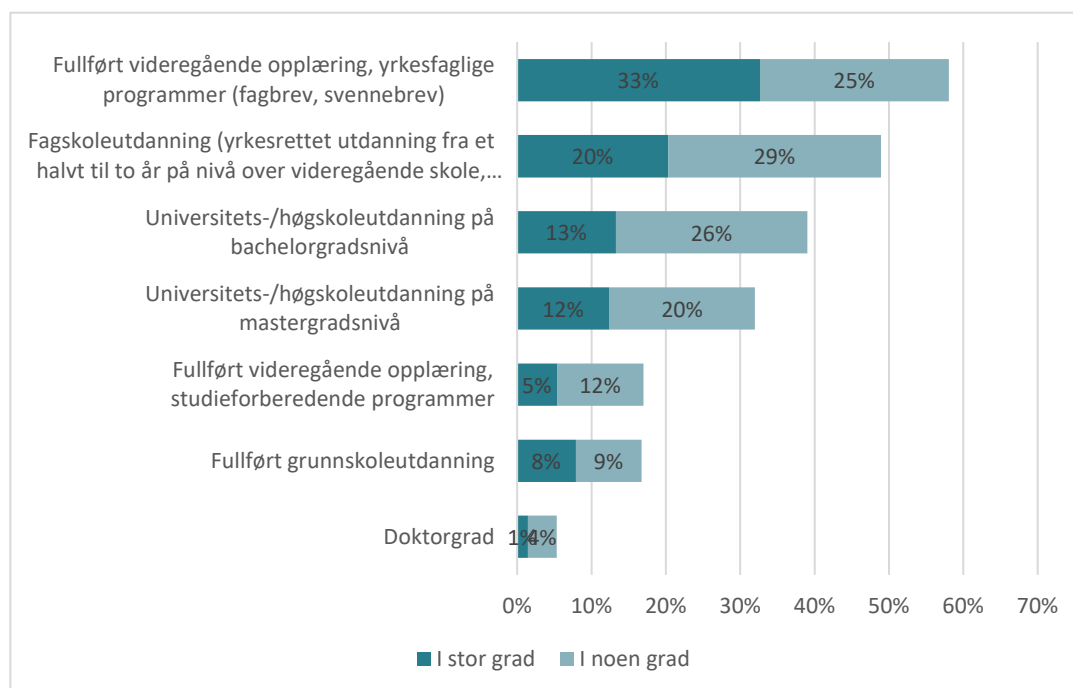
Næringer	Forsvars- og sikkerhetsfag	Helse-, sosial- og idrettsfag	Humanistiske og estetiske fag	Lærerutdanning og pedagogiske fag	Matematikk/naturvitenskapelige fag	Ingeniør og tekniske fag	Håndverksfag	Primærnæringsfag	Samferdselsfag	Samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative
Jordbruk, skogbruk, fiske	8 %	3 %	6 %	10 %	27 %	42 %	47 %	66 %	11 %	37 %
Utvinning av råolje og naturgass	0 %	0 %	0 %	0 %	9 %	50 %	50 %	13 %	19 %	16 %
Industri	4 %	3 %	2 %	1 %	11 %	51 %	55 %	10 %	6 %	24 %
Elektrisitets-, gass, damp- og varmtvannsforsyning	5 %	0 %	5 %	0 %	27 %	75 %	32 %	0 %	2 %	43 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	8 %	4 %	0 %	0 %	25 %	63 %	46 %	13 %	33 %	33 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	3 %	1 %	1 %	2 %	7 %	51 %	66 %	5 %	8 %	22 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	3 %	4 %	3 %	2 %	7 %	26 %	28 %	8 %	5 %	24 %
Transport og lagring	5 %	3 %	2 %	4 %	6 %	16 %	14 %	9 %	40 %	33 %
Overnatting og serveringsvirksomhet	4 %	5 %	5 %	5 %	4 %	8 %	29 %	11 %	5 %	25 %
Informasjon og kommunikasjon	8 %	4 %	10 %	6 %	27 %	60 %	5 %	2 %	2 %	31 %
Finansiering og forsikringsvirksomhet	9 %	0 %	0 %	0 %	36 %	38 %	4 %	0 %	0 %	62 %
Omsetning av drift av fast eiendom	6 %	5 %	7 %	5 %	15 %	34 %	34 %	4 %	5 %	46 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	4 %	3 %	7 %	3 %	20 %	39 %	14 %	5 %	5 %	43 %
Forretningsmessig tjenesteyting	6 %	7 %	6 %	8 %	9 %	23 %	25 %	9 %	12 %	34 %
Undervisning	7 %	20 %	23 %	58 %	15 %	19 %	16 %	7 %	11 %	33 %
Helse- og omsorgstjenester	2 %	52 %	14 %	31 %	8 %	10 %	14 %	2 %	2 %	23 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	3 %	31 %	11 %	20 %	11 %	29 %	23 %	9 %	7 %	37 %
Annen tjenesteyting	5 %	19 %	16 %	9 %	6 %	5 %	48 %	10 %	5 %	28 %
Totalt	4 %	7 %	6 %	6 %	12 %	35 %	31 %	7 %	8 %	30 %

Andeler høyere enn 40 prosent er skravert med rødt.

3.2 Bedriftenes kompetansebehov etter utdanningsnivåer

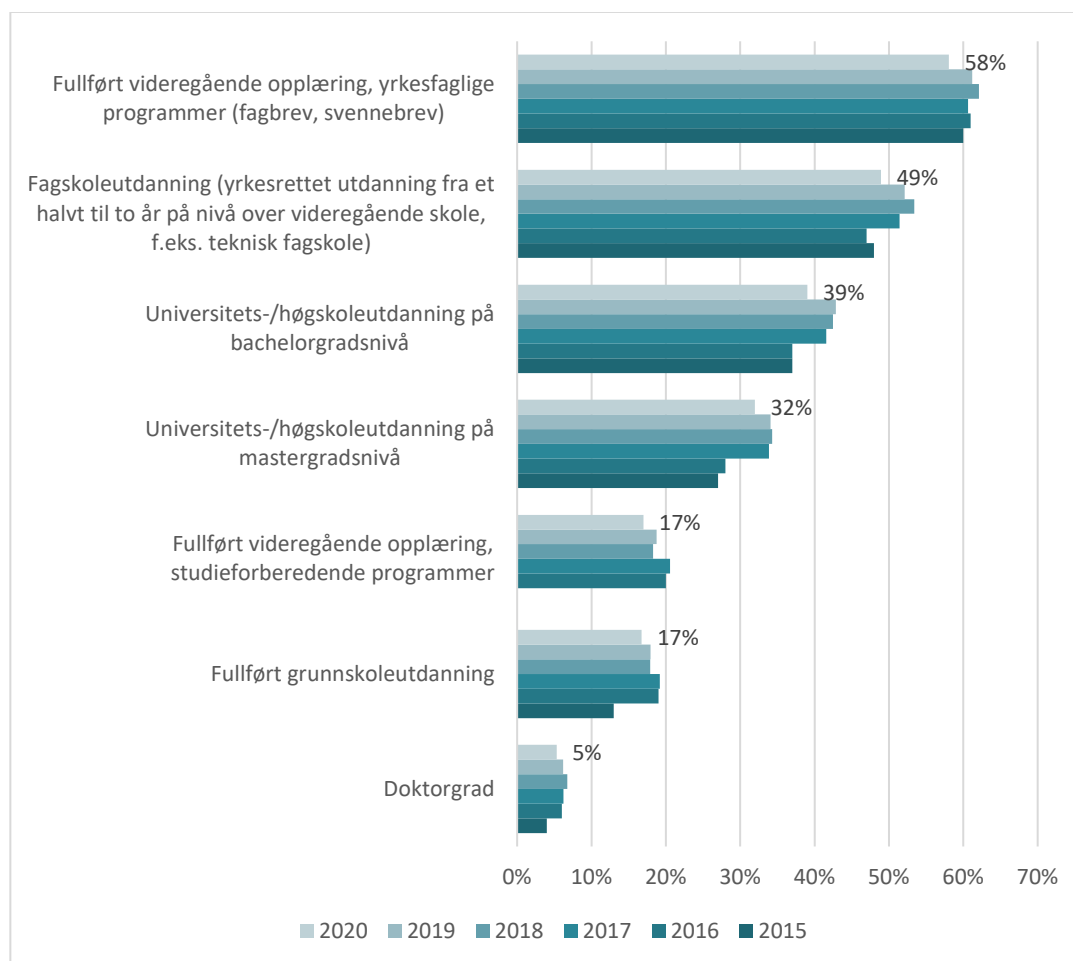
NHO-bedriftenes kompetansebehov etter utdanningsnivåer i 2020 er vist i figur 3.5. Yrkesfaglige programmer på videregående nivå, er det utdanningsnivået størst andel av bedriftene etterspør, og nesten 60 prosent har dette behovet, hvor en tredjedel oppgir dette i stor grad. Som det nest mest etterspurte utdanningsnivået, følger fagskoleutdanning, som litt mindre enn halvparten av bedriftene oppgir å behov for, hvorav 20 prosent i stor grad. Når det kommer til høyere utdanninger, er bachelorsgradsutdanninger mer etterspurte enn mastergradsutdanninger. Mens om lag 40 prosent av bedriftene oppgir at de har behov for

kompetanse på bachelorgradsnivå, er andelen som etterspør mastergrad i overkant av 30 prosent. Fullført videregående skole, studieforbereidende og fullført grunnskole, etterspørres av 15 prosent av bedriftene. Doktorgradsutdanning er mindre etterspurt av NHO-bedriftene, og kun fire prosent av bedriftene oppgir å ha behov for doktorgradsutdannede.

Figur 3.5 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivå i 2020 (N=5547).

Ser vi utviklingen over tid, har mønsteret for hvilke utdanningsnivåer som NHOs medlemsbedrifter etterspør vært relativt stabilt. Yrkesfag og fagskoleutdanning har vært de mest etterspurte utdanningene, fulgt av bachelor- og mastergradsutdannede. Det har likevel vært noen endringer i kompetansebehovet det siste året. Mens etterspørselen etter yrkesfagsutdannede har vært stabilt høyt i hele perioden, har det vært en liten reduksjon i andelen som etterspør høyere utdanning på bachelor og mastergrader de senere årene. Og andelen bedrifter som etterspør bachelor- og mastergradsutdannede har falt med fire prosentpoeng siden 2019.

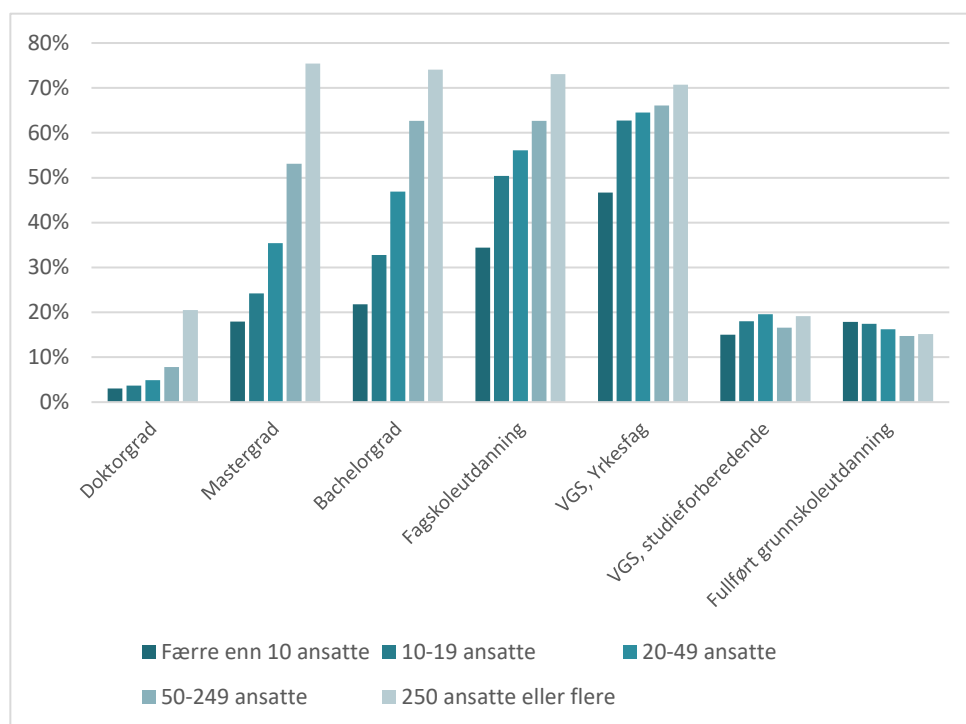

Figur 3.6 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivåene i årene 2015–2020.

Note: Tidsserien vises for de årene spørsmålet har vært stilt bedriftene: 2015 (N=5685), 2016 (N=5183), 2017 (N=5557), 2018 (N=6409), 2019 (N=6996) og 2020 (N=5547).

Kompetansebehov etter utdanningsnivåer varierer betydelig med bedriftens størrelser, noen som er tydelig vist i figur 3.7. Det åpenbare er at andel bedrifter med et behov for høyt utdannet kompetanse øker med bedriftsstørrelse. Dette gjelder spesielt høyere utdanningsnivåer som mastergrad og bachelorgrad. Mens rundt en tredjedel og nesten 40 prosent av bedriftene totalt sett har behov for henholdsvis master- og bachelorgrad, oppgir hele tre fjerdedeler av de største bedriftene (med flere enn 250 ansatte) at de har disse behovene. Blant de aller største bedriftene oppgir også nesten like store andeler at de har behov for fagskoleutdannede og yrkesfaglige på videregående nivå. Imidlertid er det mindre forskjeller i etterspørselen etter kompetanse på disse nivåene, mellom små og store bedrifter. På tilsvarende vis gjelder dette også til en viss grad etterspørselen etter doktorgrads-utdannede. Mens ca. fire prosent av alle bedrifter oppgir behov for doktorgrad, sier hver femte av de aller største bedriftene at de har dette behovet. Når det gjelder etterspørselen etter videregående opplæring, studieforberedende og

grunnskoleutdannede etterspør mellom 15 og 20 prosent av bedriftene disse kompetansene uavhengig av bedriftsstørrelsen.

Figur 3.7 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivåer i 2020 etter bedriftsstørrelse (N=5547).

De enkelte landsforeningenes kompetansebehov etter utdanningsnivåer er vist i tabell 3.3. Tabellen viser andel bedrifter som i stor eller noen grad har behov for et utdanningsnivå etter landsforening. Der hvor andelen er større enn 40 prosent av bedriftene innenfor en landsforening, er feltene skravert med blå bakgrunnsfarge og med en mørkere farge etter økende prosentandel. Det fremkommer blant annet at årsaken til at yrkesfaglig på videregående nivå og fagskoleutdanninger er de to mest etterspurte utdanningsnivåene, er at mange av landsforeninger på tvers av bransjer etterspør disse utdanningsnivåene. Blant et flertall av landsforeningene, etterspør flere enn halvparten av bedriftene både yrkesfag og fagskoleutdannede. Landsforeningene med størst etterspørsel etter yrkesfag er Nelfo, Byggenæringens landsforening, Norsk bilbransjeforbund, NHO Transport, og Sjømat Norge, hvor flere enn 7 av 10 bedrifter har dette behovet. De samme landsforeningene har også en høy andel bedrifter som etterspør fagskoleutdannende. Blant landsforeningene som etterspør høyere utdannet kompetanse, oppgir en høy andel blant Mediebedriftenes landsforening, Energi Norge, Abelia, Norsk Industri, Norsk olje og gass og Sjømat Norge. Etterspørselen etter doktorgradskompetanse er størst blant Norsk olje og gass, Abelia og Sjømat Norges medlemsbedrifter, hvor henholdsvis 24, 20 og 16 prosent av bedriftene oppgir å ha behov.

Tabell 3.3 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivåer etter landsforening i 2020 (N=5547).

	Doktorgrad	Mastergrad	Bachelor	Fagskoleutdanning	VGS, Yrkesfag	VGS, studieforberedende	Fullført grunnskoleutdanning
Abelia	20 %	66 %	58 %	22 %	14 %	6 %	5 %
BNL	1 %	27 %	37 %	64 %	77 %	14 %	16 %
Energi Norge	8 %	67 %	65 %	55 %	49 %	6 %	3 %
MBL	4 %	60 %	70 %	30 %	16 %	16 %	14 %
NBF	0 %	10 %	15 %	51 %	75 %	20 %	15 %
NHO Logistikk og Transport	1 %	27 %	49 %	49 %	52 %	32 %	31 %
NHO Luftfart*	7 %	40 %	40 %	67 %	53 %	20 %	20 %
NHO Mat og Drikke	5 %	35 %	43 %	48 %	52 %	18 %	18 %
NHO Reiseliv	1 %	13 %	21 %	37 %	53 %	27 %	28 %
NHO Service og Handel	2 %	22 %	29 %	39 %	53 %	20 %	20 %
NHO Sjøfart*	0 %	36 %	50 %	57 %	50 %	7 %	7 %
NHO Transport	0 %	31 %	45 %	43 %	71 %		27 %
Nelfo	1 %	18 %	32 %	64 %	79 %	10 %	7 %
Norsk Industri	11 %	49 %	58 %	62 %	63 %	15 %	14 %
Norsk olje og gass	24 %	75 %	59 %	36 %	36 %	3 %	5 %
Sjømat Norge	16 %	54 %	58 %	67 %	74 %	24 %	20 %
Total	5 %	32 %	39 %	49 %	58 %	17 %	17 %

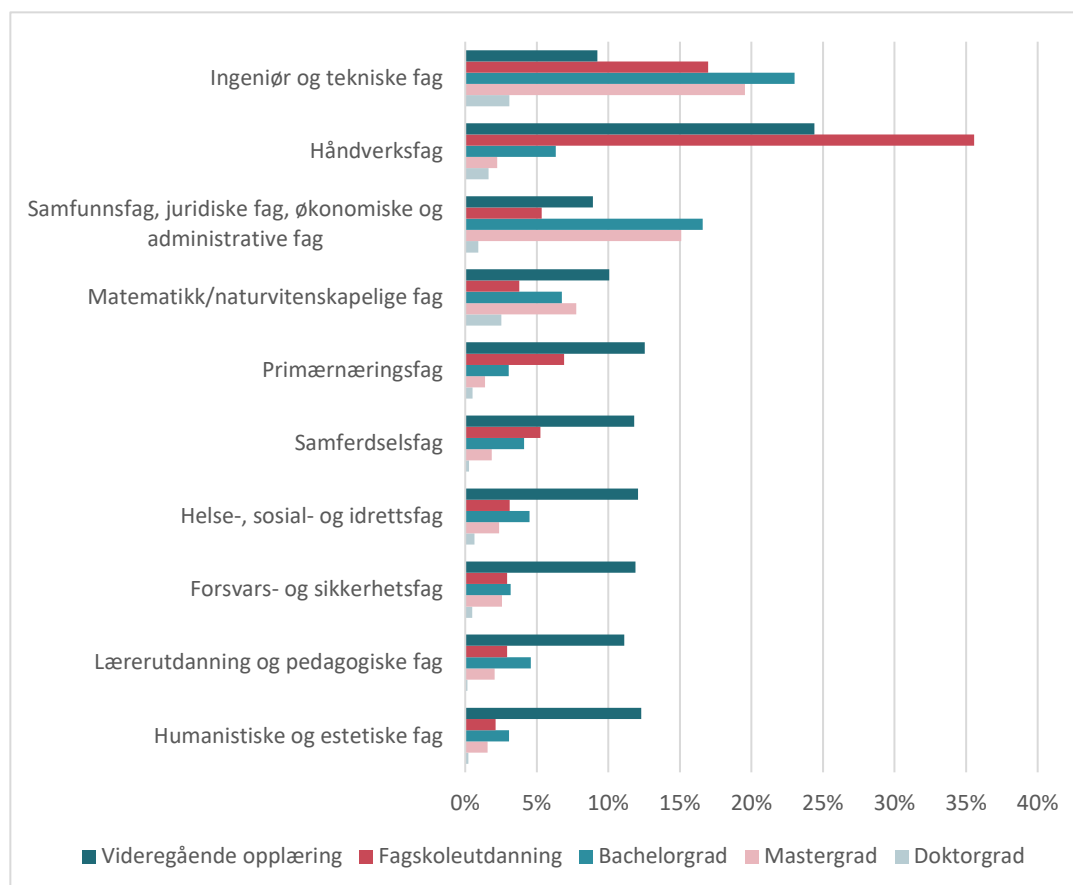
Andeler høyere enn 40 prosent er skravert med blått.

*) få besvarelser ligger til grunn.

Informasjon om hvilke utdanningsnivåer som etterspørres innenfor hver av fagområdene, fremkommer av figur 3.8. Her er utdanningsbehovene kryssset mellom nivå og fagområder, og prosentene viser fordelingen av utdanningsnivåene innenfor hvert fagområde. Siden bedriftene kan krysse av samtlige av sine kompetansebehov, er ikke figuren vist som et stablet søylediagram da dette vil kunne se misvisende ut.

Figuren viser blant annet at doktorgradsutdannede er i hovedsakelig etterspurt innenfor ingeniørfag og matematikk og naturvitenskapelige fag. Mastergradskompetanse etterspørres hovedsakelig blant dem som samtidig har behov for ingeniørfag, samfunnsvitenskapelig- eller matematisk-naturvitenskapelig kompetanse. Bachelorgrad er på sin side mest etterspurt blant de som er ingeniører eller har et annen teknisk fagfelt og de med samfunnsvitenskapelig kompetanse.

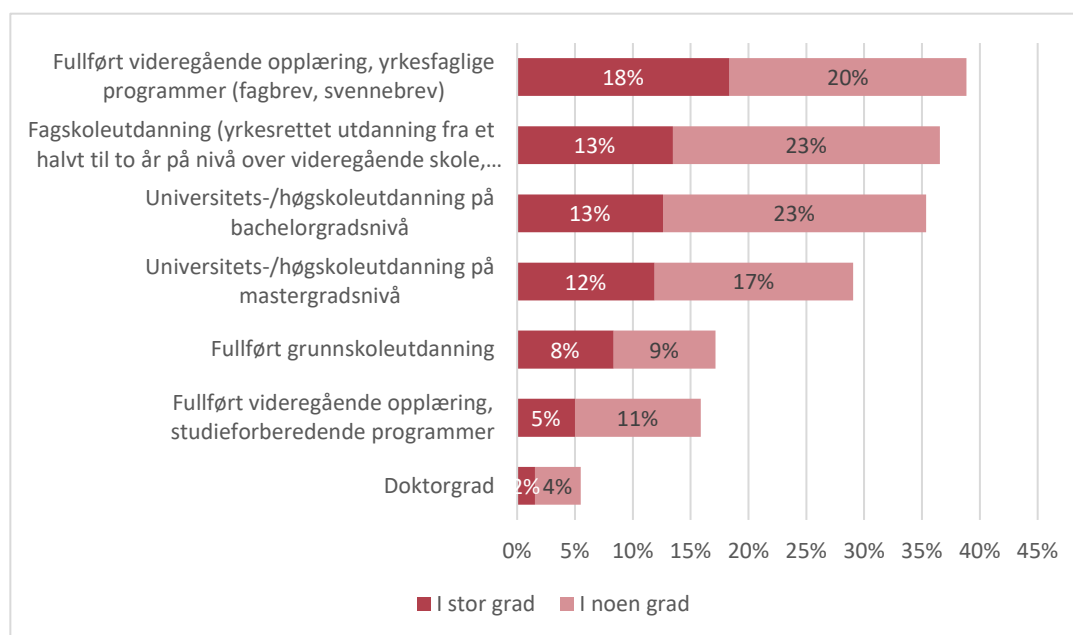
Fagskolenivået etterspørres hovedsakelig blant håndverks- og ingeniørfag. Når det gjelder etterspørselen etter videregående opplæring, gjelder dette på mange fagområder, men størst etterspørsel blant dem med håndverks- og tekniske fag.

Figur 3.8 Andel NHO-bedrifters behov for kompetanse etter fagområder og utdanningsnivåer i 2020 (N=5547).

Til sammenligning har foretakene for øvrig følgende kompetansebehov etter utdanningsnivåer som vist i påfølgende figur. Etterspørselen etter kompetanse etter utdanningsnivåer blant norske foretak er svært likt den vi ser blant NHO-bedriftene. Utdanningsnivået flest foretak etterspør er på videregående nivå, yrkesfag foran fagskoleutdanninger, før de to høyere utdanningsnivåene bachelor- og mastergradsutdanningene kommer. Imidlertid er andelene foretak som etterspør yrkesfag og fagskoleutdanning, en del lavere enn den er blant NHO-bedriftene. Eksempelvis har i underkant av 40 prosent av de norske foretakene oppgitt at de har behov for yrkesfag på videregående nivå, mens andelen blant NHO-bedriftene er nesten 60 prosent. Etterspørselen etter bachelorgradskompetanse blant norske foretak er litt lavere (35 prosent) enn den er for NHO-bedriftene hvor like i underkant av 40 prosent oppgir samme behov. Når det gjelder etterspørsel etter mastergradskompetanse, er den også litt lavere blant norske foretak (29 prosent) enn

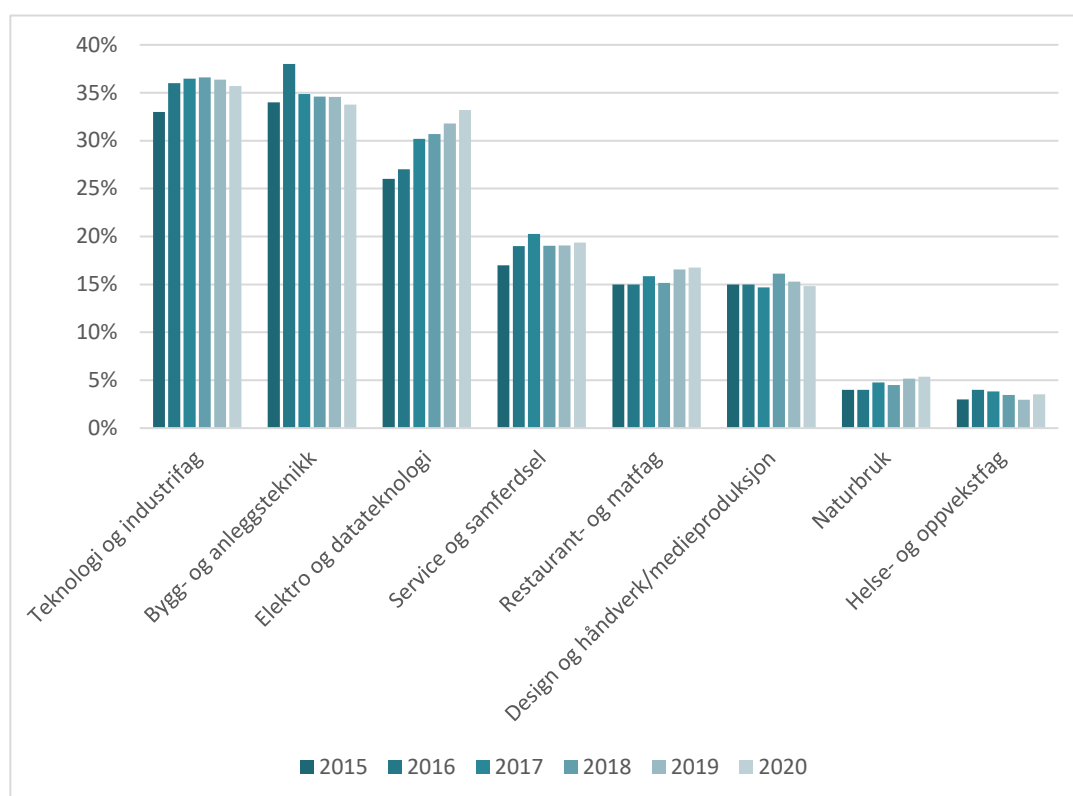
blant NHO-bedriftene (33 prosent). Andelen som etterspør doktorgradskompetanse er fem prosent, både blant NHO-bedriftene og for næringslivet totalt.

Figur 3.9 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivå i 2020 (N=5039).

3.3 Bedriftenes behov for yrkesfaglig utdanning

NHO-bedriftene som i stor eller noen grad hadde behov for håndverksfag eller kompetanse innen yrkesfaglige programmer på videregående skolenivå, ble bedt om å oppgi typer av yrkesfaglig utdanning. Totalt sett utgjorde disse bedriftene 65 prosent av nettoutvalget på 5 547 bedrifter. Denne andelen bedrifter med behov for yrkesfaglig utdanning er altså større enn andelen bedrifter som oppgir at de i stor eller noen grad hadde behov for å rekruttere personale med utdanningsnivå innen yrkesfaglige programmer på videregående skolenivå (58 prosent).

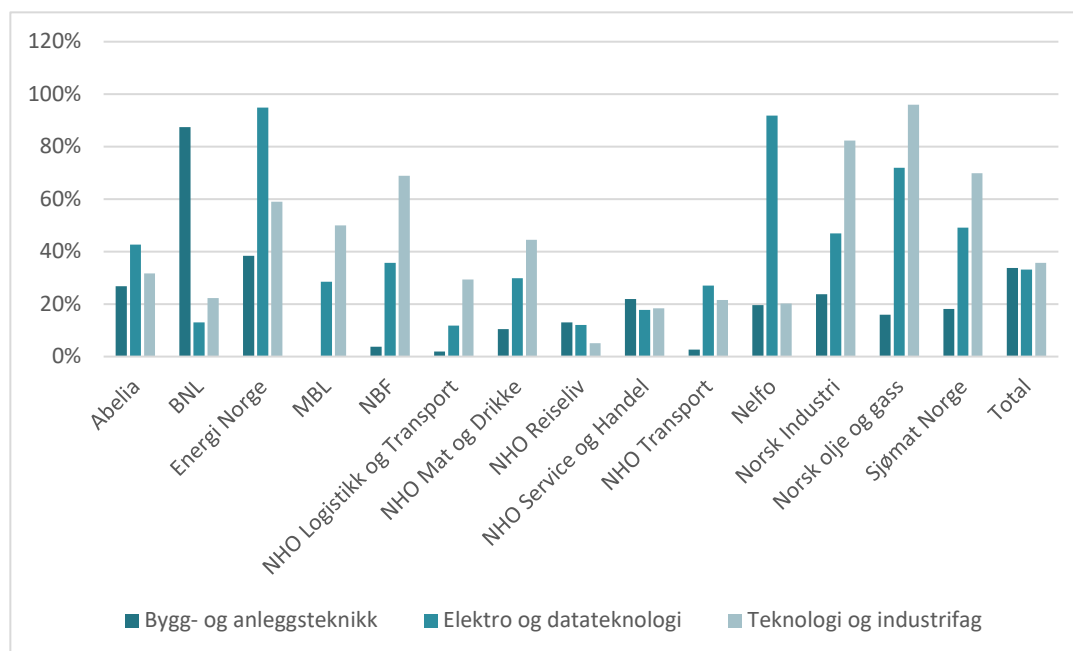

Figur 3.10 Andelen NHO-bedrifter som har behov for yrkesfaglig utdanning i perioden 2015–2020, etter type yrkesfag (N=3588).

Noter: 1) Figuren omfatter kun bedrifter som enten svarte at de i stor eller noen grad har behov for håndverksfag eller som i stor eller noen grad har behov for kompetanse innen yrkesfaglige programmer på videregående skolenivå. 2) Tidsserien vises for de årene spørsmålet har vært stilt til bedriftene: 2015 (N=2579), 2016 (N=3412), 2017 (N=3496), 2018 (N=4432), 2019 (N=4749) og 2020 (N=3588).

Figur 3.10 viser andelen bedrifter som hadde behov for yrkesfaglig utdanning i perioden 2015–2020, etter type yrkesfag. Vi ser av figuren at bedriftene hadde størst behov for teknologi og industrifag, bygg- og anleggsteknikk, samt elektro og datateknologi. Andelen bedrifter som hadde behov for teknologi og industrifag og bygg- og anleggsteknikk har vært noenlunde stabilt de siste fire årene, men med

en svak nedadgående trend. Derimot har andelen bedrifter som hadde behov for elektro og datateknologi økt gjennom hele perioden. Færrest bedrifter hadde behov for helse- og oppvekstfag og naturbruk.

Figur 3.11 Andelen NHO-bedrifter som har behov for yrkesfaglig utdannede innenfor teknikk og industrifag, bygg- og anleggsteknikk og elektro- og datateknologi i 2020 (N=3588).

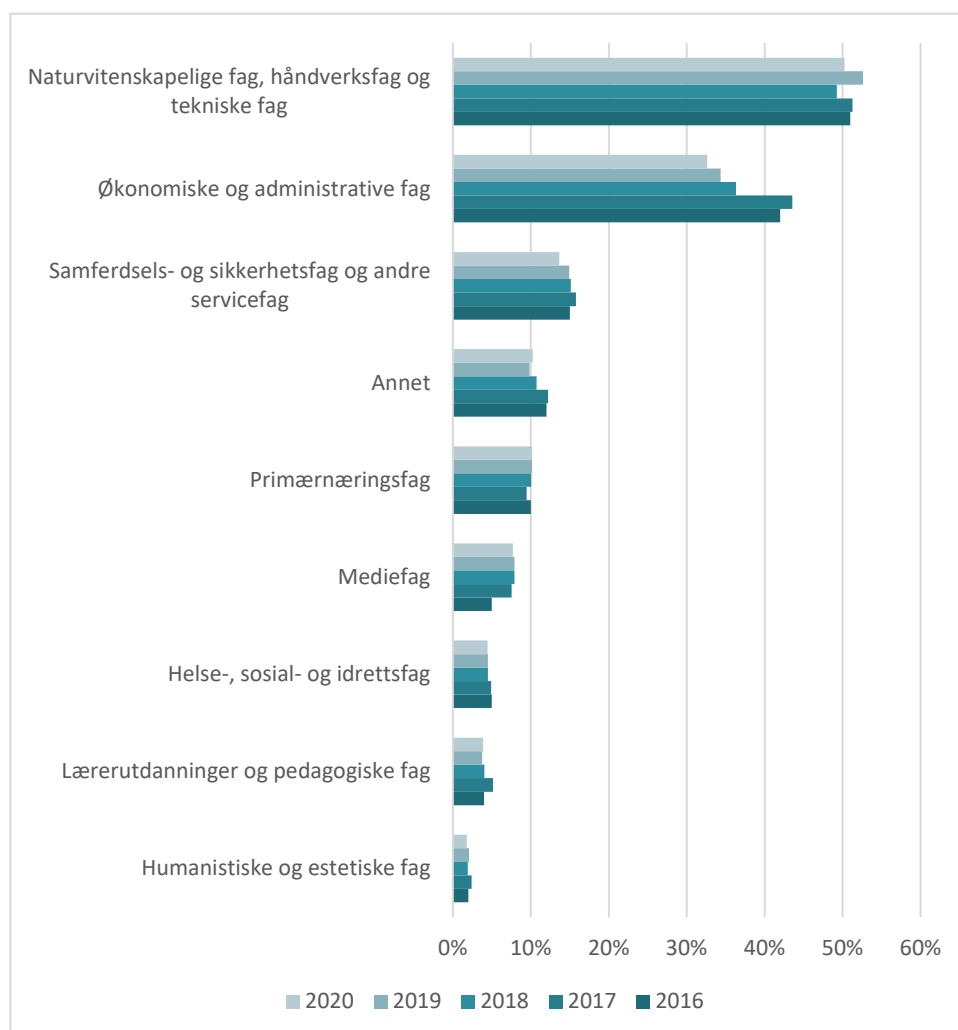
Note: Figuren omfatter kun bedrifter som enten svarte at de i stor eller noen grad har behov for håndverksfag eller som i stor eller noen grad har behov for kompetanse innen yrkesfaglige programmer på videregående skolenivå

Figur 3.11 viser andelen NHO-bedrifter som hadde behov for yrkesfaglig utdanning i 2020, fordelt etter landsforening. Figuren omfatter kun de tre mest etterspurte yrkesfaglige utdanningene, nemlig teknologi og industrifag, bygg- og anleggsteknikk og elektro og datateknologi. Vi ser av figuren at bygg- og anleggsteknikk er mest etterspurt av bedrifter innen Byggenæringens Landsforening (BNL) og Energi Norge. Videre er elektro og datateknologi mest etterspurt innen Energi Norge, Nelfo og Norsk olje og gass. Dessuten ser vi at teknologi og industrifag er mest etterspurt innen Norsk olje og gass og Norsk Industri.

3.4 Bedriftenes behov for fagskoleutdannede

Om lag halvparten (49 prosent) av NHO-bedriftene oppga å ha behov for kompetanse på fagskoleutdanningsnivå. Figur 3.12 viser andelen bedrifter som hadde dette kompetansebehovet for årene 2016-2020. Størst behov blant bedriftene har det vært etter naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Behovet har også vært stort etter økonomiske og administrative fag, men andelen bedrifter

som har hatt dette behovet har avtatt de siste årene. Minst behov har det vært etter humanistiske og estetiske fag, samt lærerutdanninger og pedagogiske fag.

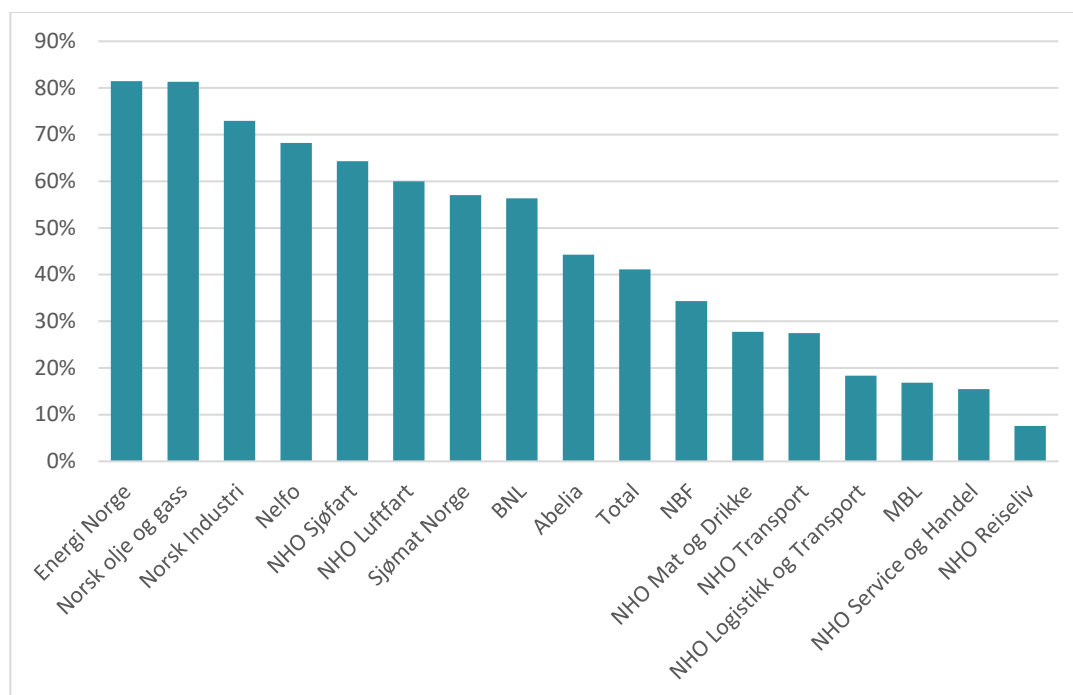

Figur 3.12 Andelen NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for fagskoleutdannede for årene 2016–2020, etter fagretning (N=2714).

Noter: 1) Figuren omfatter kun bedrifter som svarte at de i stor eller noen grad har behov for ansatte med fagskoleutdanning. 2) Tidsserien vises for de årene spørsmålet har vært stilt til bedriftene: 2016 (N=2431), 2017 (N=2857), 2018 (N=3424), 2019 (N=3647) og 2020 (N=2714).

3.5 Bedriftenes behov etter ingeniørutdanninger

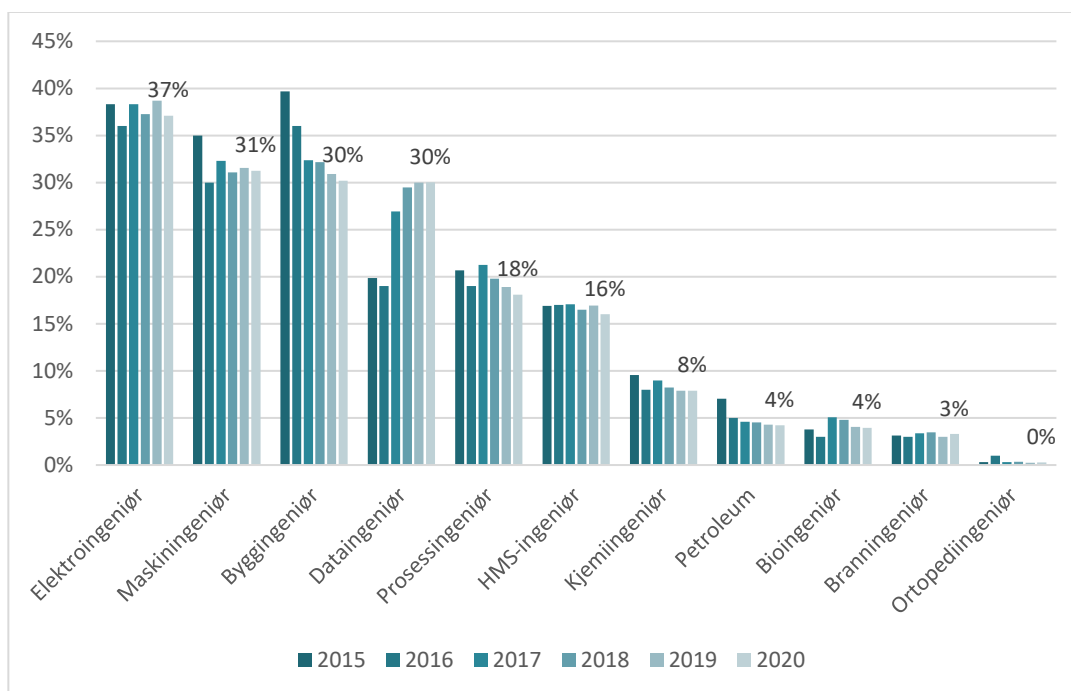
41 prosent av NHO-bedriftene oppga at de i stor eller noen grad hadde behov for ingeniører og tekniske fag. Figur 3.13 viser denne andelen etter landsforening. Vi ser at det er store forskjeller mellom landsforeningene. Størst behov er det blant bedriftene innen Energi Norge, Norsk olje og gass og Norsk Industri. Minst behov er det blant bedriftene innen NHO Reiseliv og NHO Service og Handel.

Figur 3.13 Andelen NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for ingeniører og tekniske fag i 2020, etter landsforening (N=2281).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har svart at de i stor eller noen grad har behov for ansatte med fagkompetanse innenfor ingeniør og tekniske fag.

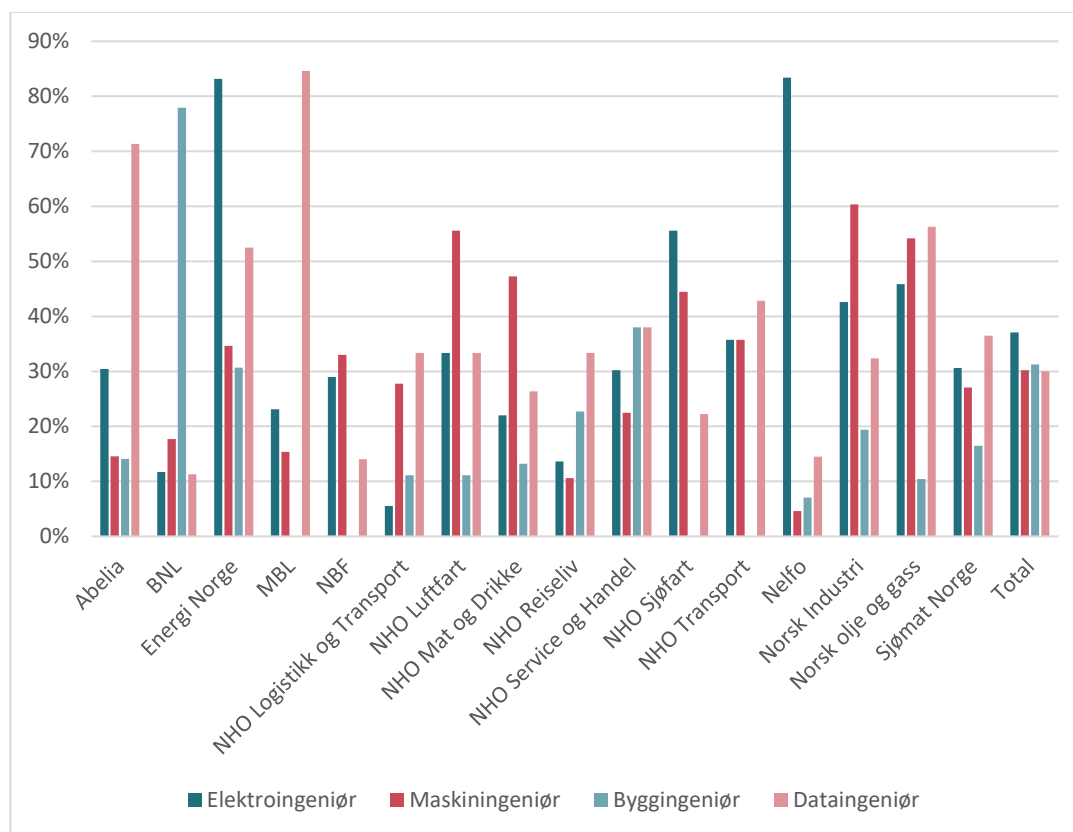
De bedriftene som i stor eller noen grad hadde behov for ingeniører og tekniske fag, fikk spørsmål om hvilke ingeniørtyper de hadde behov for. Figur 3.14 viser bedriftenes ingeniørbehov etter ingeniørtyper i perioden 2015-2020. Størst behov har det vært etter elektroingeniører, maskiningeniører, byggingeniører og dataingeniører. Behovet for byggingeniører har vært fallende i perioden, mens behovet for dataingeniører har vært økende. Minst behov har det vært etter ortopediingeniører, branningeniører, bioingeniører og petroleumsingeniører. Behovet for kjemi- og petroleumsingeniører har vært svakt fallende i perioden.

Figur 3.14 Andelen NHO-bedrifter som har behov for ingeniørutdanninger i perioden 2015–2020, etter type ingeniørutdanning (N=2281).

Noter: 1) Figuren omfatter kun bedrifter som har svart at de i stor eller noen grad har behov for ansatte med fagkompetanse innenfor ingeniør og tekniske fag. 2) Tidsserien vises for de årene spørsmålet har vært stilt til bedriftene: 2015 (N=2190), 2016 (N=2121), 2017 (N=2352), 2018 (N=2961), 2019 (N=3156) og 2020 (N=2281).

Figur 3.15 viser de mest etterspurte ingeniørtyper i 2020 blant NHO-bedriftene, fordelt etter landsforening. Elektroingeniører er mest etterspurt blant bedriftene innen Nelfo og Energi Norge, mens maskiningeniører er mest etterspurt innen Norsk Industri og Norsk olje og gass. Videre er byggingeniører ikke overraskende mest etterspurt blant bedriftene innen Byggenæringens Landsforening (BNL). Dessuten er dataingeniører mest etterspurt innen Mediebedriftenes Landsforening (MBL) og Abelia.

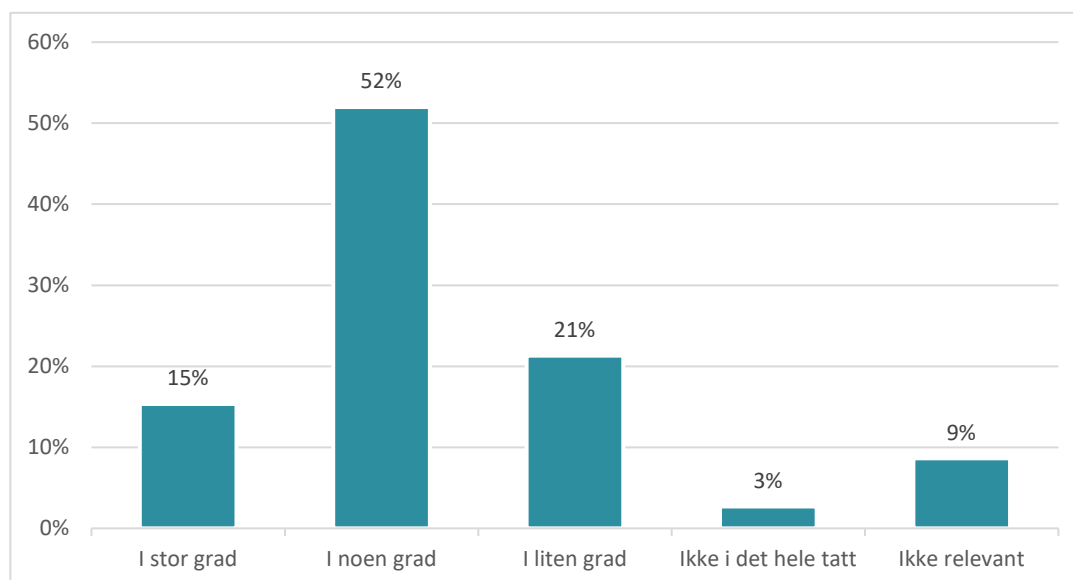
Figur 3.15 Andelen NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for ingeniører og tekniske fag i 2020, etter utdanningstypene elektroingeniør, maskiningeniør, byggingeniør og dataingeniør (N=2281).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har svart at de i stor eller noen grad har behov for ansatte med fagkompetanse innenfor ingeniør og tekniske fag.

4 Bedriftenes behov for IKT-kompetanse

I årets barometer var et av de nye temaene IKT-kompetanse. Bedriftene fikk tre spørsmål knyttet til dette. Det første spørsmålet var om bedriftene hadde tilstrekkelig med IKT-kompetanse, hvilke former for IKT-kompetanse de hadde behov for og hvilke forhold kompetansebehovet var knyttet til. Samtlige bedrifter i utvalget (5 547) vårt fikk stilt disse spørsmålene. Imidlertid var det ikke alle bedriftene som besvarte spørsmålene, så andeler av hvert svaralternativ er beregnet ut fra de som faktisk besvarte spørsmålene. Begrepet «IKT-kompetanse» var i utgangspunktet definert bredt og spente fra kunstig intelligens til mer praktisk bruk av digitale løsninger (se vedlagt spørreskjema). Men spørsmålet om ulike former bidro til å spesifisere behovet nærmere.

På det generelle spørsmålet om bedriften hadde tilstrekkelig med IKT-kompetanse, fordelte svarene seg som vist i figuren.

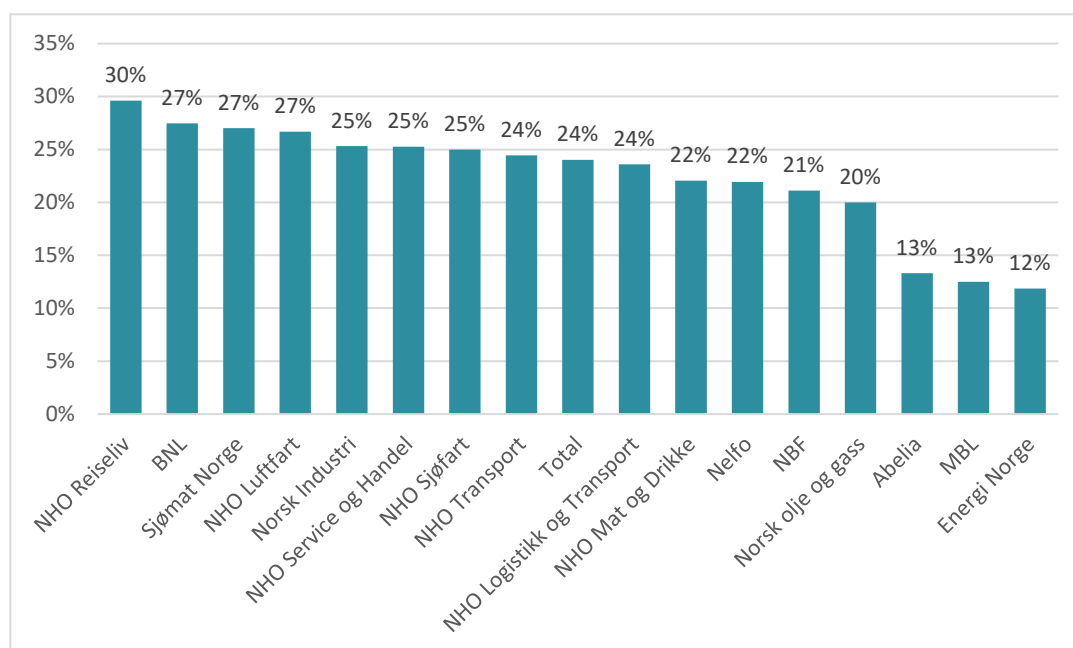

Figur 4.1 I hvilken grad har bedriften i dag tilstrekkelig IKT-kompetanse? (N=4964)

Andelen er beregnet ut ifra antall foretak som besvarte spørsmålet. De 583 bedriftene som ikke besvarte spørsmålet er derfor holdt utenfor prosentberegningen.

Til sammenligning oppgir øvrige norske foretak følgende på samme spørsmål: I stor grad (20%), i noen grad (51%), i liten grad (19 %), ikke i det hele tatt (2 %) og ikke relevant (9%). Svarene er altså ganske sammenfallende mellom NHO-bedriftene og utvalget fra næringslivet for øvrig.

De 15 prosentene av NHO-bedriftene som oppgir at de i stor grad har tilstrekkelig med IKT-kompetanse, må anses at de har dekket sitt behov etter IKT. Videre oppgir halvparten av bedriftene at de i noen grad har dekket sitt kompetansebehov innenfor IKT. Disse kan tolkes som om de primært sett har dekket sitt kompetansenivå innenfor IKT, men kan også ha behov for ytterligere kompetansepåfyll. De bedriftene som i liten grad og ikke i det hele tatt har tilstrekkelig med IKT-kompetanse, må betraktes som om de mangler IKT-kompetanse i stor grad. De sistnevnte kategoriene utgjør hver fjerde bedrift. Andel bedrifter med utilstrekkelig kompetansebehov innenfor IKT (i liten grad og ikke i det hele tatt) er vist per landsforening i figuren under.

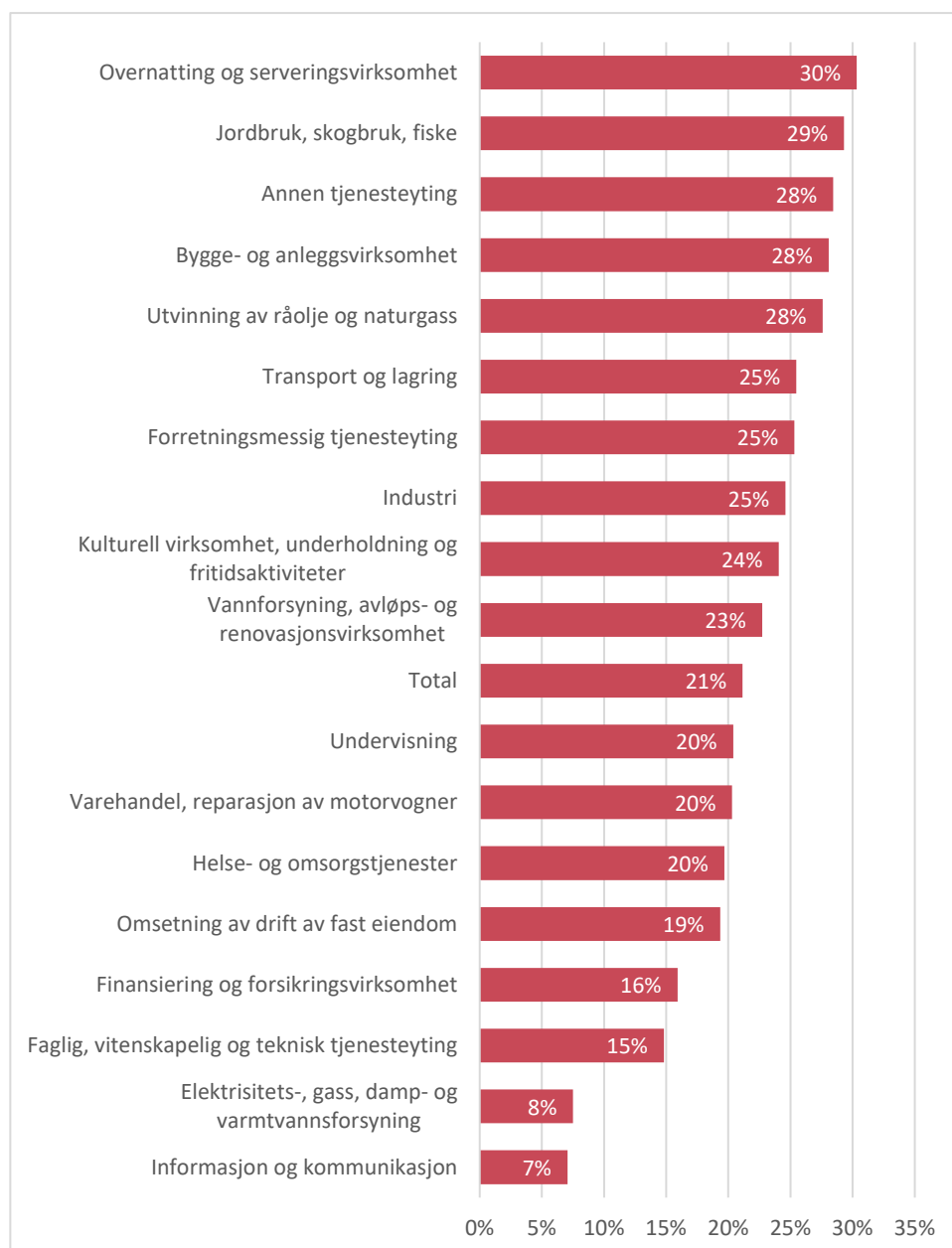

Figur 4.2 Andel NHO-bedrifter som i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig IKT-kompetanse etter landsforeninger (N=4964)

Andelen er beregnet ut ifra antall bedrifter som besvarte spørsmålet. De 583 bedriftene som ikke besvarte spørsmålet er derfor holdt utenfor prosentberegningen.

Vi ser at landsforeninger med behov for høyt utdannet kompetanse skiller seg ut med få bedrifter som mangler IKT-kompetanse. Samtidig ser vi at andelen bedrifter med utilstrekkelig IKT-kompetanse er høyt i de landsforeningene hvor det generelt er høy grad av udekket kompetansebehov (se kapittel 2).

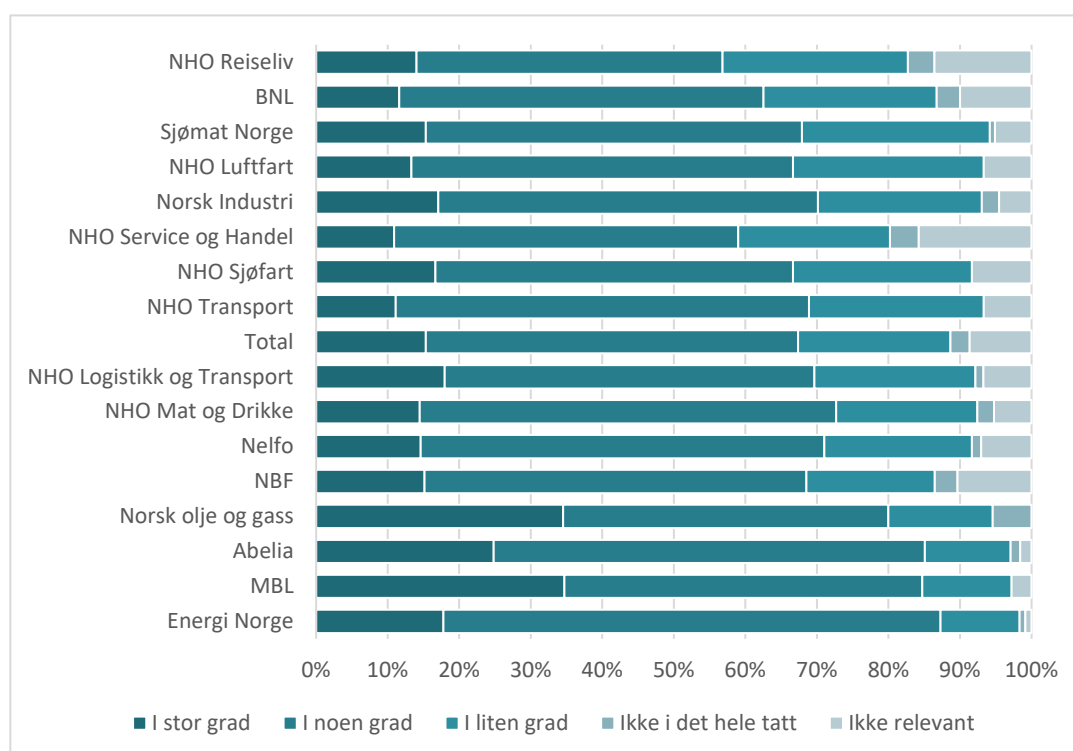
Ser vi på utilstrekkelig IKT-kompetanse blant øvrige norske foretak, ser vi mye av det samme mønsteret på fordeling mellom næring som det vi ser mellom landsforeninger i NHO. Igjen er det innenfor overnatting og servering (som i stor grad samsvarer med NHO reiseliv) hvor vi finner størst andel bedrifter med utilstrekkelig IKT-kompetanse, mens det innenfor energi og kunnskapsintensiv tjenesteyring er betydelig færre bedrifter som mangler slik kompetanse. Figuren under viser svarene for næringslivet for øvrig etter næring.

Figur 4.3 Andel foretak som i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig IKT-kompetanse etter landsforeninger (N=4293)

Andelen er beregnet ut ifra antall foretak som besvarte spørsmålet. De 746 foretakene som ikke besvarte spørsmålet er derfor holdt utenfor prosentberegningen.

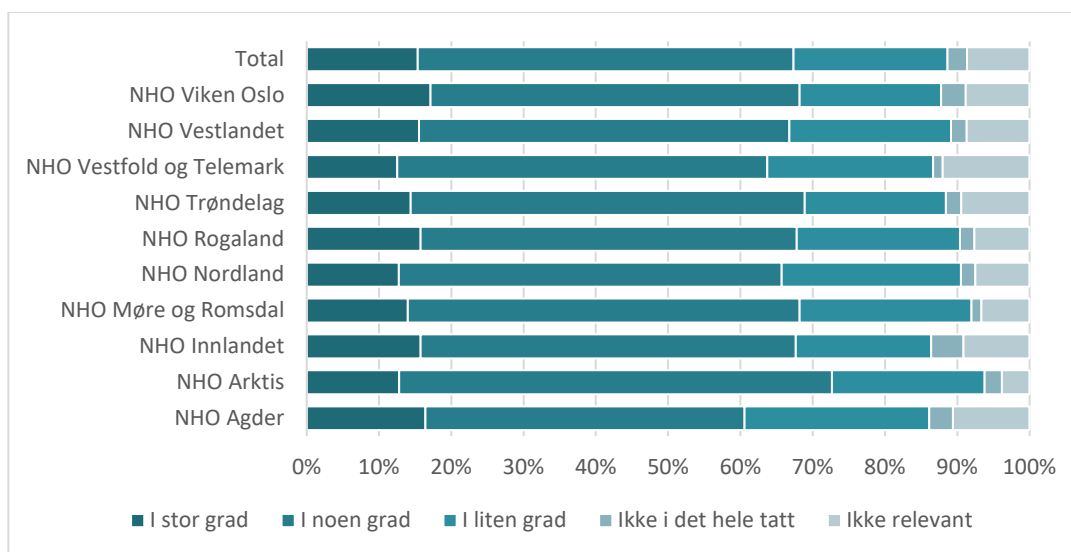
Siden IKT-kompetanse er et bredt begrep som kan dekke mange aspekter, er det relevant å se på alle grader av opplevd kompetansebehov på dette feltet. Figuren under viser at de aller fleste bedriftene opplever noen grad av udekket IKT-kompetanse. Selv om det er noen klare forskjeller mellom landsforeninger/næringer er det altså grunn til å si at de fleste bedriftene har behov for noe mer IKT-kompetanse. Dette framkommer av figuren under.

Figur 4.4 NHO-bedriftenes vurdering om hvorvidt de har tilstrekkelig IKT-kompetanse i 2020 etter landsforening (N=4964).

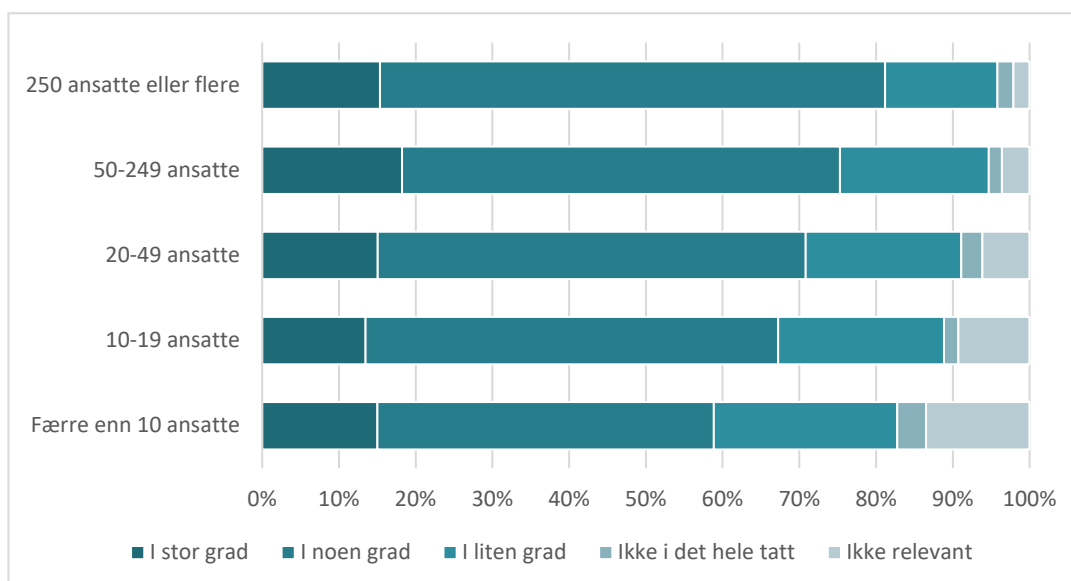
Andelen er beregnet ut ifra antall bedrifter som besvarte spørsmålet. De 583 bedriftene som ikke besvarte spørsmålet er derfor holdt utenfor prosentberegningen.

Tilsvarende figurer er vist etter regioner og bedriftsstørrelser i de to påfølgende figurene.

Figur 4.5 NHO-bedriftenes vurdering om hvorvidt de har tilstrekkelig IKT-kompetanse i 2020 etter NHO-region (N=4964).

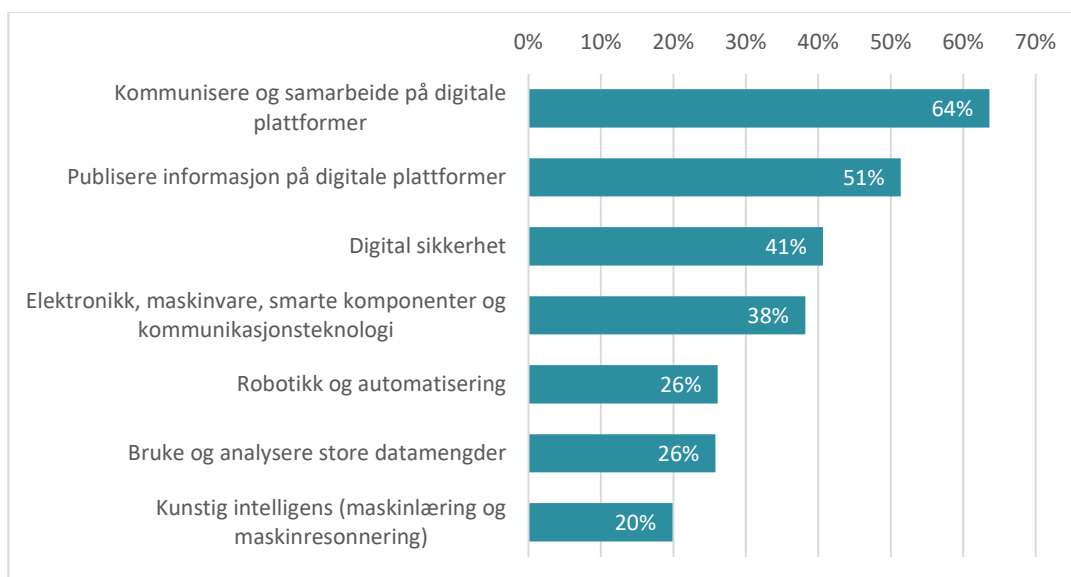
Andelen er beregnet ut ifra antall bedrifter som besvarte spørsmålet. De 583 bedriftene som ikke besvarte spørsmålet er derfor holdt utenfor prosentberegningen.

Figur 4.6 NHO-bedriftenes vurdering om hvorvidt de har tilstrekkelig IKT-kompetanse i 2020 etter bedriftsstørrelse (N=4964).

Andelen er beregnet ut ifra antall bedrifter som besvarte spørsmålet. De 583 bedriftene som ikke besvarte spørsmålet er derfor holdt utenfor prosentberegningen.

På spørsmål om hvilke områder bedriftene har behov for IKT, er svarene vist i figur 4.7.

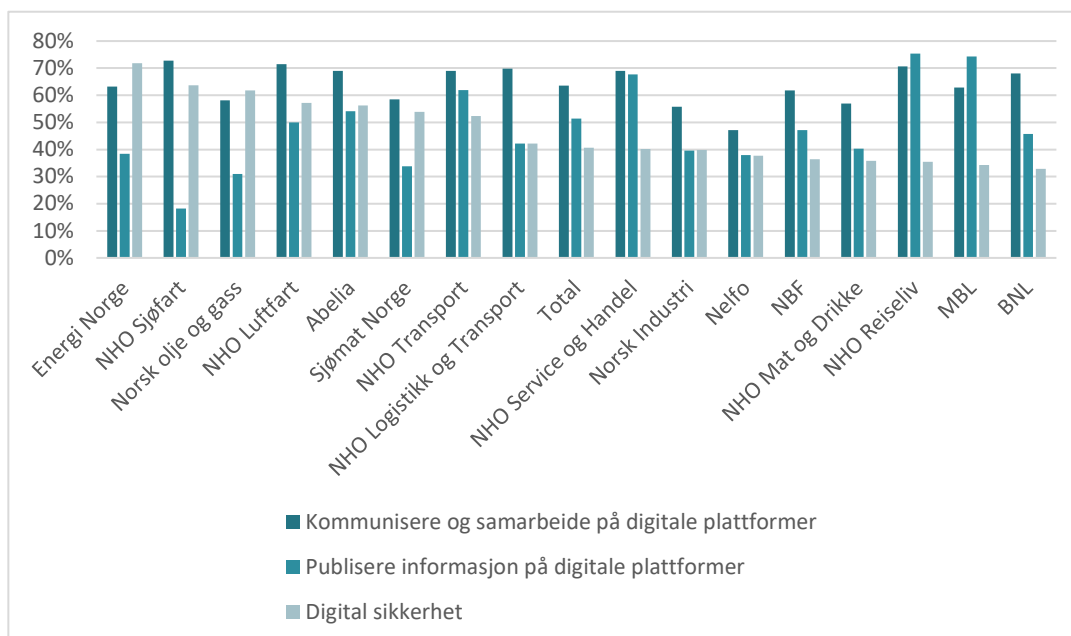

Figur 4.7 Områder som NHO-bedriftene trenger IKT-kompetanse i 2020 (N=4535)

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmål om IKT-kompetanse. Bedrifter som har besvart «ikke relevant» er holdt utenfor.

Tilsvarende andeler for øvrige norske foretak var kommunisere og samarbeide (64%), publisere (55%), digital sikkerhet (43%), elektronikk etc. (35%), bruk og analysere store data (23%), robotikk (21%), kunstig intelligens (19%).

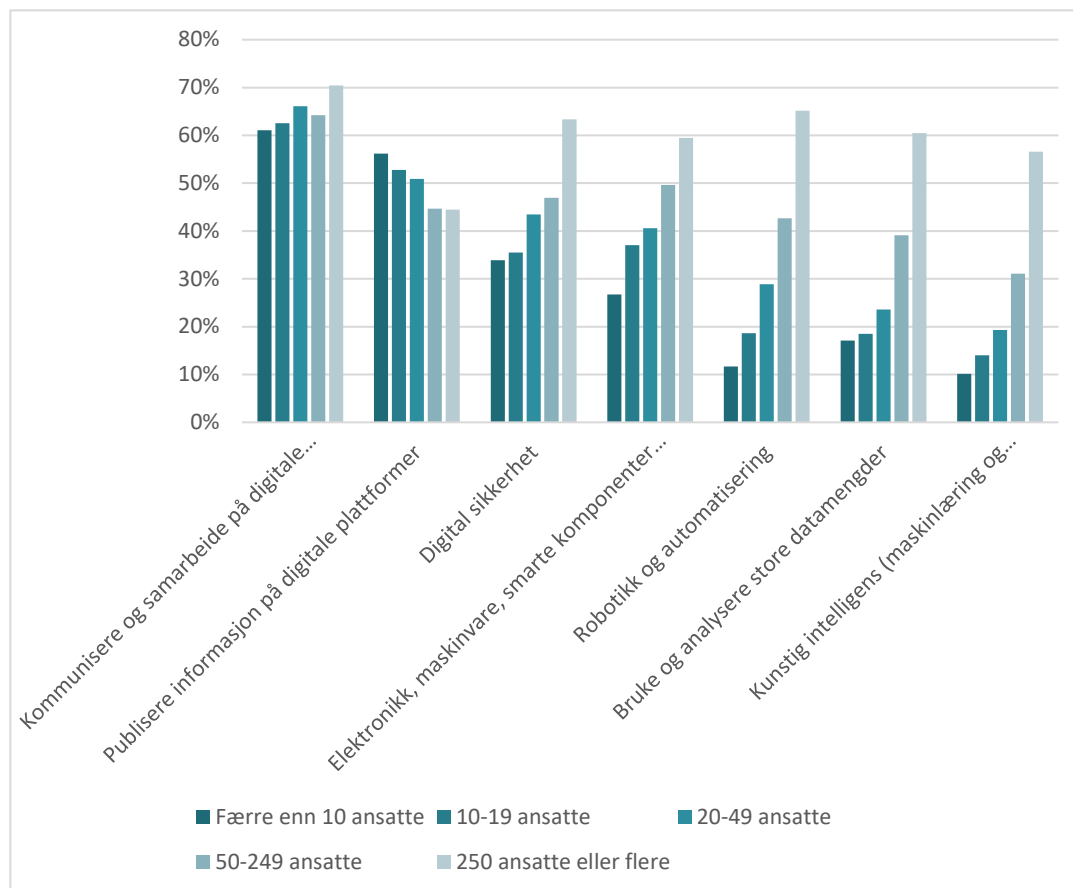
Figur 4.8 viser de tre mest etterspurte IKT-kompetansene etter andel landsforeninger som har disse behovene.

Figur 4.8 Andel NHO-bedriftene som har behov for følgende IKT-kompetanser i 2020, etter landsforening (N=4535).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmål om IKT-kompetanse. Bedrifter som har besvart «ikke relevant» er holdt utenfor.

Etterspørsel etter digital kompetanse varierer mellom stort mellom bedriftene, spesielt blant landsforeninger, men også etter bedriftsstørrelse, som er vist i figur 4.9.

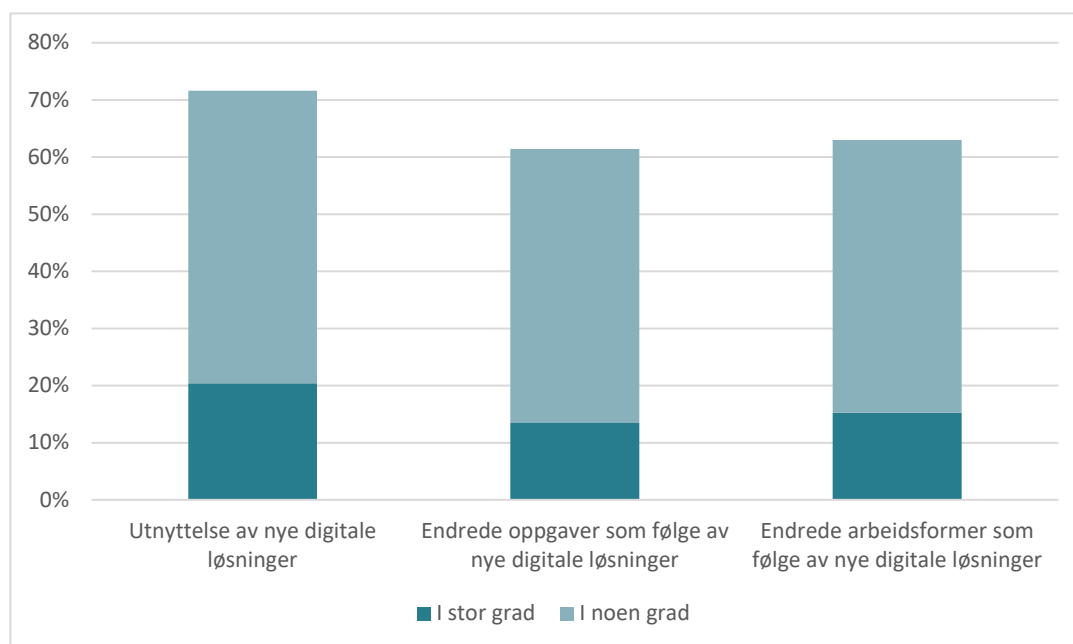
Figur 4.9 Andel NHO-bedriftene som har behov for følgende IKT-kompetanser i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=4535).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmål om IKT-kompetanse. Bedrifter som har besvart «ikke relevant» er holdt utenfor.

Bedriftene fikk så spørsmål om hvilke forhold IKT-kompetansebehovet var knyttet til. Alternativene var utnyttelse av nye digitale løsninger, endrede oppgaver som følge av nye digitale løsninger og endrede arbeidsformer som følge av nye digitale løsninger. Her oppgav 7 av 10 bedrifter at IKT-behovet var for å utnytte nye digitale løsninger, mens 6 av 10 oppgav at det både gjaldt endrede oppgaver og endrede arbeidsformer som følge av nye digitale løsninger. Når vi ser nærmere på landsforeningene, gjelder kompetansebehovet først og fremst for utnyttelse av nye digitale løsninger, som flesteparten av medlemsbedriftene til samtlige landsforeninger oppgir, mens endrede oppgaver eller arbeidsformer, er i mindre grad årsakene til kompetansebehovet. Medlemsbedriftene til Energi Norge og Mediebedriftenes landsforening er de som oppgir at de har hatt størst endringer i deres arbeidsformer slik at IKT-behovet har økt, mens Norsk bilbransjeforbund, NHO

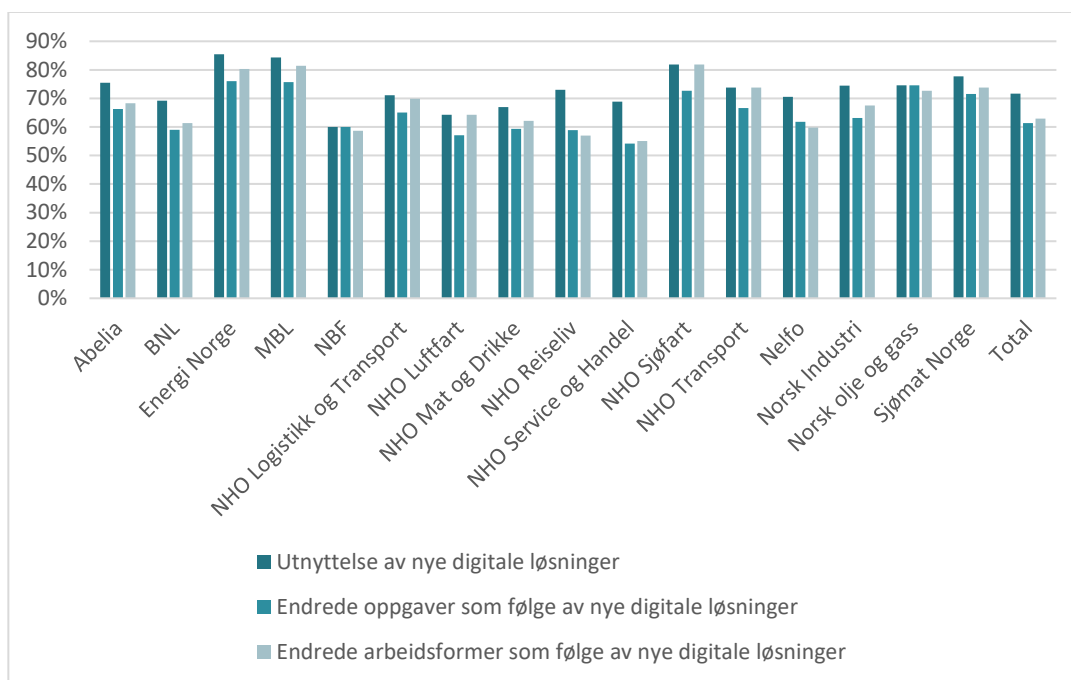
Service og Handel og Byggenæringens landsforening, er blant de med et mindre behov for IKT-kompetanse som følge av disse endringene.

Det er nærliggende å anta at koronapandemien og økt bruk av hjemmekontor og digitale kommunikasjonsformer er en viktig forklaring på at flertallet av bedrifter melder om et stort behov for IKT-kompetanse innen kommunikasjon og samarbeid.

Figur 4.10 Andel NHO-bedrifter med IKT-behov og hvilke forhold kompetansebeho- vet er knyttet til (N=4535).

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmål om IKT-kompetanse. Bedrifter som har besvart «ikke relevant» er holdt utenfor.

Figur 4.11 Andel NHO-bedrifter som oppgir at IKT-kompetansebehovet i stor eller noen grad er knyttet til følgende forhold i 2020 (N=4535)

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmål om IKT-kompetanse. Bedrifter som har besvart «ikke relevant» er holdt utenfor.

Øvrige norske foretaks behov for ulike former for IKT er vist i påfølgende tabell som viser andel bedrifter som har oppgitt disse behovene, etter næringer.

Tabell 4.1 Andel norske foretak som har behov for følgende IKT-kompetanser i 2020, etternæringer (N=4293).

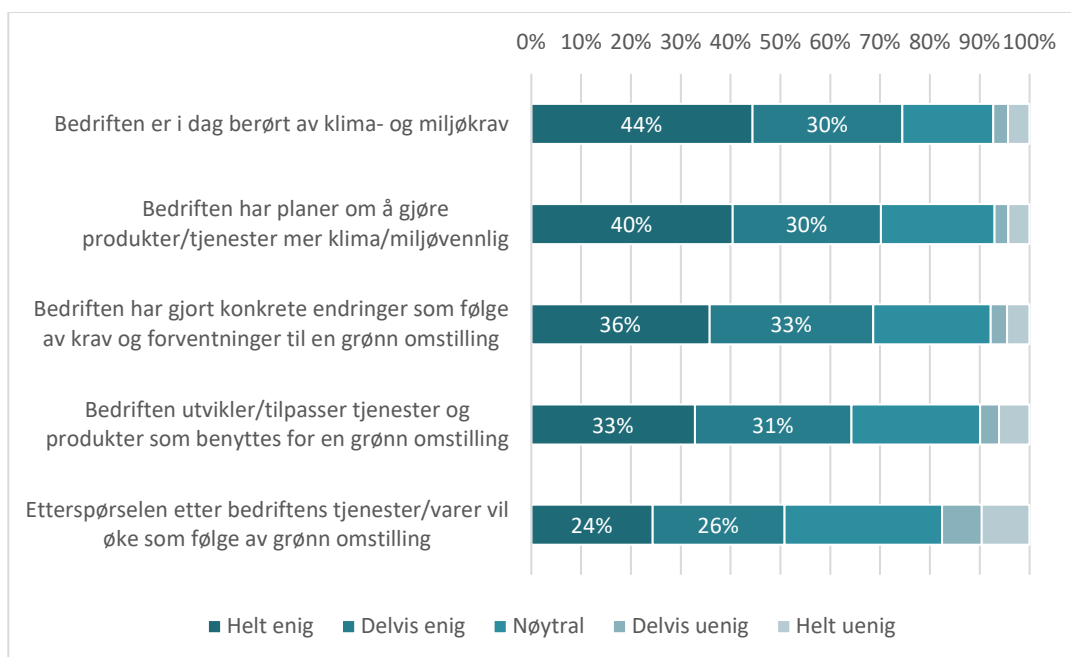
Næringer	Kunstig intelligens (maskinlæring og maskinresonnering)	Robotikk og automatisering	Elektronikk, maskinvare, smarte komponenter og	Digital sikkerhet	Bruke og analysere store datamengder	Kommunisere og samarbeide på digitale plattformer	Publisere informasjon på digitale plattformer
Jordbruk, skogbruk, fiske	24 %	37 %	54 %	39 %	30 %	49 %	42 %
Utvinning av råolje og naturgass	38 %	36 %	36 %	43 %	34 %	53 %	34 %
Industri	25 %	45 %	52 %	38 %	21 %	54 %	42 %
Elektrisitets-, gass, damp- og varmtvannsforsyning	50 %	43 %	61 %	66 %	70 %	57 %	40 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	13 %	27 %	40 %	27 %	43 %	60 %	43 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	7 %	9 %	35 %	36 %	9 %	64 %	47 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	11 %	14 %	35 %	37 %	19 %	64 %	65 %
Transport og lagring	14 %	15 %	37 %	45 %	25 %	72 %	52 %
Overnatting og serveringsvirksomhet	6 %	8 %	23 %	34 %	12 %	66 %	76 %
Informasjon og kommunikasjon	50 %	32 %	39 %	59 %	50 %	61 %	51 %
Finansiering og forsikringsvirksomhet	31 %	40 %	27 %	67 %	47 %	73 %	58 %
Omsetning av drift av fast eiendom	14 %	13 %	25 %	50 %	14 %	65 %	57 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	28 %	24 %	31 %	49 %	31 %	64 %	49 %
Forretningsmessig tjenesteyting	17 %	16 %	26 %	44 %	24 %	72 %	67 %
Undervisning	16 %	12 %	31 %	50 %	24 %	83 %	73 %
Helse- og omsorgstjenester	8 %	10 %	32 %	56 %	11 %	71 %	62 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	11 %	9 %	31 %	36 %	23 %	76 %	75 %
Annen tjenesteyting	5 %	4 %	19 %	35 %	9 %	64 %	80 %
Totaler	19 %	21 %	35 %	43 %	23 %	64 %	55 %

5 Kompetansebehov og grønn omstilling

Grønn omstilling og grønn kompetanse er det andre nye temaet i årets kompetansebarometer. Samtlige NHO-bedrifter i utvalget har blitt stilt fem påstander om grønn omstilling og hvordan grønn omstilling påvirker bedriftene kompetansebehov.

5.1 NHO-bedriftenes holdning til grønn omstilling

Figur 5.1 som viser hvordan NHOs medlemsbedrifter stilte seg til disse påstandene. Svarene tyder på at et flertall av NHOs medlemsbedrifter er opptatt av klima- og miljøspørsmål ved at de enten blir berørt av krav, har konkrete planer om endringer eller foretar seg til tilpasninger i en grønn retning. Et stort flertall av bedriftene oppgir at de i dag blir berørt av klima- og miljøkrav. Nesten tre fjerdedeler av bedriftene er helt eller delvis enig i at bedriften deres i dag blir berørt av klima- og miljøkrav. Litt færre enn hver femte stiller seg nøytral til dette, men kun 7 prosent oppgir at de ikke blir berørt av dette. Nesten like store andeler, 70 prosent av bedriftene oppgir at de enten har planer om å gjøre sine produkter eller tjenester mer klima- eller miljøvennlige, eller allerede har foretatt konkrete endringer som følge av forventninger om en grønn omstilling. Det er også en stor andel av bedriftene (64 prosent), som kanskje noe overraskende oppgir, at de utvikler eller tilpasser sine tjenester og produkter for en grønn omstilling. Hvilke tjenester eller produkter dette gjelder, er ikke oppgitt eller spurt om. Til slutt oppgir om lag halvparten av bedriftene at de forventer at deres tjenester eller produkter vil bli mer etterspurt som følge av en grønn omstilling. Nesten 20 prosent mener det motsatte, mens ca. en tredjedel stiller seg nøytral til dette.

Figur 5.1 I hvilken grad er NHO-bedriftene enige i følgende påstander (N=5547)

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmålet. N varierer i hvert svaralternativ (N1=4787, N2=4770, N3=4772, N4=4762 og N5=4780).

Hvordan disse påstandene er fordelt etter landsforeninger er vist i tabellen under. Den viser andel bedrifter som har oppgitt at de er helt eller delvis enige i påstandene. Ikke uventet, er det en del forskjeller mellom landsforeningene. De landsforeningene hvor bedriftene oppgir at de blir mest berørt av klima- og miljøkrav er NHO Sjøfart, NHO Transport, Norsk olje og gass og Energi Norge, hvor flere enn 9 av 10 bedrifter oppgir å bli berørt. I motsatt ende, oppgir Abelia og Mediebedriftene at bare om lag halvparten av bedriftene blir berørt.

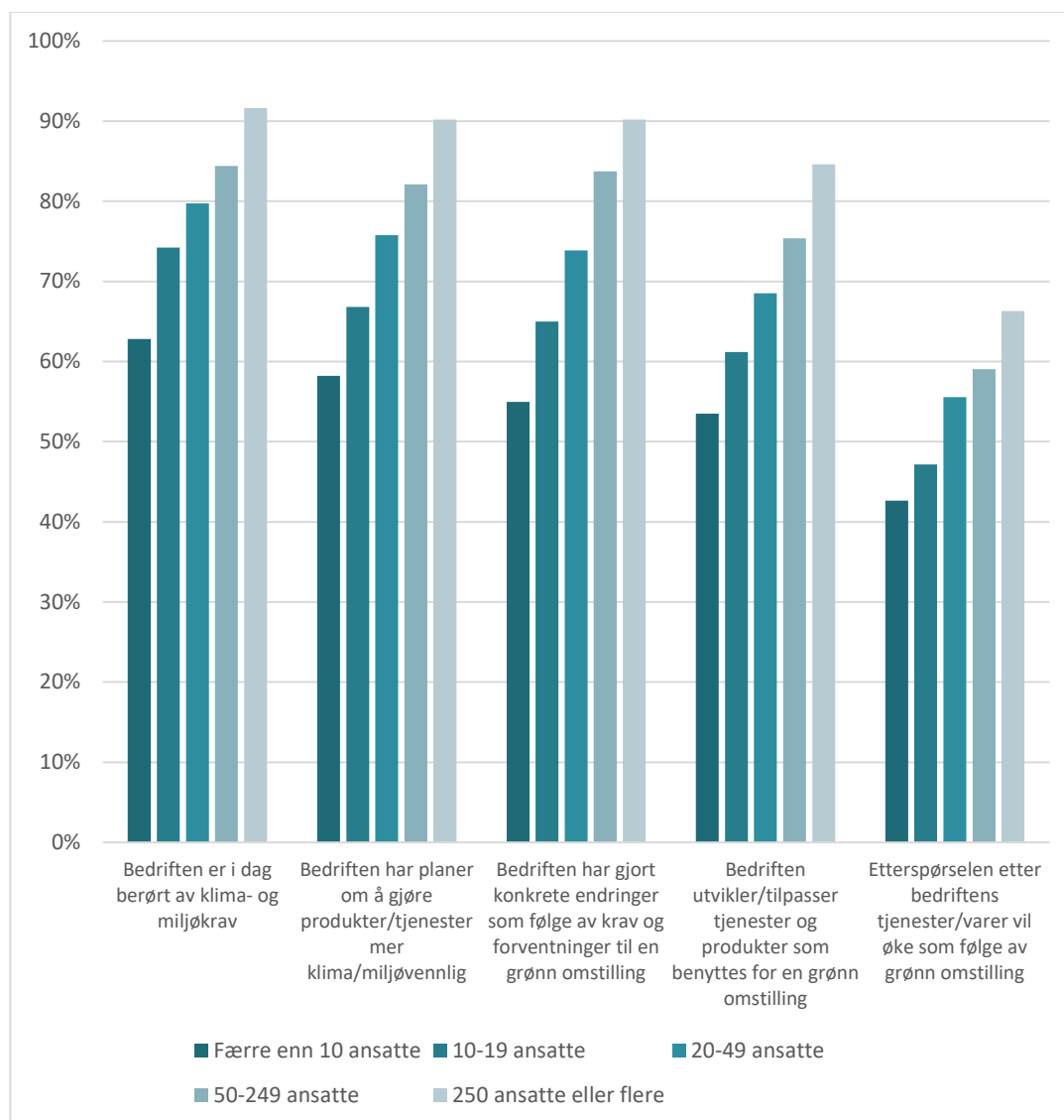
Tabell 5.1 Andel NHO-bedrifter som er helt eller delvis enig i følgende påstander om grønn omstilling i 2020, etter landsforeninger (N=5547)

Landsforening	Bedriften er i dag berørt av klima- og miljøkrav	Bedriften har planer om å gjøre produkter/tjenester mer klima/miljøvennlig	Bedriften har gjort konk- rete endringer som følge av krav og forventninger til en grønn omstilling	Bedriften utvikler/tilpasser tjenester og produkter som benyttes for en grønn omstilling	Etterspørselen etter be- driftens tjenester/varer vil øke som følge av grønn omstilling
Abelia	54 %	56 %	57 %	61 %	47 %
BNL	84 %	70 %	68 %	63 %	50 %
Energi Norge	90 %	81 %	85 %	87 %	85 %
MBL	53 %	57 %	56 %	44 %	34 %
NBF	88 %	74 %	79 %	68 %	49 %
NHO Logistikk og Transport	84 %	81 %	80 %	73 %	60 %
NHO Luftfart*	73 %	60 %	67 %	53 %	27 %
NHO Mat og Drikke	76 %	72 %	72 %	63 %	49 %
NHO Reiseliv	70 %	72 %	67 %	62 %	49 %
NHO Service og Handel	58 %	59 %	59 %	53 %	36 %
NHO Sjøfart*	100 %	100 %	83 %	92 %	50 %
NHO Transport	98 %	95 %	88 %	81 %	58 %
Nelfo	74 %	65 %	64 %	65 %	62 %
Norsk Industri	84 %	81 %	77 %	74 %	59 %
Norsk olje og gass	95 %	87 %	84 %	77 %	31 %
Sjømat Norge	85 %	82 %	76 %	65 %	65 %
Total	74 %	70 %	69 %	64 %	51 %

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmålet. N varierer i hvert svaralternativ (N1=4787, N2=4770, N3=4772, N4=4762 og N5=4780).

*) få besvarelser ligger til grunn.

Figur 5.2 viser hvordan bedriftene tror de blir påvirket av grønn omstilling etter bedriftsstørrelse. Her fremkommer det at jo større bedriftene er, desto mer berørt og bevisst er de med hensyn til klima- og miljøtilpasninger.

Figur 5.2 Andel NHO-bedrifter som er helt eller delvis enig i følgende påstander om grønn omstilling i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=5547)

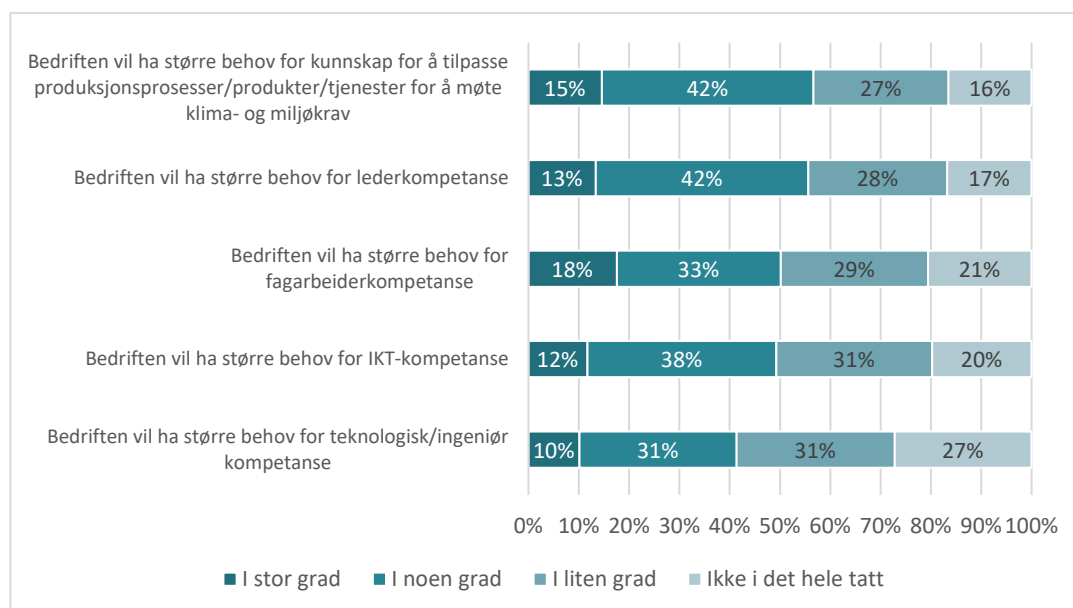
Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmålet. N varierer i hvert svaralternativ (N1=4787, N2=4770, N3=4772, N4=4762 og N5=4780).

5.2 Kompetansebehov som følge av grønn omstilling

I hvilken grad bedriftene vil få endrede kompetansebehov som følge av at de eller samfunnet blir påvirket av en grønn omstilling, er til en viss grad usikkert. Vi har spurt bedriftene om de tror at slike endringer vil påvirke kompetansebehovene. Svarene følger i figuren under. Kun bedrifter som har besvart spørsmålet, er med i beregningen av andelen.

I underkant av 60 prosent oppgir at de i stor eller noen grad vil ha større behov for kunnskap for å imøtekomme klima- og miljøkrav. Gitt at nesten 70 prosent av

bedriftene allerede er påvirket av disse kravene i dag, kan tyde på at mange av bedriftene vil ha behov for mer kompetanse for å imøtekomme dette. Når det kommer til hva slags kompetanse og på hvilke nivå bedriftene har behov for i forbindelse med omstillingen, oppgir litt flere enn halvparten at de vil ha et større behov for lederkompetanse. Blant fagkompetanser, oppgir halvparten at de vil ha mer behov for fagarbeiderkompetanser og IKT-kompetanse, mens ca. 40 prosent oppgir at de vil ha større behov for teknologisk/ingeniørkompetanse.

Figur 5.3 I hvilken grad antar bedriften at de vil få endrede behov for kompetansebehov som følge av grønn omstilling? (N=5547)

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmålet. N varierer i hvert svaralternativ (N1=4695, N2=4646, N3=4684, N4=4615 og N5=4605).

Disse påstandene er også vist etter landsforening i prosentandeler av hver landsforening som har besvart i stor eller noen grad at de vil ha større behov for følgende de følgende kompetansene som er oppsummert i tabell 5.2.

Tabell 5.2 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad tror at bedriften vil få endrede kompetansebehov som følge av grønn omstilling i 2020, etter landsforening. (N=5547)

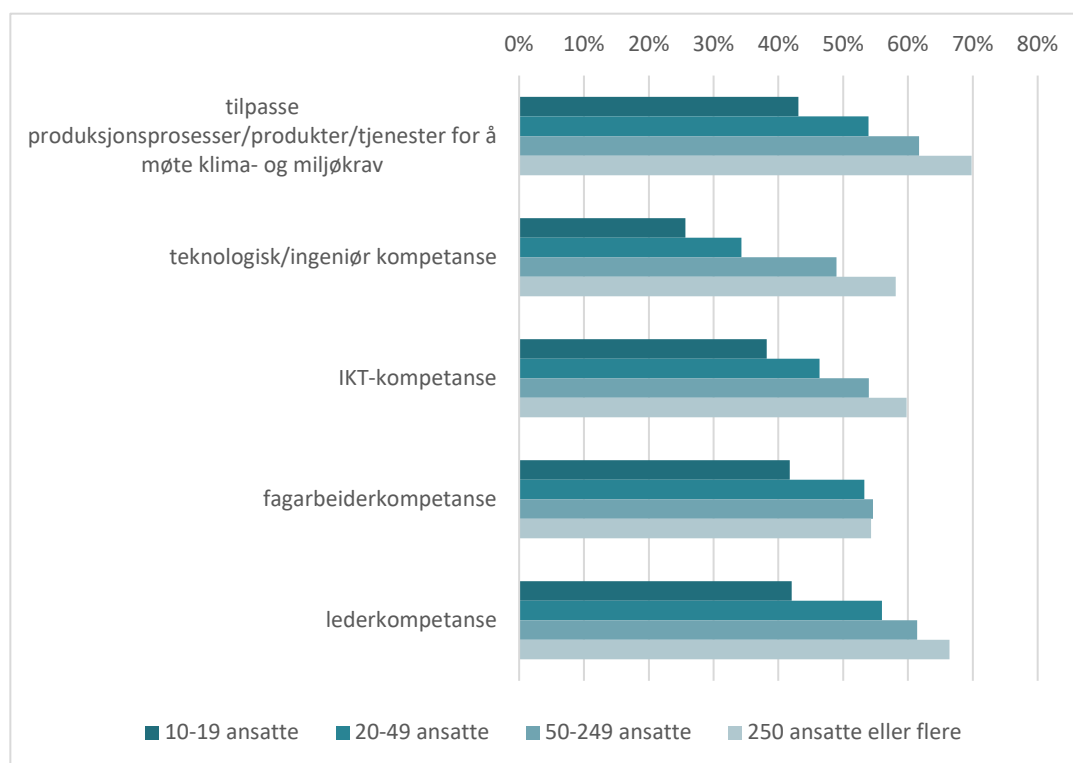
Landsforening	Kunnskap for å tilpasse produkt- sjonsprosesser/produkter/tjenes- ter for å møte klima- og miljøkrav	Teknologisk/ingeniør kompetanse	IKT-kompetanse	Fagarbeiderkompetanse	Lederkompetanse
Abelia	43 %	36 %	54 %	15 %	51 %
BNL	65 %	50 %	50 %	64 %	62 %
Energi Norge	72 %	69 %	74 %	46 %	61 %
MBL	35 %	32 %	54 %	16 %	49 %
NBF	59 %	33 %	45 %	71 %	56 %
NHO Logistikk og Transport	67 %	37 %	58 %	42 %	63 %
NHO Luftfart	43 %	38 %	38 %	43 %	42 %
NHO Mat og Drikke	61 %	36 %	45 %	47 %	48 %
NHO Reiseliv	45 %	17 %	37 %	42 %	46 %
NHO Service og Handel	40 %	17 %	36 %	45 %	45 %
NHO Sjøfart	60 %	80 %	91 %	45 %	82 %
NHO Transport	72 %	41 %	69 %	52 %	62 %
Nelfo	58 %	56 %	55 %	71 %	59 %
Norsk Industri	71 %	65 %	56 %	53 %	65 %
Norsk olje og gass	82 %	67 %	65 %	31 %	58 %
Sjømat Norge	74 %	65 %	66 %	59 %	67 %
Total	57 %	41 %	49 %	50 %	56 %

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmålet. N varierer i hvert svaralternativ (N1=4695, N2=4646, N3=4684, N4=4615 og N5=4605).

*) få besvarelser ligger til grunn.

Dersom vi ser nærmere på hvordan svarene fordeler seg etter de ulike bedrifts-
størrelsene, får vi et mer nyansert bilde. Dette er vist i figur 5.4. Jevnt over oppgir
en større andel av de største bedriftene at de har behov for de ulike kompetansene
so mer knyttet til den grønne omstillingen. Det kan være flere forklaringer på
hvorfor de større bedriftene oppgir å ha et større behov for kompetanse knyttet
til grønn omstilling enn de mindre. Store bedrifter har mer omfattende aktiviteter
og dermed et potensielt større miljømessig «fotavtrykk». Det kan også tenkes at
de større bedriftene er mer samfunnsbevisst og i større grad føler et forpliktende
ansvar for å ta del i omstillingen og ser at det vil føre til endrede kompetansebe-
hov. Større bedrifter har også flere ressurser til strategi og ledelse og dermed

større rom for å identifisere og ta et miljøansvar sammenliknet med mindre bedrifter.

Figur 5.4 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad tror at bedriften vil få endrede kompetansebehov som følge av grønn omstilling i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=5547)

Note: Figuren omfatter kun bedrifter som har besvart spørsmålet. N varierer i hvert svaralternativ (N1=4695, N2=4646, N3=4684, N4=4615 og N5=4605).

6 Dimensjonering og rekruttering

I denne delen av kompetansebarometeret har vi stilt bedriftene spørsmål om hvorvidt de hadde flere eller færre ansatte i år (2020) sammenlignet med fjoråret (2019), og hva de forventer at situasjonen vil være neste år (2021). Resultatene er vist per landsforening og region. Videre har bedriftene fått spørsmål om de har forsøkt å rekruttere inn personer uten å få tilsatt noen, samt mulige årsaker til at de ikke har fått tilsatt personer som de har behov for. Til slutt har bedriftene fått spørsmål om å tallfeste antall personer som de ønsket å tilsette, og å oppgi hvilke fagområder og utdanningsnivåer dette gjaldt. Flere av spørsmålene i denne delen er hentet fra NAVs bedriftsundersøkelse³.

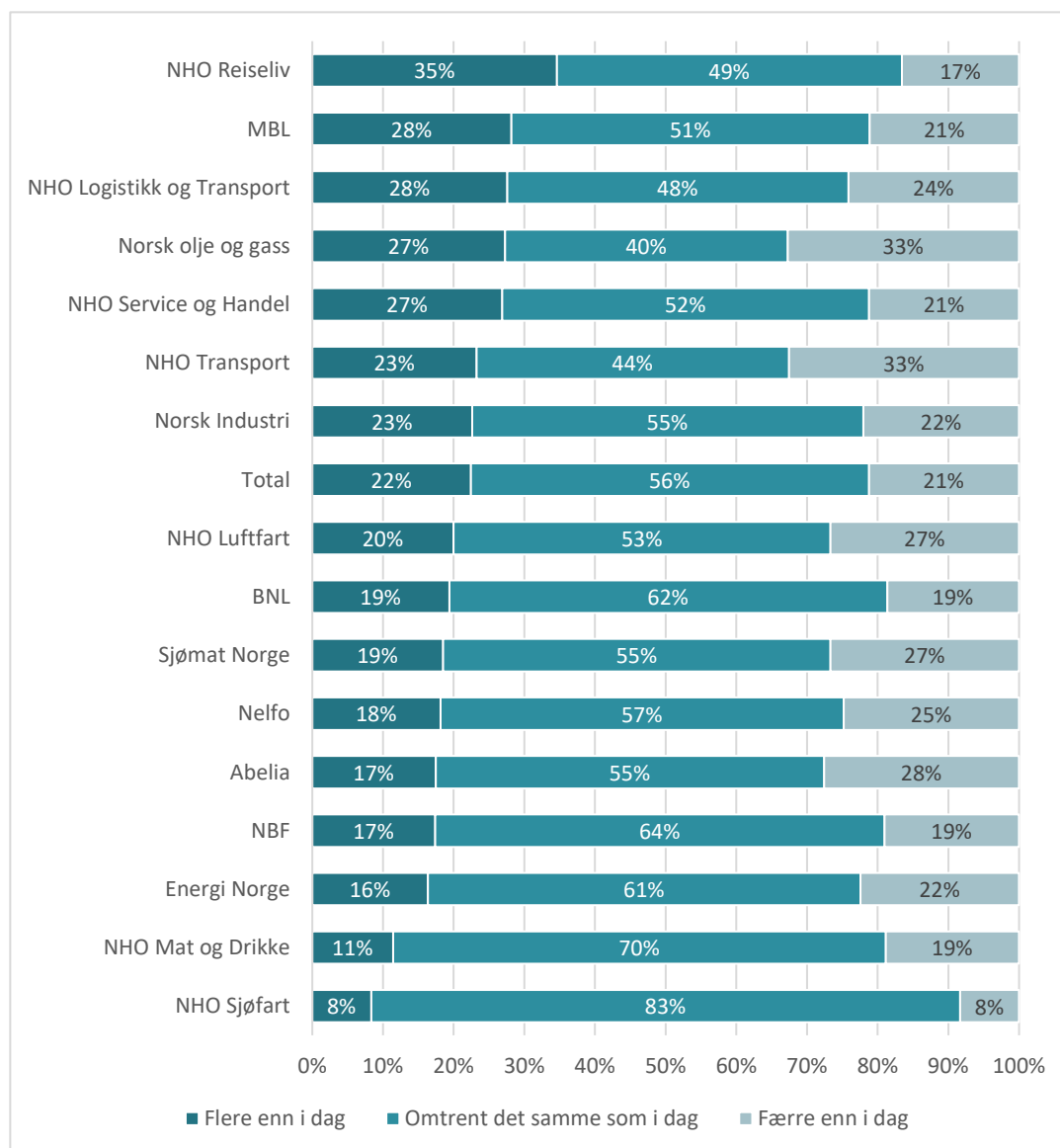
6.1 Personalsituasjonen nå sammenlignet med fjoråret og forventinger kommende år

Sammenlignet med fjoråret (2019) oppgir noen flere enn halvparten (56 prosent) av NHO-bedriftene at de har omtrent samme antall ansatte i år (2020). Denne andelen er beregnet ut fra de som besvarte spørsmålet om antall ansatte i bedriften, som omfatter 87 prosent av alle bedriftene i nettoutvalget på 5 547 NHO-bedrifter. Andelen som oppgir at de var flere i fjor (2019) utgjør 20 prosent, som er om lag samme andel som oppgir at de var færre i dag (19 prosent). Det er imidlertid store variasjoner når vi sammenligner de ulike landsforeningene, mens det er mindre variasjoner når vi sammenligner de ulike regionene. De påfølgende figurene viser dette.

Figur 6.1 viser at høyest andel bedrifter innen NHO Reiseliv, Mediebedriftenes Landsforening (MBL), NHO Logistikk og Transport, Norsk olje og gass og NHO Service og Handel oppgir at de var flere i 2019 enn i 2020. Færrest bedrifter innen NHO Sjøfart og NHO Mat og Drikke oppgir at de var flere i fjor (2019) enn i dag (2020). NHO Sjøfart er den landsforeningen hvor færrest bedrifter også oppgir at de var færre i fjor (2019) enn i dag (2020), og følgelig den landsforeningen hvor flest bedrifter oppgir at det var omtrent det samme i fjor som i dag. Flest bedrifter

³ <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/bedriftsundersokelsen>

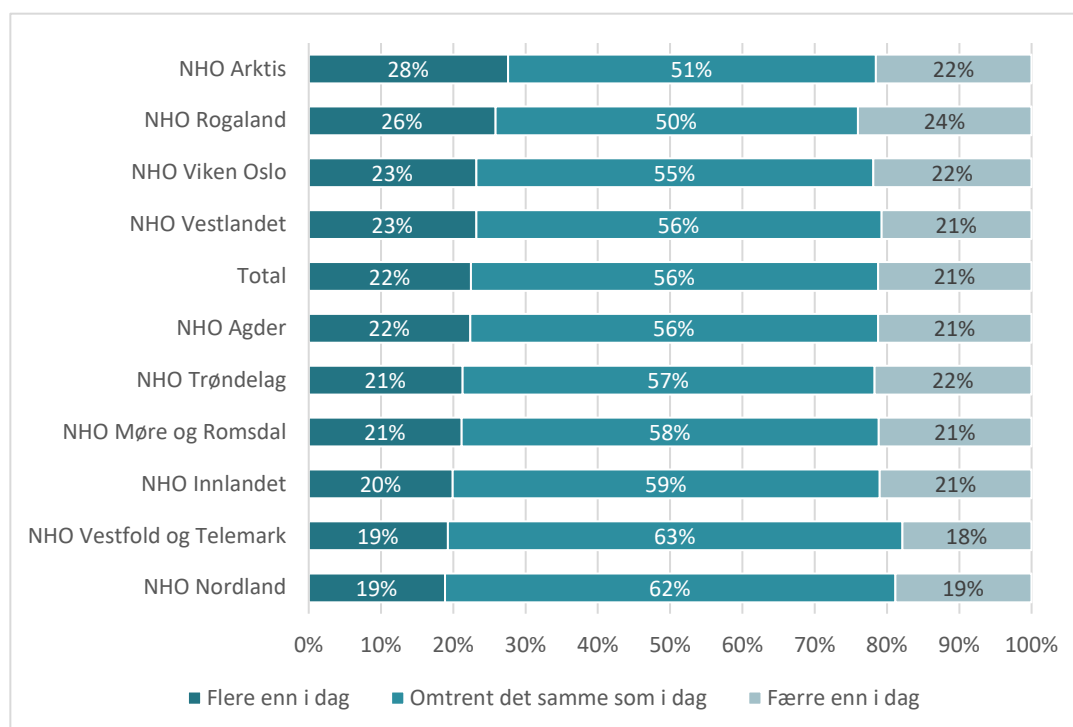
innen Norsk olje og gass og NHO Transport oppgir at de var færre i fjor (2019) enn i dag (2020), mens færrest bedrifter innen Norsk olje og gass oppgir at det var omtrent det samme i fjor (2019) som i dag (2020).

Figur 6.1 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenliknet med samme tid i fjor, etter landsforening (N=4848).

Figur 6.2 viser at flest bedrifter innen NHO Arktis og NHO Rogaland oppgir at de var flere i fjor enn i dag, mens færrest bedrifter innen NHO Nordland og NHO Vestfold og Telemark oppgir det samme. Færrest bedrifter innen NHO Vestfold og Telemark og NHO Nordland oppgir også at de var færre i fjor enn i dag, mens flest bedrifter innen NHO Rogaland oppgir at de var færre enn i dag. Det følger dermed at flest bedrifter innen NHO Vestfold og Telemark og NHO Nordland oppgir at det

var omtrent det samme i fjor som i dag, mens færrest bedrifter innen NHO Rogaland og NHO Arktis oppgir det samme.

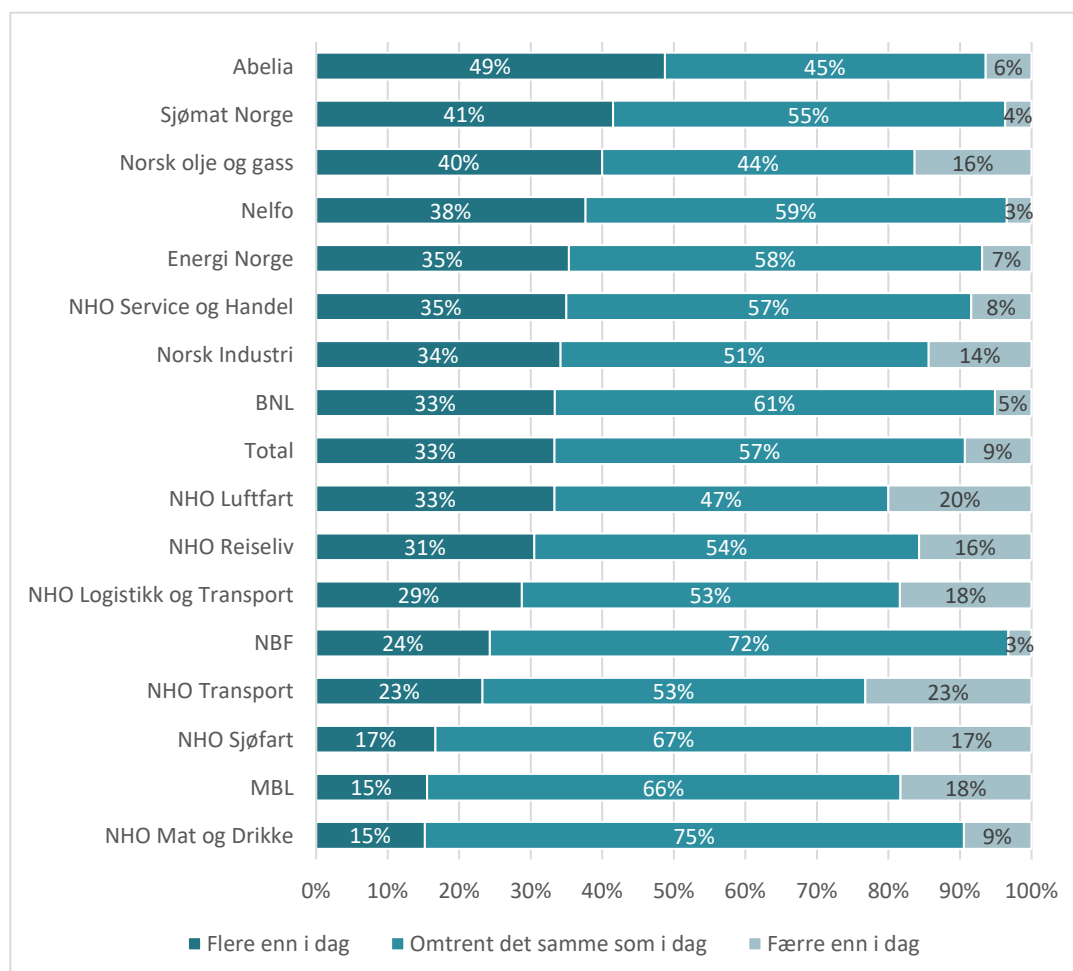
Figur 6.2 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenlignet med samme tid i fjor, etter NHO-region (N=4848).

Når vi så spør NHO-bedriftene om hva de forventer det inneværende året (2021), gir de i noen grad inntrykk av optimisme. Rundt en tredjedel av bedriftene (33 prosent) forventer at de har flere ansatte neste år (2021) enn de har i dag (2020), mens om lag 6 av 10 bedrifter (57 prosent) forventer det samme antallet som i dag. Kun 9 prosent av bedriftene forventer at de vil ha færre ansatte til neste år.

Når vi sammenligner ulike landsforeninger, finner vi betydelige forskjeller i svarandeler når det gjelder bemanningssituasjonen i dag (2020) sammenlignet med hva bedriftene forventer samme tid neste år (2021). Flest bedrifter innen Abelia, Sjømat Norge og Norsk olje og gass forventer flere enn i 2020, og færrest bedrifter innen NHO Mat og Drikke og Mediebedriftenes Landsforening (MBL) forventer det samme. Når det gjelder andel bedrifter som forventer færre ansatte neste år, oppgir mer enn en femtedel av bedriftene til NHO Transport og NHO Luftfart dette. Når vi ser på de bedriftene som forventer omtrent det samme som i dag, er det flest av disse innen NHO Mat og Drikke og færrest innen Norsk olje og gass og Abelia.

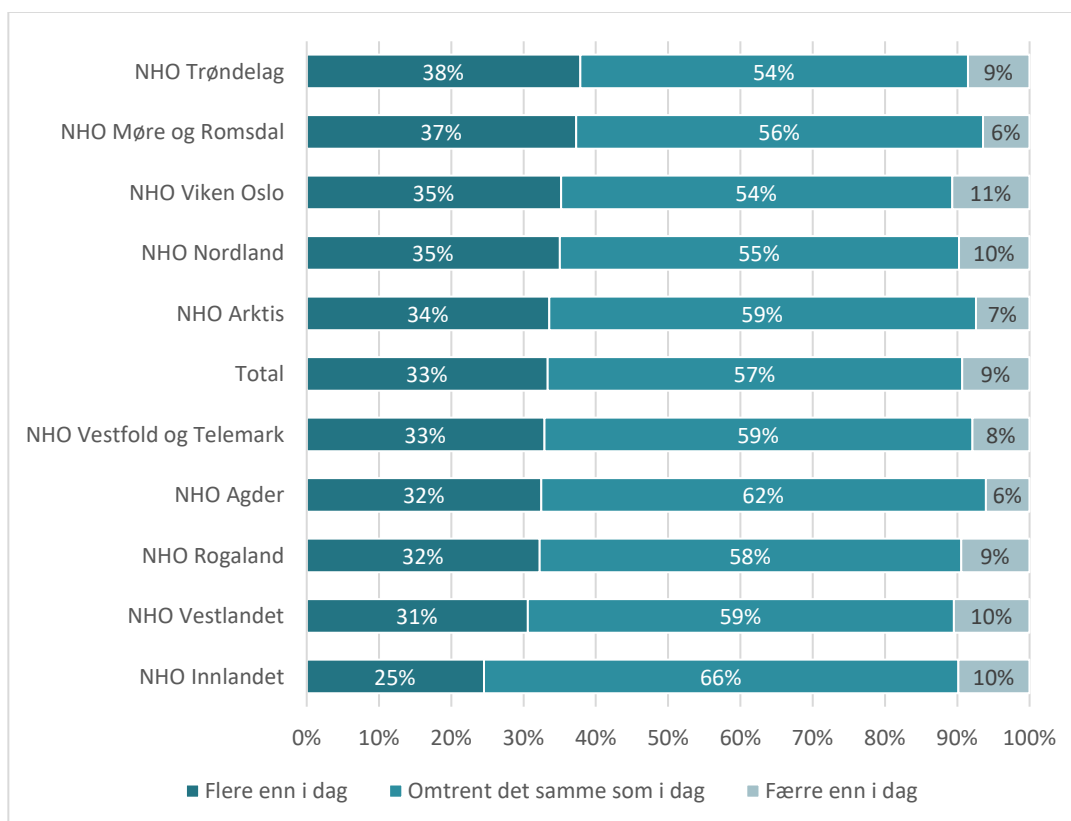
I grove trekk synes bedriftene å øyne en viss optimisme og flertallet av bedriftene forventer enten vekst eller en stabil bemanningssituasjon inneværende år (2021) sammenlignet med fjoråret (2020). Dette kan muligens tilskrives den

pågående pandemisituasjonen hvor de mest optimistiske i mindre grad er påvirket av koronatiltak, og er mindre berørt av langtidseffekter av pandemien. Samtidig ser vi at bedrifter innenfor transport og reiseliv i mindre grad deler den samme optimismen, da disse bransjene i større grad er negativt påvirket av langtidseffekter av den pågående pandemien.

Figur 6.3 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenliknet med hva de forventer samme tid neste år, etter landsforening (N=4848).

Figur 6.4 viser at flest bedrifter innen NHO Trøndelag og NHO Møre og Romsdal oppgir at de forventer flere enn i dag, mens færrest bedrifter i NHO Innlandet oppgir det samme. Flest bedrifter innen NHO Viken Oslo oppgir at de forventer færre enn i dag, mens færrest bedrifter forventer dette innen NHO Agder, NHO Møre og Romsdal og NHO Arktis. Ser vi på de bedriftene som forventer omtrent det samme som i dag, er det flest av disse innen NHO Innlandet og færrest innen NHO Trøndelag og NHO Viken Oslo.

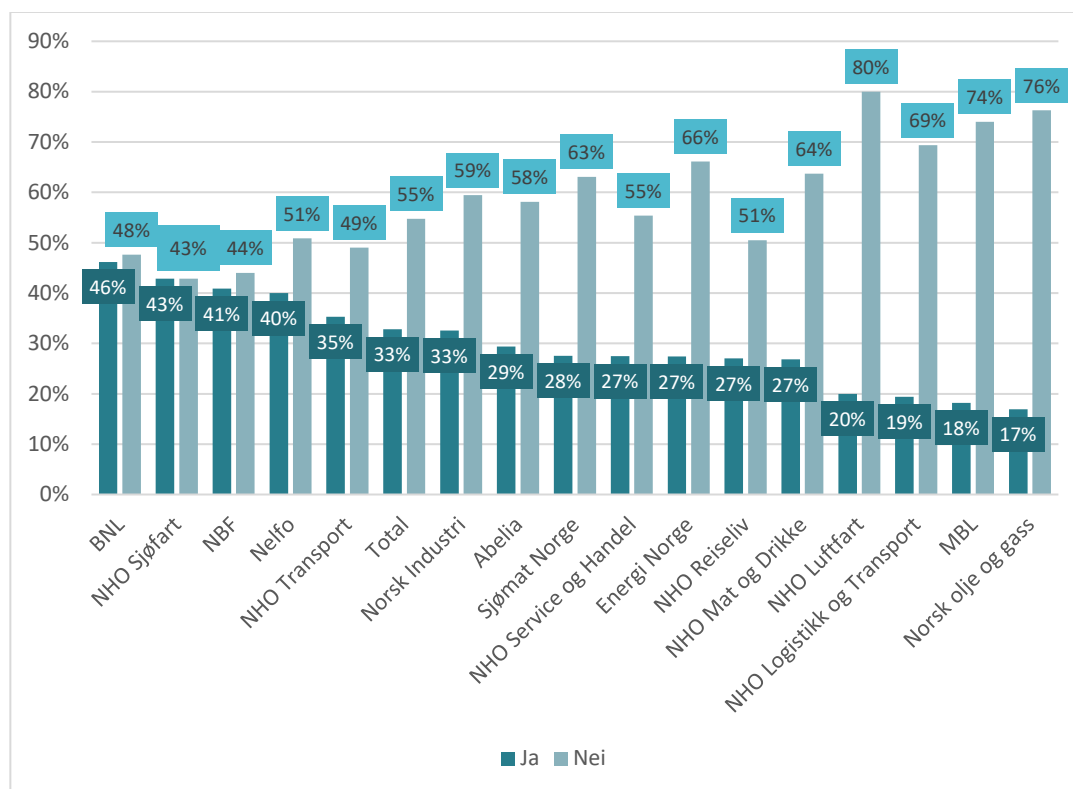

Figur 6.4 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenlignet med hva de forventer samme tid neste år, etter NHO-region (N=4848).

6.2 Rekruttering

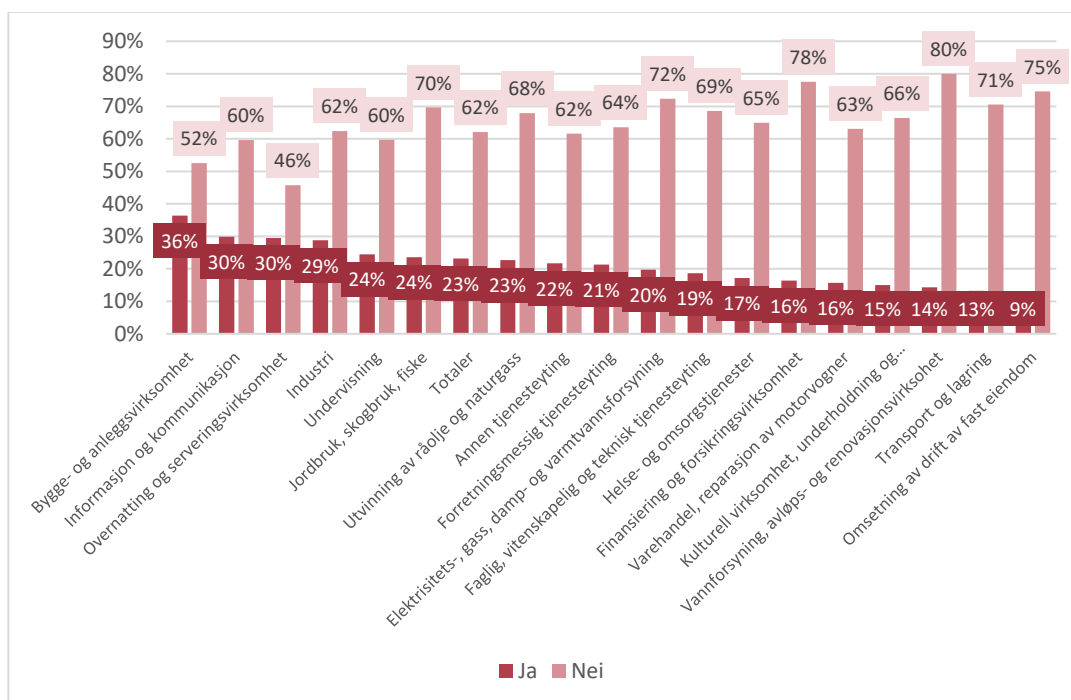
Som vist i kapittel 2 svarer tre av fire NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov at det er aktuelt å rekruttere nye ansatte for å dekke dette behovet. Men dette sier ikke noe om hvor mange, eller om bedriftene klarer å rekruttere kandidater med ønsket kompetanse. I årets barometer har vi derfor gått nærmere inn på omfanget og aspektene ved nyrekruttering.

Som vi ser av figur 6.5 har totalt en tredjedel av bedriftene forsøkt å rekruttere personer uten å få tak i ønsket kompetanse. Her er det naturligvis en del variasjon blant landsforeningene.

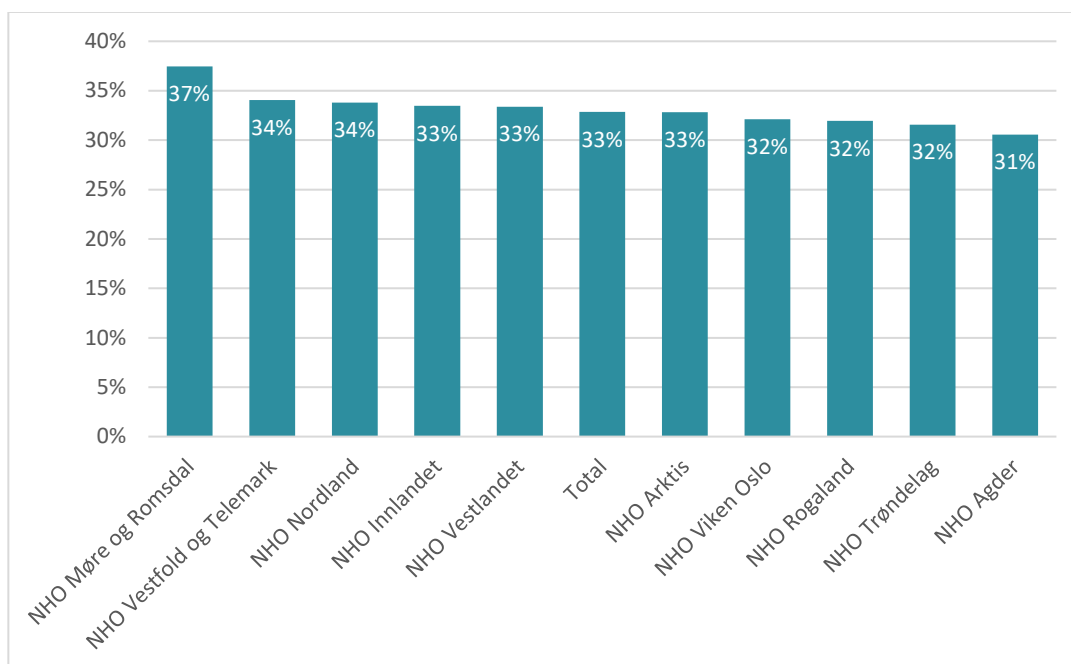
Figur 6.5 Andel NHO-bedrifter som besvarer ja eller nei på om de har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, etter landsforening (N=5547)

Vi ser at andelen bedrifter som har hatt problemer med å rekruttere ønsket kompetanse varierer fra 46 prosent i Byggenæringens landsforening til 17 prosent i Norsk Olje og gass. Forskjellene kan både reflektere konjunktorene i ulike bransjer og hva slags kompetanse man ønsker å rekruttere. Spørsmålet om problemer med å rekruttere ønsket kompetanse inngår også i NAVs årlige bedriftsundersøkelser. I undersøkelsen for 2020 svarte 20 prosent av virksomhetene at de hadde hatt problemer med å rekruttere ønsket kompetanse. Det ser altså ut til at NHO-bedriftene jevnt over har større problemer å finne riktig kompetanse enn arbeidslivet for øvrig. Dette bekreftes også når vi sammenlikner med totalutvalget i norsk næringsliv, som inngår som egen modul i årets barometer. Her svarer 23 prosent av bedriftene at de hadde problemer med å rekruttere riktig kompetanse, se figur 6.6 nedenfor. Også her varierer rekrutteringsproblemene mellom næringer, og igjen med bygge- og anleggsnæringen som det området med størst problemer med å finne riktig kompetanse.

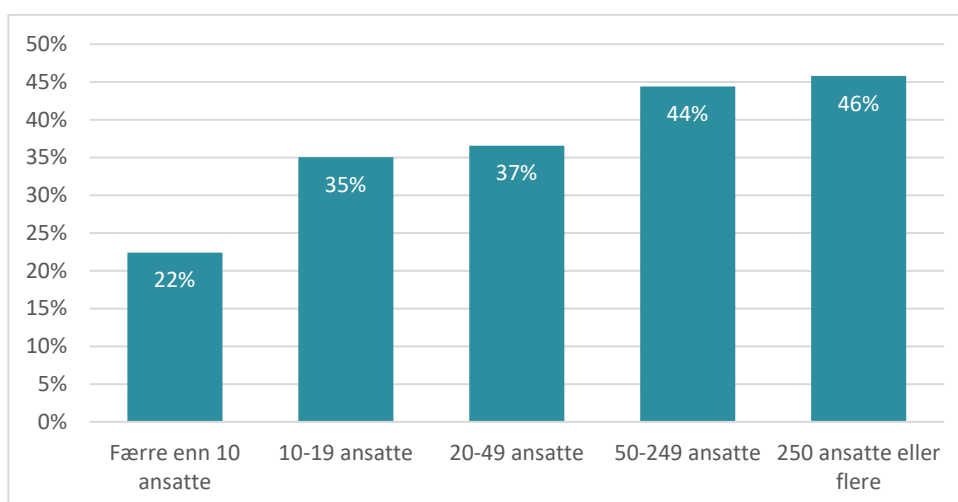
Figur 6.6 Andel norske foretak som besvarer ja eller nei på om de har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, næring (N=6330)

Rekrutteringsproblemer er også interessant å se i en regional sammenheng. Figuren nedenfor viser andel NHO-bedrifter som har hatt problemer med å rekruttere riktig kompetanse per region. Variasjonen er noe mindre enn mellom landsforeninger og næringer. De fleste ligger rundt en tredel, men Møre og Romsdal skiller seg noe ut med 37 prosent. Næringslivet her er særlig preget av bedrifter innenfor maritime og marine næringer samt møbelproduksjon, petroleum og reiseliv. Mange av bedriftene i disse næringene har opplevd utfordrende tider i 2020. Det er derfor interessant at mange av bedriftene likevel oppgir problemer med å finne riktig kompetanse.

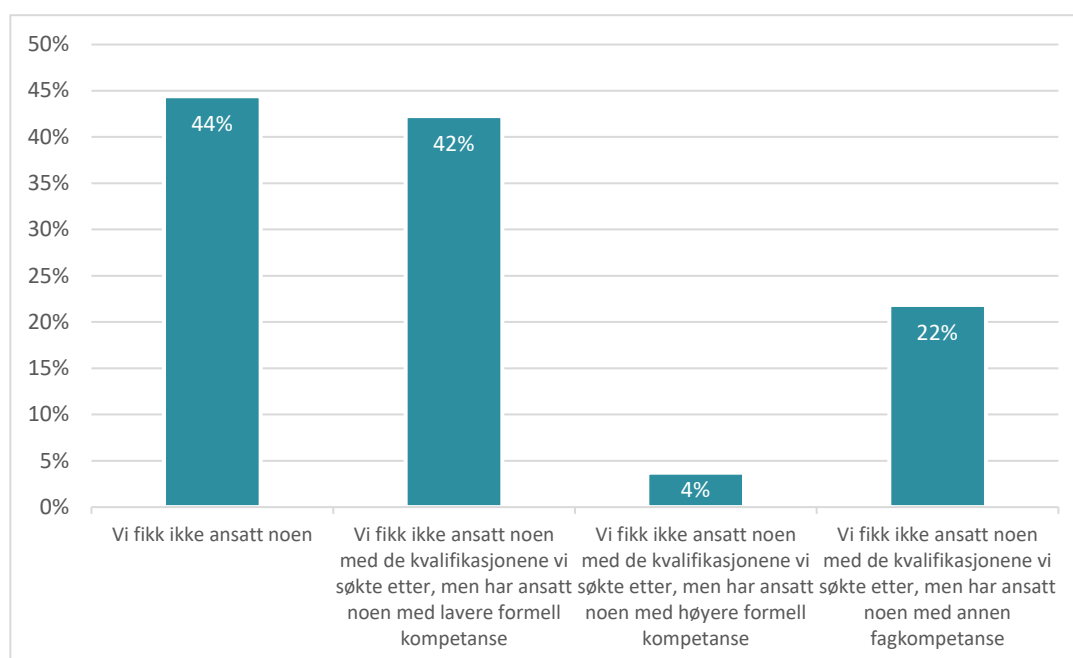
Figur 6.7 Andel NHO-bedrifter som har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, etter NHO-region (N=5547)

Videre er det interessant å se på spørsmålet om rekrutteringsproblemer etter bedriftsstørrelser. Her fremkommer det at det er de største bedriftene som sliter mest med å få ansatt personer med riktig kompetanse. En naturlig forklaring på det er at store virksomheter har mange posisjoner som skal fylles til enhver tid. Derfor er det større sjans for at store virksomheter opplever rekrutteringsproblemer på ett eller flere områder.

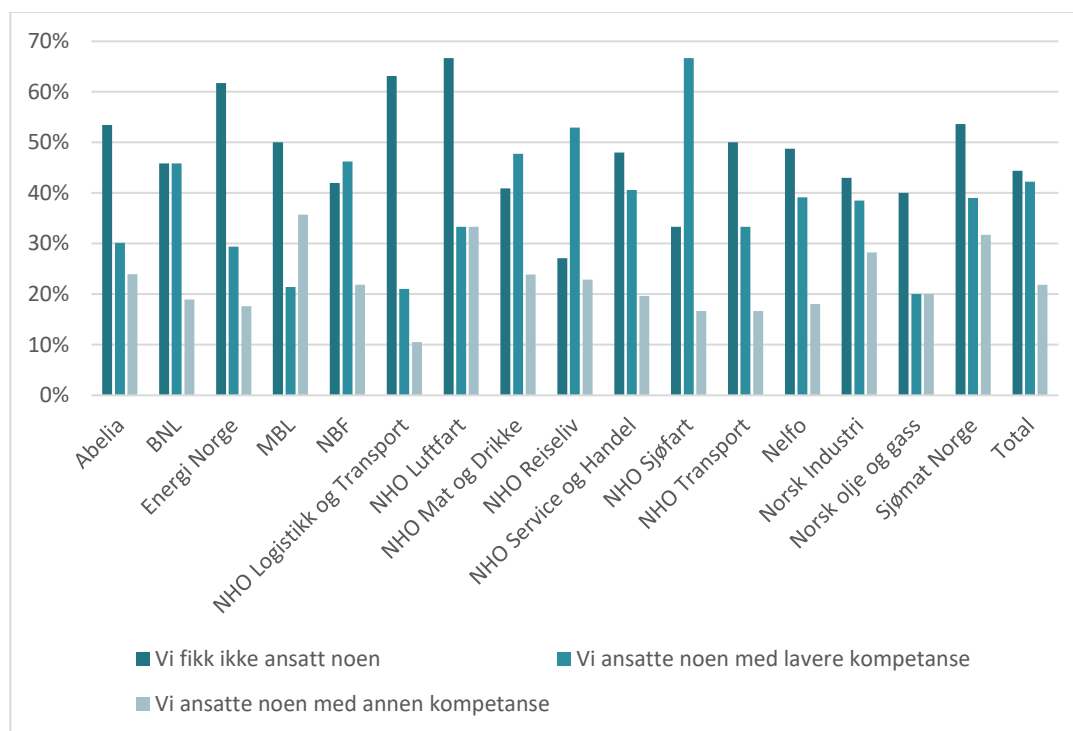
Figur 6.8 Andel NHO-bedrifter som har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, etter bedriftsstørrelse (N=5547)

De bedriftene som hadde forsøkt, uten hell, å rekruttere noen i inneværende år, fikk spørsmål om hva de så gjorde. Resultatene er sammenfattet i figur 6.9. Her ser vi at ca. 45 prosent lot være å ansette, mens nesten like mange oppga at de valgte å ansette noen med lavere formell kompetanse enn det de søkte etter. Videre oppga ca. en femtedel at de valgte å ansette noen med en annen kompetanse enn de i utgangspunktet søkte etter. Kun en liten andel valgte å ansette noen med høyere kompetanse enn de i utgangspunktet søkte etter. Til sammenligning var det 2/3 av virksomhetene i NAVs bedriftsundersøkelse som svarte at de lot være å ansette, mens den øvrige tredelen valgte å ansette noen med lavere kompetanse. NAVs undersøkelse har ikke «annen kompetanse» eller «høyere kompetanse» som svaralternativ, og er derfor ikke direkte sammenlignbar med NHO-barometeret. Likevel ser vi at det er relativt sett vanligere blant NHO-bedrifter å ansette alternativ kompetanse enn det som framkommer i NAVs bedriftsundersøkelse.

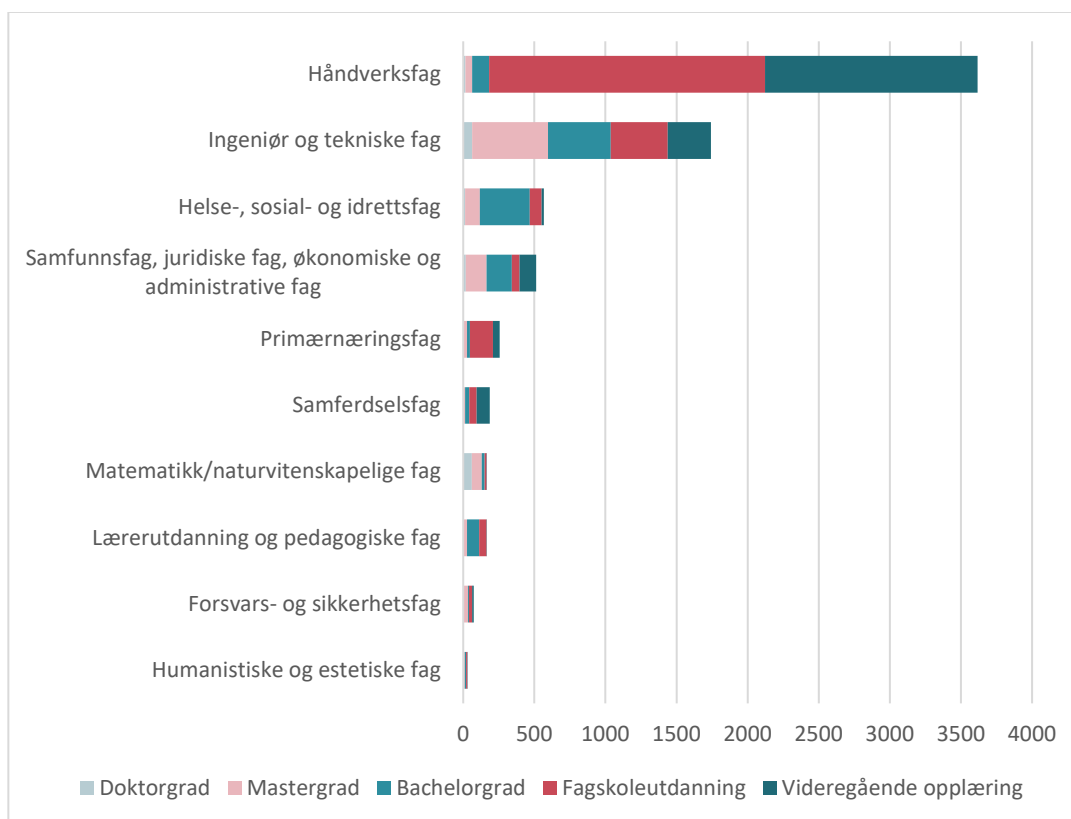
Figur 6.9 Andel NHO-bedrifter som ikke fikk tilsatt ønsket kompetanse det siste året, og hva de valgte å gjøre (N=1822)

Også på dette området er det store variasjoner mellom landsforeningene. I figur 6.10 nedenfor ser vi hvordan rekrutteringsproblemene ble løst fordelt på landsforeninger.

Figur 6.10 Andel NHO-bedrifter som ikke fikk tilsatt ønsket kompetanse det siste året, og hva de valgte å gjøre, etter landsforening (N=1822).

Den tredjedelen av bedriftene som oppga at de ikke klarte å ansette noen, ble videre bedt om å tallfeste hvor mange personer de i utgangspunktet ønsket. Antall personer er fylt ut etter ønsket kompetanse etter både fagområder og utdanningsnivå. Disse bedriftene oppgir at de samlet sett har behov for litt flere enn 7300 personer. Figur 6.11 nedenfor viser hvordan dette behovet fordeler seg på fag og utdanningsnivå. Ikke overraskende er det håndverksfag og ingeniør-/tekniske fag som dominerer behovet. Dette stemmer godt med det bedriftene tidligere har oppgitt når det gjelder udekket kompetansebehov (se kapittel 3).

Figur 6.11 NHO-bedriftenes vurdering av hvor mange nye personer de ønsker å ansette, etter fagområder og utdanningsnivå (N=1822).

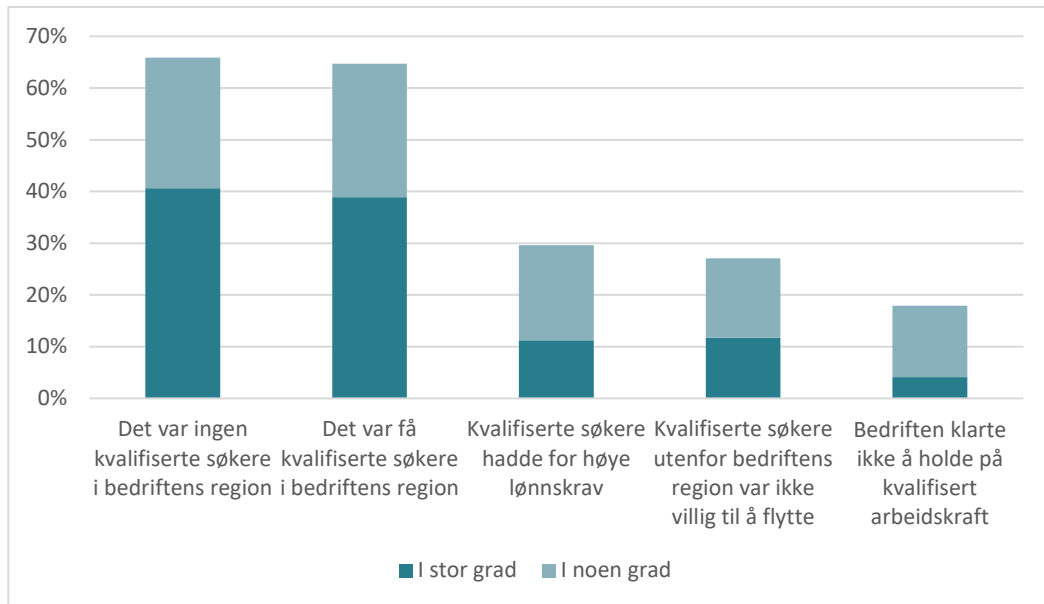
Om vi antar at de øvrige NHOs medlemsbedriftene som ikke inngår i undersøkelsen også har tilsvarende behov for rekruttering, er det mulig å estimere totalt antall bedrifter som har behov for å rekruttere og estimere antall personer disse bedriftene har behov for. Dette estimatet tilsier at behovet blant NHO-bedriftene er om lag 22 400 nye ansatte. Dette har vi estimert ved å ta utgangspunkt i antall personer nettoutvalget har oppgitt per landsforening og dividert dette på landsforeningens svarandel (av bruttoutvalget på 19 648 bedrifter⁴) som oppgav å ikke å ha klart å ansette ønsket kompetanse. Disse bedriftene fikk så spørsmål om hvor mange de ønsket å tilsette. Det påfølgende tabellen viser andel bedrifter med rekrutteringsproblemer, estimert antall bedrifter dette utgjør og estimert antall personer bedriftene har behov for. Vi finner da følgende resultater per landsforening som vist i tabell 6.1. De estimerte behovene for nyrekruttering tilsier at det er størst behov blant medlemsbedriftene til NHO Service og Handel, Byggenæringens landsforening og til Norsk industri.

⁴ NHO oppgir på sin nettside at de organiserer 28000 bedrifter. I denne kartleggingen er henvendelsen sendt til unike bedrifter med gyldige epostadresser. Bedrifter og avdelinger som har samme kontaktperson har kun fått en henvendelse, og teller i denne sammenheng som en bedrift og en besvarelse. Bedrifter som har reservert seg fra deltagelse, er ikke med i undersøkelsen. Undersøkelsen er en totalundersøkelse, og er ment å dekke hele NHO-fellesskapet.

Tabell 6.1 Antall bedrifter med rekrutteringsproblemer, estimert antall bedrifter og estimert antall personer, per landsforening.

Landsforening	Andel bedrifter med rekrutteringsproblemer	Estimert antall bedrifter med behov	Estimert antall personer
Abelia	29 %	536	1 680
BNL	46 %	1 569	3 820
Energi Norge	27 %	114	260
MBL	18 %	62	60
NBF	41 %	523	890
NHO Logistikk og Transport	19 %	62	130
NHO Luftfart	20 %	15	90
NHO Mat og Drikke	27 %	301	730
NHO Reiseliv	27 %	852	1 600
NHO Service og Handel	27 %	879	7 710
NHO Sjøfart	43 %	17	40
NHO Transport	35 %	44	230
Nelfo	40 %	620	1 400
Norsk Industri	33 %	710	3 040
Norsk olje og gass	17 %	25	220
Sjømat Norge	28 %	130	510
Total	33 %	6 659	22 400

Avslutningsvis fikk bedriftene spørsmål om hva de trodde var årsakene til at de ikke klarte å ansette og beholde folk med riktig kompetanse.

Figur 6.12 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov og ulike årsaker til at de ikke fikk ansatt eller beholdt personale med riktig kompetanse (N=1822)

Hovedårsakene som bedriftene oppgav, var at det enten var få eller ingen kvalifiserte personer i bedriftens region. Om lag to tredjedeler blant bedriftene som ikke klarte å rekruttere noen oppgav dette som årsaker. Litt færre enn en tredjedel oppga at de kvalifiserte søkerne hadde for høye lønnskrav, mens ca. en fjerdedel oppga at kvalifiserte søkere utenfor bedriftens region var ikke villig til å flytte. Når regionale forhold framstår som den sentrale faktoren blir det spesielt interessant å se tallene fordelt på region, som vist i tabell 6.2 nedenfor.

Tabell 6.2 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov og ulike årsaker til at de ikke fikk ansatt eller beholdt personale med riktig kompetanse, etter region (N=1822)

Region	Det var ingen kvalifiserte søkere i bedriftens region	Det var få kvalifiserte søkere i bedriftens region	Kvalifiserte søkere hadde for høye lønnskrav	Kvalifiserte søkere utenfor bedriftens region var ikke villig til å flytte	Bedriften klarte ikke å holde på kvalifisert arbeidskraft
NHO Agder	70 %	63 %	27 %	28 %	13 %
NHO Arktis	74 %	68 %	26 %	34 %	19 %
NHO Innlandet	74 %	68 %	29 %	33 %	19 %
NHO Møre og Romsdal	65 %	65 %	21 %	33 %	18 %
NHO Nordland	69 %	67 %	23 %	29 %	17 %
NHO Rogaland	70 %	68 %	38 %	27 %	20 %
NHO Trøndelag	64 %	62 %	28 %	22 %	20 %
NHO Vestfold og Telemark	66 %	61 %	24 %	27 %	12 %
NHO Vestlandet	63 %	65 %	28 %	31 %	19 %
NHO Viken Oslo	61 %	63 %	35 %	22 %	19 %
Total	66 %	65 %	30 %	27 %	18 %

Som det framgår av tabellen, er det forbausende små regionale forskjeller på dette spørsmålet. For eksempel er det nesten like stor andel bedrifter i Oslo/Viken som opplever for få kvalifiserte søkere i regionen som på Vestlandet og i Møre og Romsdal.

Påfølgende tabell (6.3) viser årsakene til at det øvrige norske næringslivet hadde problemer med å tiltrekke seg og beholde ønsket kompetanse, og er vist etter næringer.

Tabell 6.3 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov og ulike årsaker til at de ikke fikk ansatt eller beholdt personale med riktig kompetanse, etter næringer (N=1004)

Næringer	Det var ingen kvalifiserte søkere i bedriftens region	Det var få kvalifiserte søkere i bedriftens region	Kvalifiserte søkere hadde for høye lønnskrav	Kvalifiserte søkere utenfor bedriftens region var ikke villig til å flytte	Bedriften klarte ikke å holde på kvalifisert arbeidskraft
Jordbruk, skogbruk, fiske	80 %	40 %	20 %	0 %	0 %
Utvinning av råolje og naturgass	83 %	67 %	17 %	17 %	17 %
Industri	76 %	60 %	25 %	34 %	14 %
Elektrisitets-, gass, damp- og varmtvannsforsyning	100 %	71 %	29 %	14 %	14 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	0 %	50 %	100 %	0 %	0 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	60 %	61 %	24 %	20 %	11 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	54 %	52 %	30 %	20 %	14 %
Transport og lagring	42 %	54 %	38 %	27 %	12 %
Overnatting og serveringsvirksomhet	71 %	50 %	23 %	29 %	10 %
Informasjon og kommunikasjon	59 %	69 %	48 %	21 %	16 %
Finansiering og forsikringsvirksomhet	29 %	29 %	43 %	14 %	29 %
Omsetning av drift av fast eiendom	46 %	54 %	38 %	38 %	8 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	50 %	52 %	29 %	21 %	18 %
Forretningsmessig tjenesteyting	63 %	63 %	51 %	31 %	16 %
Undervisning	72 %	48 %	17 %	21 %	7 %
Helse- og omsorgstjenester	60 %	50 %	25 %	18 %	13 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	64 %	57 %	36 %	36 %	7 %
Annen tjenesteyting	76 %	52 %	20 %	16 %	8 %
Total	61 %	57 %	30 %	23 %	13 %

7 Forskjeller mellom NHO-fellesskapet og øvrig næringsliv

I dette kapittelet trekker vi fram enkelte forskjeller og likheter i kompetansebehovet mellom NHO-fellesskapet og det øvrige næringslivet. Innledningsvis kan det nevnes at NHO-fellesskapet i stor grad dekker næringer som energi, industri, bygg og anlegg og reiseliv, og i mindre grad bransjer som undervisning, kultur, helse- og sosialtjenester, finansierings og forsikring, noe som innebærer at enkelte bransjer er mer representert i NHO-fellesskapet enn de er for øvrig i næringslivet. I NHO-fellesskapet utgjør de fire største landsforeningene Byggenæringens landsforening, NHO Reiseliv, NHO Service og Handel og Norsk Industri mer enn 60 prosent av medlemsmassen og i årets barometertall. Tilsvarende er følgende fire bransjer de største i norsk næringsliv: varehandel, reparasjon av motorvogner, faglig, vitenskapelige og teknisk tjenesteyting, bygg- og anleggsvirksomhet og industri og utgjør også til sammen rundt 60 prosent av både vårt analysegrunnlag og av totalt norsk næringsliv. Dette er forhold som kan forklare forskjeller i resultatene mellom NHO-bedriftene og det totale næringslivet. Se for øvrig kapittel 1 for nærmere beskrivelse av datautvalgene.

Generelt sett er det et gjennomgående trekk at NHO-bedriftene har et større kompetansegap enn næringslivet for øvrig. Mens i underkant av 6 av 10 NHO-bedrifter (58 prosent) har et udekket kompetansebehov, oppgir rundt halvparten av det øvrige næringslivet å ha det samme. Andel NHO-bedrifter som har tilstrekkelig kompetanse utgjør til sammen 43 prosent, mens halvparten av det øvrige næringslivet har tilstrekkelig kompetanse. NHO-bedriftene har dermed et større udekket kompetansebehov enn næringslivet for øvrig i Norge.

Bedriftene i Nord-Norge og på Nord-Vestlandet er de som oppgir størst behov for kompetanse, og dette bekreftes av begge utvalgene. Regionene med størst andel bedrifter med udekket kompetansebehov er Arktis, Møre og Romsdal, Nordland og Trøndelag.

Blant NHOs landsforeninger med størst udekket kompetansebehov finner vi Abelia, Mediebedriftene landsforening og NHO Sjøfart. Til sammenlikning oppgir foretakene ved følgende næringen størst udekket kompetansebehov blant

næringslivet for øvrig: finansiering og forsikringsvirksomhet og informasjon og kommunikasjon.

Etterspørselen etter kompetanse med hensyn til fagområder er relativt likt mellom NHO-bedriftene og det øvrige næringslivet, men andelen som oppgir å ha behov er større blant NHO-bedriftene. Mens ca. halvparten av NHO-bedriftene oppgir et behov for mer handverkskompetanse, oppgir ca. tredjedel blant næringslivet for øvrig å ha dette behovet. Ingeniør og teknisk kompetanse er det mest etterspurte fagområdet for det øvrige næringslivet, og etterspørres av 35 prosent, mens etterspørselen for denne kompetansetypen er rundt 40 prosent blant NHO-bedriftene.

Både blant NHO-bedriftene og det øvrige næringslivet er etterspørselen etter yrkesfaglig utdanning større enn for høyere utdanning, og andelen bedrifter som har disse behovene er større blant NHO-bedriftene enn for næringslivet for øvrig. Blant NHO-bedriftene oppgir nesten 60 prosent at de har behov for yrkesfaglig utdanning på videregående og nesten 50 prosent på fagskolenivå. Blant næringslivet for øvrig, oppgir i underkant av 40 prosent å ha behovet for disse utdanningsnivåene.

Mens ca. 40 prosent av NHO-bedriftene oppgir å ha behov for bachelorgrader, er andelen av næringslivets behov litt lavere med ca. 35 prosent. Etterspørselen etter mastergrad er relativt likt; ca. en tredjedel av NHO bedriftene har behov for mastergrad mens andelen for øvrig næringsliv er 30 prosent. Andelen som etterspør doktorgrad, er om lag fem prosent både for NHO-bedriftene og næringslivet for øvrig.

Etterspørselen etter IKT-kompetanse er relativ lik blant NHO-bedriftene og det øvrige næringslivet. Rundt en fjerdedel av NHO-bedriftene oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig IKT-kompetanse. I tillegg oppgir litt flere enn halvparten at de i noen grad har tilstrekkelig IKT-kompetanse. En fjerdedel av NHO-bedriftene har dermed et stort behov for å øke sin kompetanse innenfor IKT, mens ca. halvparten kan ha behov for kompetansepåfyll. Til sammenligning oppgir ca. 20 prosent av de øvrige norske foretakene å ha utilstrekkelig IKT-kompetanse og halvparten oppgir at kompetansen i noen grad har tilstrekkelig.

Rekrutteringssituasjonen blant NHO-bedriftene og næringslivet for øvrig skiller seg ut ved at NHO-bedriftene ser ut til at de har vanskeligere med å få rekruttert riktig kompetanse. Mens rundt en tredjedel av NHO-bedriftene oppgir at de har forsøkt å rekruttere uten å få riktig kompetanse, er tilsvarende andel blant det øvrige næringslivet drøyt en femtedel (23 prosent). Riktignok er det en del sammenfallende resultater mellom NHOs landsforeninger og foretakenes næringer. Blant annet ved at både bygg og anleggsbransjen og byggenæringens er de to grupperingene som oppgir største andeler med rekrutteringsproblemer.

Vedlegg – spørreskjema til NHOs medlemsbedrifter

Kartlegging av NHO-bedriftenes kompetansebehov 2020

I år gjennomføres syvende runde av «NHOs kompetansebarometer», som er en større undersøkelse av kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter. I fjor fikk vi svar fra flere enn 7 000 bedrifter og fra de tidligere undersøkelsene har vi fått svar fra mellom 5 500 - 6500 bedrifter i NHO-felleskapet. Det har gitt viktig kunnskap om bedriftenes kompetansebehov og skapt mye debatt om temaet. I en tid hvor mange bedrifter må se etter nye muligheter, er det ekstra viktig med oppdatert kunnskap om bedriftenes kompetansebehov.

På vegne av NHO gjennomfører derfor forskningsinstituttet NIFU nå en ny runde av spørreundersøkelsen. Undersøkelsen sendes til alle NHOs medlemsbedrifter.

Spørsmålene er utformet slik at én person skal kunne svare på vegne av hele bedriften. Dersom det er andre personer i din bedrift som best kan besvare spørsmålene, kan spørreskjemaet videresendes til vedkommende. Spørreskjemaet tar kun 5-10 minutter å besvare.

Begrepet "kompetanse" skal her forstås som summen av kunnskap og ferdigheter som man har tilegnet seg gjennom utdanning, arbeid og annen erfaring.

Vi har tidligere bedt om kompetansebehovet i år og de neste fem årene. I år ønsker vi å få svar på bedriftens nåværende kompetansebehov.

Resultatene fra undersøkelsen skal gi et bedre grunnlag for å forstå bedriftenes kompetansebehov og dermed utgjøre et viktig redskap for rekruttering til din bedrift og bransje. Svarene behandles konfidensielt og enkeltbedrifters svar vil ikke kunne bli identifisert i presentasjonen av resultatene.

Eventuelle henvendelser om spørreundersøkelsen kan rettes til Kristoffer Rørstad i NIFU på e-post: kristoffer.rorstad@nifu.no

Vi ber om at spørreskjemaet besvares innen onsdag 4. november 2020.

Vi takker for at du og din bedrift bidrar i undersøkelsen!

Start

1. I hvilken grad har bedriften i dag et udekket kompetansebehov?

- I stor grad I noen grad I liten grad Ikke i det hele tatt
-

Spørsmål 2 og 3 til bedrifter som besvarte i stor eller noen grad i spørsmål 1.

2. I hvilken grad har mangel på kompetanse ført til at bedriften har

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Tapt kunder eller markedsandeler	☐	☐	☐	☐
Skrinlagt eller utsatt utvidelse av virksomheten	☐	☐	☐	☐
Redusert virksomheten	☐	☐	☐	☐

3. I hvilken grad er det aktuelt for bedriften å dekke behovet for kompetanse gjennom å...

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Heve kompetansen til dagens ansatte	☐	☐	☐	☐
Sette ut tjenester til andre (outsourcing)	☐	☐	☐	☐
Leie inn ekspertise (for en periode)	☐	☐	☐	☐
Ansette nye personer som allerede er i det norske arbeidsmarkedet	☐	☐	☐	☐
Ansette nye personer fra utlandet	☐	☐	☐	☐

4. I hvilken grad antar du at bedriften har behov for følgende fagkompetanse i dag?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Forsvars- og sikkerhetsfag	☐	☐	☐	☐
Helse-, sosial- og idrettsfag	☐	☐	☐	☐
Humanistiske og estetiske fag	☐	☐	☐	☐
Lærerutdanning og pedagogiske fag	☐	☐	☐	☐
Matematikk/naturvitenskapelige fag	☐	☐	☐	☐
Ingeniør og tekniske fag	☐	☐	☐	☐
Håndverksfag	☐	☐	☐	☐
Primærnæringsfag	☐	☐	☐	☐
Samferdselsfag	☐	☐	☐	☐
Samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative fag	☐	☐	☐	☐

5. I hvilken grad antar du bedriften har behov for å rekruttere personale med følgende utdanningsnivå i dag?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Doktorgrad	☐	☐	☐	☐
Universitets-/høgskoleutdanning på mastergradsnivå	☐	☐	☐	☐
Universitets-/høgskoleutdanning på bachelorgradsnivå	☐	☐	☐	☐
Fagskoleutdanning (yrkesrettet utdanning fra et halvt til to år på nivå over videregående skole, f.eks. teknisk fagskole)	☐	☐	☐	☐
Fullført videregående opplæring, yrkesfaglige programmer (fagbrev, svennebrev)	☐	☐	☐	☐
Fullført videregående opplæring, studieforbereende programmer	☐	☐	☐	☐
Fullført grunnskoleutdanning	☐	☐	☐	☐

6. På hvilke fagområder og utdanningsnivåer har bedriften behov for kompetanse i dag?

	Doktorgrad	Mastergrad	Bachelorgrad	Fagskoleutdanning	Videregående opplæring
Forsvars- og sikkerhetsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Helse-, sosial- og idrettsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Humanistiske og estetiske fag	☐	☐	☐	☐	☐
Lærerutdanning og pedagogiske fag	☐	☐	☐	☐	☐
Matematikk/naturvitenskapelige fag	☐	☐	☐	☐	☐
Ingeniør og tekniske fag	☐	☐	☐	☐	☐
Håndverksfag	☐	☐	☐	☐	☐
Primærnæringsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Samferdselsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative fag	☐	☐	☐	☐	☐

Spørsmål 7 til bedrifter som besvarte i stor eller noen grad spørsmål 4 alternativet «håndverksfag», eller spørsmål 5 «fullført videregående opplæring, yrkesfaglige programmer.

7. Hvilke typer av yrkesfaglig utdanning antar du bedriften har behov for i dag?

- Bygg- og anleggsteknikk
- Design og håndverk/medieproduksjon
- Elektro og datateknologi
- Helse- og oppvekstfag
- Naturbruk
- Restaurant- og matfag
- Service og samferdsel
- Teknologi og industrifag

Spørsmål 8 til bedrifter som besvarte i stor eller noen grad spørsmål 5, alternativet «fagskoleutdanning».

8. Hvilken type fagskoleutdanning antar du bedriften har behov for i dag?

- Humanistiske og estetiske fag
- Lærerutdanninger og pedagogiske fag
- Økonomiske og administrative fag
- Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag
- Mediefag
- Helse-, sosial- og idrettsfag
- Primærnæringsfag
- Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag
- Annet

Spørsmål 9 til bedrifter som besvarte i stor eller noen grad spørsmål 4, alternativet «ingeniører og tekniske fag»

9. Hvilke ingeniørutdanninger antar du bedriften har behov for i dag?

- Byggingeniør
- Dataingeniør
- Elektroingeniør
- Kjemingeniør
- Maskingeniør
- Bioingeniør
- Branningeniør
- HMS-ingeniør
- Prosessingeniør
- Ortopediingeniør
- Petroleumsingeniør

IKT og Digitalisering

IKT omfatter i denne sammenheng alt fra utvikling av avanserte IT-løsninger som kunstig intelligens, robotikk og automatisering, tingenes internett, digital sikkerhet til bruk av av digitale løsninger for analyse, publisering og markedsføring vha digitale verktøy.

10. I hvilken grad har bedriften i dag tilstrekkelig IKT-kompetanse?

I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Ikke relevant
☐	☐	☐	☐	☐

Spørsmål 11 og 12 til bedrifter som besvarte spørsmål 10 alle bortsett fra alternativet «ikke relevant».

11. Innenfor hvilke områder trenger bedriften IKT-kompetanse?

- Kunstig intelligens (maskinlæring og maskinresonnering)
- Robotikk og automatisering
- Elektronikk, maskinvare, smarte komponenter og kommunikasjonsteknologi
- Digital sikkerhet
- Bruke og analysere store datamengder
- Kommunisere og samarbeide på digitale plattformer
- Publisere informasjon på digitale plattformer

12. I hvilken grad er det udekkede kompetansebehovet innenfor IKT knyttet til følgende forhold?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Utnyttelse av nye digitale løsninger	☐	☐	☐	☐
Endrede oppgaver som følge av nye digitale løsninger	☐	☐	☐	☐
Endrede arbeidsformer som følge av nye digitale løsninger	☐	☐	☐	☐

Grønn omstilling og grønn kompetanse

Grønn omstilling skal i denne kartleggingen forstås som en forandring i mer miljøvennlig retning og en omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser med utvikling av produkter og tjenester som gir mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. OECD har definert grønn kompetanse som kompetansen som kreves for å tilpasse produkter, tjenester og prosesser til klimaendringer og tilhørende miljøkrav- og reguleringer.

13. I spørsmålene nedenfor fremmer vi noen påstander om grønn omstilling som vi ber deg ta stilling til. Hvor enig er du i følgende påstander?

	Helt enig	Delvis enig	Nøytral	Delvis uenig	Helt uenig
Bedriften er i dag berørt av klima- og miljøkrav	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriften har planer om å gjøre produkter/tjenester mer klima/miljøvennlig	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriften har gjort konkrete endringer som følge av krav og forventninger til en grønn omstilling	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriften utvikler/tilpasser tjenester og produkter som benyttes for en grønn omstilling	☐	☐	☐	☐	☐
Etterspørselen etter bedriftens tjenester/varer vil øke som følge av grønn omstilling	☐	☐	☐	☐	☐

14. I hvilken grad tror du bedriften får endrede kompetansebehov som følge av grønn omstilling?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Bedriften vil ha større behov for kunnskap for å tilpasse produksjonsprosesser/produkter/tjenester for å møte klima- og miljøkrav	☐	☐	☐	☐
Bedriften vil ha større behov for teknologisk/ingeniør kompetanse	☐	☐	☐	☐
Bedriften vil ha større behov for IKT-kompetanse	☐	☐	☐	☐
Bedriften vil ha større behov for fagarbeiderkompetanse	☐	☐	☐	☐
Bedriften vil ha større behov for lederkompetanse	☐	☐	☐	☐

15. Hvor mange ansatte har bedriften i dag

16. Sammenlignet med samme tid i fjor, hvor mange ansatte hadde bedriften?

- Flere enn i dag
 Omtrent det samme som i dag
 Færre enn i dag

17. Hvor mange ansatte forventer bedriften å ha om ett år?

- Flere enn i dag
 Omtrent det samme som i dag
 Færre enn i dag

18. Har bedriften forsøkt å rekruttere inn personer uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året?

- Ja Nei

Spørsmål 19, 20 og 21 til bedrifter som besvarte spørsmål 18, alternativ «ja».

19. Du svarte at bedriften har forsøkt å rekruttere inn personer uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året. Hvilke(n) av disse alternativene stemmer for bedriften?

- Vi fikk ikke ansatt noen.
 Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med lavere formell kompetanse.
 Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med høyere formell kompetanse.
 Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med annen fagkompetanse.

Vedlegg – spørreskjema til norske foretak

NIFU

Kartlegging av næringslivets kompetansebehov 2020

Velkommen til kartleggingen av næringslivets kompetansebehov som NIFU gjennomfører i oppdrag fra Næringslivets hovedorganisasjon (NHO).

Denne undersøkelsen er en utvidelse av årets utgave av "NHOs kompetansebarometer" som NIFU har gjennomført årlig siden 2014. Vi håper at du og din bedrift vil bidra til å gi oss mer kunnskap om næringslivet kompetansebehov i Norge. I en tid hvor mange bedrifter må se etter nye muligheter, er det ekstra viktig med oppdatert kunnskap om bedriftenes kompetansebehov.

Spørsmålene er utformet slik at én person skal kunne svare på vegne av hele bedriften. Spørreskjemaet tar ca 5 minutter å besvare.

Begrepet "kompetanse" skal her forstås som summen av kunnskap og ferdigheter som man har tilegnet seg gjennom utdanning, arbeid og annen erfaring.

Resultatene fra undersøkelsen skal gi et bedre grunnlag for å forstå bedriftenes kompetansebehov og dermed utgjøre et viktig redskap for rekruttering til din bedrift og bransje. Svarene behandles konfidensielt og enkeltbedrifters svar vil ikke kunne bli identifisert i presentasjonen av resultatene.

Eventuelle henvendelser om spørreundersøkelsen kan rettes til Kristoffer Rørstad i NIFU på e-post: kristoffer.rorstad@nifu.no

Vi ber om at spørreskjemaet besvares innen fredag 13. november 2020.

Vi takker for at du og din bedrift bidrar i undersøkelsen!

Start

1. I hvilken grad har bedriften i dag et udekket kompetansebehov?

I stor grad I noen grad I liten grad Ikke i det hele tatt

Spørsmål 2 og 3 til bedrifter som besvarte i stor eller noen grad i spørsmål 1.

2. I hvilken grad har mangel på kompetanse ført til at bedriften har

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Tapte kunder eller markedsandeler	☐	☐	☐	☐
Skrinlagt eller utsatt utvidelse av virksomheten	☐	☐	☐	☐
Redusert virksomheten	☐	☐	☐	☐

3. I hvilken grad er det aktuelt for bedriften å dekke behovet for kompetanse gjennom å...

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Heve kompetansen til dagens ansatte	☐	☐	☐	☐
Sette ut tjenester til andre (outsourcing)	☐	☐	☐	☐
Leie inn ekspertise (for en periode)	☐	☐	☐	☐
Ansette nye personer som allerede er i det norske arbeidsmarkedet	☐	☐	☐	☐
Ansette nye personer fra utlandet	☐	☐	☐	☐

4. I hvilken grad antar du at bedriften har behov for følgende fagkompetanse i dag?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Forsvars- og sikkerhetsfag	☐	☐	☐	☐
Helse-, sosial- og idrettsfag	☐	☐	☐	☐
Humanistiske og estetiske fag	☐	☐	☐	☐
Lærerutdanning og pedagogiske fag	☐	☐	☐	☐
Matematikk/naturvitenskapelige fag	☐	☐	☐	☐
Ingeniør og tekniske fag	☐	☐	☐	☐
Håndverksfag	☐	☐	☐	☐
Primærnæringsfag	☐	☐	☐	☐
Samferdselsfag	☐	☐	☐	☐
Samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative fag	☐	☐	☐	☐

5. I hvilken grad antar du bedriften har behov for å rekruttere personale med følgende utdanningsnivå i dag?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Doktorgrad	☐	☐	☐	☐
Universitets-/høgskoleutdanning på mastergradsnivå	☐	☐	☐	☐
Universitets-/høgskoleutdanning på bachelorgradsnivå	☐	☐	☐	☐
Fagskoleutdanning (yrkesrettet utdanning fra et halvt til to år på nivå over videregående skole, f.eks. teknisk fagskole)	☐	☐	☐	☐
Fullført videregående opplæring, yrkesfaglige programmer (fagbrev, svennebrev)	☐	☐	☐	☐
Fullført videregående opplæring, studieforberedende programmer	☐	☐	☐	☐
Fullført grunnskoleutdanning	☐	☐	☐	☐

6. På hvilke fagområder og utdanningsnivåer har bedriften behov for kompetanse i dag?

	Doktorgrad	Mastergrad	Bachelorgrad	Fagskoleutdanning	Videregående opplæring
Forsvars- og sikkerhetsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Helse-, sosial- og idrettsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Humanistiske og estetiske fag	☐	☐	☐	☐	☐
Lærerutdanning og pedagogiske fag	☐	☐	☐	☐	☐
Matematikk/naturvitenskapelige fag	☐	☐	☐	☐	☐
Ingeniør og tekniske fag	☐	☐	☐	☐	☐
Håndverksfag	☐	☐	☐	☐	☐
Primærnæringsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Samferdselsfag	☐	☐	☐	☐	☐
Samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative fag	☐	☐	☐	☐	☐

IKT og Digitalisering

IKT omfatter i denne sammenheng alt fra utvikling av avanserte IT-løsninger som kunstig intelligens, robotikk og automatisering, tingenes internett, digital sikkerhet til bruk av digitale løsninger for analyse, publisering og markedsføring vha digitale verktøy.

7. I hvilken grad har bedriften i dag tilstrekkelig IKT-kompetanse?

- I stor grad I noen grad I liten grad Ikke i det hele tatt Ikke relevant
-

Spørsmål 8 og 9 til bedrifter som besvarte spørsmål 7 alle bortsett fra alternativet «ikke relevant».

8. Innenfor hvilke områder trenger bedriften IKT-kompetanse?

- Kunstig intelligens (maskinlæring og maskinresonnering)
- Robotikk og automatisering
- Elektronikk, maskinvare, smarte komponenter og kommunikasjonsteknologi
- Digital sikkerhet
- Bruke og analysere store datamengder
- Kommunisere og samarbeide på digitale plattformer
- Publisere informasjon på digitale plattformer

9. I hvilken grad er det udekkede kompetansebehovet innenfor IKT knyttet til følgende forhold?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Utnyttelse av nye digitale løsninger	☐	☐	☐	☐
Endrede oppgaver som følge av nye digitale løsninger	☐	☐	☐	☐
Endrede arbeidsformer som følge av nye digitale løsninger	☐	☐	☐	☐

10. Har bedriften forsøkt å rekruttere inn personer uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året?

- Ja Nei

Spørsmål 11, 12 og 13 til bedrifter som besvarte spørsmål 10, alternativ «ja».

11. Du svarte at bedriften har forsøkt å rekruttere inn personer uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året. Hvilke(n) av disse alternativene stemmer for bedriften?

- Vi fikk ikke ansatt noen.
- Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med lavere formell kompetanse.
- Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med høyere formell kompetanse.
- Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med annen fagkompetanse.

12. Innenfor hvilke fagområder og utdanningsnivåer har dere forsøkt å rekruttere personer uten å få tak i riktig kompetanse, og hvor mange personer dreier det seg om?

Skriv inn antall personer dere ikke fikk tak i det siste året. Hvis det for eksempel er snakk om 5 personer innen håndverksfag fra videregående opplæring, skriv tallet 5 i den aktuelle cellen i tabellen nedenfor.

	Doktorgrad	Mastergrad	Bachelorgrad	Fagskoleutdanning	Videregående opplæring	SUM
Forsvars- og sikkerhetsfag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Helse-, sosial- og idrettsfag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Humanistiske og estetiske fag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Lærerutdanning og pedagogiske fag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Matematikk/naturvitenskapelige fag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Ingeniør og tekniske fag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Håndverksfag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Primærnæringsfag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Samferdselsfag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0
Samfunnsfag, juridiske fag, økonomiske og administrative fag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	0

13. Hva var årsakene til at bedriften ikke fikk ansatt og beholdt noen med riktig kompetanse, og fremdeles har et udekket kompetansebehov?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Det var ingen kvalifiserte søkere i bedriftens region	☐	☐	☐	☐
Det var få kvalifiserte søkere i bedriftens region	☐	☐	☐	☐
Kvalifiserte søkere hadde for høye lønnskrav	☐	☐	☐	☐
Kvalifiserte søkere utenfor bedriftens region var ikke villig til å flytte	☐	☐	☐	☐
Bedriften klarte ikke å holde på kvalifisert arbeidskraft	☐	☐	☐	☐

14. Takk for besvarelsen fra din bedrift.

Eventuelle kommentarer kan skrives i tekstfeltet under:

Tilbake

Send inn dine svar

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Antall bedrifter, årsverk, svarandeler per landsforening som inngår i NHOs kompetansebarometer 2020.....	15
Tabell 1.2 Antall bedrifter, årsverk, svarandeler per landsforening som inngår i tilleggsutvalget av norske foretak 2020 etter næringer.....	16
Tabell 1.3 Antall bedrifter, årsverk, svarandeler per fylker som inngår i tilleggsutvalget av norske foretak 2020.....	17
Tabell 2.1 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og deres strategier for å dekke dette, etter landsforening og strategi i 2020. (N=3189).....	29
Tabell 3.1 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende fagkompetanse etter landsforening i 2020. (N=5547).....	33
Tabell 3.2 Andel foretak som i stor eller noen grad har behov for kompetanse etter fagområder per næring i 2020. N=5039. Prosentandeler.....	36
Tabell 3.3 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivåer etter landsforening i 2020 (N=5547).....	40
Tabell 4.1 Andel norske foretak som har behov for følgende IKT-kompetanser i 2020, etter næringer (N=4293).....	58
Tabell 5.1 Andel NHO-bedrifter som er helt eller delvis enig i følgende påstander om grønn omstilling i 2020, etter landsforeninger (N=5547).....	61
Tabell 5.2 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad tror at bedriften vil få endrede kompetansebehov som følge av grønn omstilling i 2020, etter landsforening. (N=5547).....	64
Tabell 6.1 Antall bedrifter med rekrutteringsproblemer, estimert antall bedrifter og estimert antall personer, per landsforening.....	77
Tabell 6.2 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov og ulike årsaker til at de ikke fikk ansatt eller beholdt personale med riktig kompetanse, etter region (N=1822).....	79
Tabell 6.3 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov og ulike årsaker til at de ikke fikk ansatt eller beholdt personale med riktig kompetanse, etter næringer (N=1004).....	80

Figuroversikt

Figur 1.1 Fordeling av andel foretak etter næringer for utvalget (N=5039) og totalt i Norge (N=100928).....	14
Figur 2.1 NHO-bedriftenes vurdering av i hvilken grad de har et udekket kompetansebehov, årene 2014-2020.....	19
Figur 2.2 Grad av udekket kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter og næringslivets for øvrig. Grønne søyler er NHO-bedrifter (N=5547) og røde er næringslivet for øvrig (N=5039).....	20
Figur 2.3 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov etter landsforening i 2018, 2019 og 2020.....	21
Figur 2.4 Andel NHO-bedrifter som i stor og noen grad har udekket kompetansebehov etter NHO-region i 2020 (N=5547).....	22
Figur 2.5 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har udekket kompetansebehov etter bedriftsstørrelse i 2020 (N=5547).....	23
Figur 2.6 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har udekket kompetansebehov etter fylker i 2020 (N=5039).....	23
Figur 2.7 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har udekket kompetansebehov etter næring i 2020 (N=5039).....	24
Figur 2.8 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og hvilke konsekvenser dette har, i stor eller noen grad, i 2020. (N=3189).....	25
Figur 2.9 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og hvilke konsekvenser dette har, i stor eller noen grad, etter bedriftsstørrelser i 2020 (N=3189).....	26
Figur 2.10 Andel NHO-bedrifter med udekket kompetansebehov og hvilke konsekvenser dette har, i stor eller noen grad, etter landsforening i 2020 (N=3189).....	27
Figur 2.11 NHO-bedriftenes strategier for å dekke udekket kompetansebehov, etter ulike strategier i 2020. (N=3189).....	28
Figur 3.1 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for ulike typer fagkompetanse i 2020 (N=5547).....	31

Figur 3.2 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende fagkompetanse i 2020, etter ulike fagkompetanser (N=5547).....	32
Figur 3.3 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende fagkompetanse i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=5547).....	34
Figur 3.4 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har behov for ulike typer fagkompetanse i 2020 (N=5039)	35
Figur 3.5 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivå i 2020 (N=5547).	37
Figur 3.6 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivåene i årene 2015–2020.	38
Figur 3.7 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivåer i 2020 etter bedriftsstørrelse (N=5547).....	39
Figur 3.8 Andel NHO-bedrifters behov for kompetanse etter fagområder og utdanningsnivåer i 2020 (N=5547).....	41
Figur 3.9 Andel norske foretak som i stor eller noen grad har behov for følgende utdanningsnivå i 2020 (N=5039).	42
Figur 3.10 Andelen NHO-bedrifter som har behov for yrkesfaglig utdanning i perioden 2015–2020, etter type yrkesfag (N=3588).....	43
Figur 3.11 Andelen NHO-bedrifter som har behov for yrkesfaglig utdannede innenfor teknikk og industrifag, bygg- og anleggsteknikk og elektro- og datateknologi i 2020 (N=3588).	44
Figur 3.12 Andelen NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for fagskoleutdannede for årene 2016–2020, etter fagretning (N=2714).....	45
Figur 3.13 Andelen NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for ingeniører og tekniske fag i 2020, etter landsforening (N=2281).....	46
Figur 3.14 Andelen NHO-bedrifter som har behov for ingeniørutdanning i perioden 2015–2020, etter type ingeniørutdanning (N=2281).	47
Figur 3.15 Andelen NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har behov for ingeniører og tekniske fag i 2020, etter utdanningstypene elektroingeniør, maskiningeniør, byggingeniør og dataingeniør (N=2281).....	48
Figur 4.1 I hvilken grad har bedriften i dag tilstrekkelig IKT-kompetanse? (N=4964).....	49
Figur 4.2 Andel NHO-bedrifter som i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig IKT-kompetanse etter landsforeninger (N=4964).....	50
Figur 4.3 Andel foretak som i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig IKT-kompetanse etter landsforeninger (N=4293).....	51
Figur 4.4 NHO-bedriftenes vurdering om hvorvidt de har tilstrekkelig IKT-kompetanse i 2020 etter landsforening (N=4964).....	52

Figur 4.5 NHO-bedriftenes vurdering om hvorvidt de har tilstrekkelig IKT-kompetanse i 2020 etter NHO-region (N=4964).....	53
Figur 4.6 NHO-bedriftenes vurdering om hvorvidt de har tilstrekkelig IKT-kompetanse i 2020 etter bedriftsstørrelse (N=4964).....	53
Figur 4.7 Områder som NHO-bedriftene trenger IKT-kompetanse i 2020 (N=4535).....	54
Figur 4.8 Andel NHO-bedriftene som har behov for følgende IKT-kompetanser i 2020, etter landsforening (N=4535).....	54
Figur 4.9 Andel NHO-bedriftene som har behov for følgende IKT-kompetanser i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=4535).....	55
Figur 4.10 Andel NHO-bedrifter med IKT-behov og hvilke forhold kompetansebehovet er knyttet til (N=4535).....	56
Figur 4.11 Andel NHO-bedrifter som oppgir at IKT-kompetansebehovet i stor eller noen grad er knyttet til følgende forhold i 2020 (N=4535).....	57
Figur 5.1 I hvilken grad er NHO-bedriftene enige i følgende påstander (N=5547).....	60
Figur 5.2 Andel NHO-bedrifter som er helt eller delvis enig i følgende påstander om grønn omstilling i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=5547).....	62
Figur 5.3 I hvilken grad antar bedriften at de vil få endrede behov for kompetansebehov som følge av grønn omstilling? (N=5547).....	63
Figur 5.4 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad tror at bedriften vil få endrede kompetansebehov som følge av grønn omstilling i 2020, etter bedriftsstørrelse (N=5547).....	65
Figur 6.1 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenlignet med samme tid i fjor, etter landsforening (N=4848).....	67
Figur 6.2 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenlignet med samme tid i fjor, etter NHO-region (N=4848).....	68
Figur 6.3 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenlignet med hva de forventer samme tid neste år, etter landsforening (N=4848).....	69
Figur 6.4 NHO-bedriftenes vurdering av bemanningssituasjonen i dag sammenlignet med hva de forventer samme tid neste år, etter NHO-region (N=4848).....	70
Figur 6.5 Andel NHO-bedrifter som besvarer ja eller nei på om de har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, etter landsforening (N=5547).....	71
Figur 6.6 Andel norske foretak som besvarer ja eller nei på om de har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, næring (N=6330).....	72

Figur 6.7 Andel NHO-bedrifter som har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, etter NHO-region (N=5547).....	73
Figur 6.8 Andel NHO-bedrifter som har forsøkt å rekruttere inn person uten å få tak i ønsket kompetanse det siste året, etter bedriftsstørrelse (N=5547).....	73
Figur 6.9 Andel NHO-bedrifter som ikke fikk tilsatt ønsket kompetanse det siste året, og hva de valgte å gjøre (N=1822)	74
Figur 6.10 Andel NHO-bedrifter som ikke fikk tilsatt ønsket kompetanse det siste året, og hva de valgte å gjøre, etter landsforening (N=1822).	75
Figur 6.11 NHO-bedriftenes vurdering av hvor mange nye personer de ønsker å ansette, etter fagområder og utdanningsnivå (N=1822).....	76
Figur 6.12 Andel NHO-bedrifter som i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov og ulike årsaker til at de ikke fikk ansatt eller beholdt personale med riktig kompetanse (N=1822)	78

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no